

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yoksulluk Nafakası

| Yüksek Lisans Tezi

Selin Kahraman

Özel Hukuk Anabilim Dalı
Medeni Hukuk Programı
Ankara, 2025

Yoksulluk Nafakası

Selin KAHRAMAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

Tez Jürisi

Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

Prof. Dr. Ayşe Dilşad KESKİN

Prof. Dr. Mehmet KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Ankara - 2025

ETİK BEYAN

Bu tezi/projeyi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez ve Proje Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı; tezin/projenin tamamında akademik kurallara ve etik ilkelere uyduğumu ifade ederim. Yararlandığım eserlerin tamamını metin içinde referanslandırıdığımı ve kaynakçada kılavuzda tanımlanan şekilde yer verdiğimi, haricindeki ifadelerin bana ait olduğunu, herhangi bir kaynaktan kopyalama yapmadığımı ya da yapay zekâ aracılığı ile üretilmiş ifadelere metinde yer vermediğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda bu beyanıma uygun olmayan bir durumun tespit edilmesi halinde, aleyhime doğacak bütün hak kayıpları dahil tüm hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Selin KAHRAMAN

14/11/2025

ONAY

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Medeni Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selin KAHRAMAN tarafından hazırlanan “Yoksulluk Nafakası” Başlıklı tez çalışması 14/11/2025 tarih ve 13.30 saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak KABUL edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Mehmet KILIÇ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Özel Hukuk Anabilim Dalı	☒	☐
Danışman: Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Özel Hukuk Anabilim Dalı	☒	☐
Üye: Prof. Dr. Ayşe Dilşad KESKİN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Özel Hukuk Anabilim Dalı	☒	☐

Yoksulluk Nafakası

Selin KAHRAMAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

**T.C. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
2025, Ankara**

ÖZET

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu çerçevesinde nafaka yükümlülüğü düzenlenmiştir. Nafaka yükümlülüğünü kanun sistematğine göre iki türde ele almak mümkündür. Söz konusu türlerden ilki, Türk Medeni Kanunu’nun 364. ve 366. maddeleri arasında düzenlenen yardım nafakasıdır. İkincisi ise kendi içinde alt türlere ayrılan bakım nafakasıdır. Bakım nafakası; tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası olmak üzere farklı türlere ayrılmaktadır. Yoksulluk nafakası, evlilik süresinde eşler arasında mevcut olan yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğünün bir sonucudur. Sosyal ve ahlaki yönleri bulunan yoksulluk nafakası, Türk hukukunda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ailenin korunması, yasalar çerçevesinde düzenleme alanı bulduğundan bunun sonucu olan nafaka konusu da kritik bir öneme sahiptir. Yoksulluk nafakası; boşanma gerçekleştikten sonra boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen ya da düşme tehlikesi altında olan tarafın, kusuru diğer taraftan daha ağır olmamak koşulu ile talep edebileceği nafaka türüdür. Yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü olan tarafın mali gücü nafaka belirlemelerinde dikkate alınmalıdır. Yoksulluk nafakası ödemekle yükümlü olan tarafın kusuru aranmamaktadır. Kusuru olmasa dahi kanunda öngörülen şartlar gerçekleştiğinde nafaka yükümlüsü olabilmektedir. Kanunda belirtildiği üzere yoksulluk nafakası süresiz olarak talep edilebilecektir. Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili tartışmalar gündemimizde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda öğretide yer alan farklı görüşlere değinilmiştir. Aynı zamanda konu ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’na yer verilecektir. Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru ve kararın kısa özetine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Nafaka, Yoksulluk Nafakası, Boşanma, Süresiz Nafaka, Aile Hukuku

Poverty Alimony

Selin KAHRAMAN

Master's Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

**Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Programs
Department of Private Law
2025, Ankara**

ABSTRACT

Alimony regulated of the Turkish Civil Code No. 4721. According to the systematics of the law, it is possible to handle the alimony obligation in two types. The first of these types is alimony regulated between Articles 364 and 366 of the Turkish Civil Code. The second is maintenance alimony, which is divided into sub-types. Maintenance alimony is divided into different types as injunction alimony, subsidiary alimony and poverty alimony. The institution of poverty alimony derives from the duty of mutual support and solidarity between spouses during marriage. Characterized by its social and moral dimensions, poverty alimony constitutes a frequently observed legal mechanism in Turkish law. Given that the protection of the family is secured under statutory provisions, the issue of alimony, as a corollary of such protection, assumes critical significance. As for poverty alimony; it is a type of alimony that the party who falls into poverty or is in danger of falling into poverty due to divorce after the divorce is executed, provided that the fault is not heavier than the other party. The financial capacity of the party obliged to pay poverty alimony should be taken into account in the alimony determination. The fault of the party obliged to pay poverty alimony is not sought. Even if he/she is not at fault, he/she may be liable for alimony when the conditions stipulated in the law are fulfilled. As stated in the law, poverty alimony can be requested indefinitely. The discussions regarding the duration of poverty alimony occupy an important position in contemporary legal discourse. In this context, different opinions in the doctrine are mentioned. At the same time, the Report of the Parliamentary Investigation Commission of the Grand National Assembly of Turkey on the subject will be included. The application made to the Constitutional Court regarding the duration of poverty alimony and a brief summary of the decision will be given.

Keywords: Alimony, Poverty Alimony, Divorce, Indefinite Alimony, Family Law

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimden itibaren öğrencisi olduğum, bana her zaman yol gösteren ve yüksek lisans tezimin tamamlanmasında değerli katkılarıyla destek olan tez danışmanım Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS hocama emekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim sürecime tecrübeleriyle sağladığı katkılar ve jürimde yer alarak yüksek lisans tezime sunduğu kıymetli görüş ve önerileri için değerli hocam Prof. Dr. Ayşe Dilşad KESKİN'e teşekkür ederim.

Tez jürimde yer almayı kabul ederek değerli vaktini ayıran ve önerileriyle tezime önemli katkılarda bulunan hocam Prof. Dr. Mehmet KILIÇ'a teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde en büyük destekçim olan, her koşulda gösterdiği sevgi ve fedakârlık ile yanımda olan, her zaman bana inanan ve varlığıyla güç veren canım annem Sema AYKAN'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca sevgisini ve desteğini hissettirerek yanımda olan, her anımı güzel kılan, ablası olmaktan gurur duyduğum ve her zaman yanında olacağım canım kardeşim Yiğit AYKAN'a teşekkür ederim.

Her anımda olduğu gibi bu süreçte de bana verdiği destek ve gösterdiği sabır ile yanımda olan, varlığından güven duyduğum, sevinçlerimi birlikte çoğaltan, zor anlarımda bana güç veren sevgili eşim Alperen KAHRAMAN'a teşekkür ederim.

Bu süreçte bana destek olan tüm aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Özet	iv
Abstract	v
Teşekkür	vi
İçindekiler.....	vii
Kısaltmalar	x
§.1. GİRİŞ	1
§.2. NAFKA KAVRAMI, TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	5
I. Aile ve Nafaka Kavramı.....	5
II. Nafakanın Tanımı.....	6
III. Nafakanın Hukuki Niteliği	6
§.3. NAFKA TÜRLERİ	9
I. Yardım Nafakası	9
II. Bakım Nafakası.....	12
A. Tedbir Nafakası.....	12
B. İştirak Nafakası	14
C. Yoksulluk Nafakası	16
§.4. TÜRK HUKUKUNDA YOKSULLUK NAFKASI	19
I. Yoksulluk Nafkasının Amacı ve Hukuki Niteliği	19
A. Yoksulluk Nafkasının Amacı	19
B. Yoksulluk Nafkasının Hukuki Niteliği.....	20
II. Yoksulluk Nafkasının Özellikleri	22
A. Nafakanın Kamu Düzeni ile İlgili Olması.....	22
B. Nafaka Alacağının Şahsi Nitelikte Olması	23
1. Üçüncü Kişiye Devredilememesi	23
2. Miras Yoluyla Geçmemesi.....	24
C. Nafaka Alacağı Üzerinde Rehin ve Haciz	25
1. Rehin Tesis Edilememesi.....	25
2. Nafaka Alacağının Haczedilememesi.....	26
F. Nafaka Alacağında Takas ve Feragat.....	26
1. Alacaklının Rızası Bulunmadan Takas Edilememesi	26
2. Önceden Feragat Edilememesi	27

H. Nafakanın Ödenme Şekli.....	28
1. Nafakanın Kural Olarak Yabancı Parayla Ödenmemesi.....	28
2. Nafakanın Nakden ve Peşin Ödenmesi	29
İ. Zamanaşımının Özel Olması.....	30
III. Yoksulluk Nafakasının Şartları.....	31
A. Evliliğin Boşanma ile Sona Erdiğine Dair Mahkeme Kararı Olması.....	31
B. Yoksulluk Nafakasının Talep Edilmiş Olması	33
C. Nafaka Talep Eden Eşin Kusurunun Diğer Eşten Daha Ağır Olmaması	35
D. Nafaka Talebinde Bulunan Eşin, Boşanma Yüzünden Yoksulluğa Düşecek Olması	37
E. Nafaka Miktarının, Nafaka Yükümlüsü Olan Eşin Mali Gücü ile Orantılı Olması.....	42
IV. Yoksulluk Nafakasının Miktarının Belirlenmesi	43
V. Yoksulluk Nafakası Miktarının Arttırılması veya Azaltılması	45
A. Genel Olarak.....	45
B. Nafakanın Arttırılması	47
C. Nafakanın Azaltılması.....	49
VI. Yoksulluk Nafakasının Ödenme Şekli.....	51
VII. Yoksulluk Nafakasının Başlangıç Tarihi.....	52
VIII. Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi	53
A. Kendiliğinden Sona Erme Halleri.....	54
1. Taraflardan Birinin Ölümü	54
a. Vasiyetname ile Ödenebilmesi.....	56
2. Alacaklının Yeniden Evlenmesi.....	57
B. Mahkeme Kararı ile Sona Erme Halleri.....	58
1. Alacaklının Fiili Birlikteliği	58
2. Alacaklının Haysiyetsiz Hayat Sürmesi	60
3. Yoksulluğun Ortadan Kalkması.....	62
4. Belirli Bir Süre İçin Nafaka Ödenmesine Dair Anlaşma Olması	64
IX. Yoksulluk Nafakasının Süresi	65
A. İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının Süresi	66
§.5. YOKSULLUK NAFAKASINDA USUL HÜKÜMLERİ	69
I. Dava ve Tarafları.....	69
II. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	70
A. Görevli Mahkeme	70
B. Yetkili Mahkeme.....	71

III. Arabuluculuk	72
IV. Zamanaşımı.....	74
V. İspat Yüğü	75
VI. Ödeme Yüğümlülüğüñün İhlali.....	76
VII. Haczi	77
VIII. Faiz	78
§.6. YOKSULLUK NAFKASININ SÜRESİ İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR VE GELİŞMELER.....	81
I. Öğretide Yer Alan Görüşler.....	81
A. Nafakanın Süresinin Sınırlı Olmasına Dair Görüşler	81
B. Nafakanın Süresiz Olarak Uygulanmasına Dair Görüşler	86
II. Meclis Araştırması Komisyonu Raporu.....	89
III. Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı	90
A. İtirazın Gerekçesi.....	91
B. Esas İncelemesi.....	92
C. Karşı Oy Yazısı	93
§.7. SONUÇ	95
Extended abstract	99
Kaynaklar	103
Özgeçmiş.....	109

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
AHBVÜHFD	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AMKGYUDK	Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	Anayasa Mahkemesi
Bkz.	Bakınız
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas
E.T.	Erişim Tarihi
f.	Fıkra
HD	Hukuk Dairesi
HMK	6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	İstanbul Barosu Dergisi
İİK	2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İMÜHFD	İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar
m.	Madde
MHB	Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MK	Mülga Medeni Kanun
MÜHFD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
s.	Sayfa numarası
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ss.	Sayfa sayısı
T.	Tarih

Kısaltmalar	Açıklamalar
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TNKÜHFD	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TÜBAKKOM	Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UAÜHFD	Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ÜFE	Üretici Fiyat Endeksi
vb.	Ve benzeri
Y.	Yargıtay
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

§.1. GİRİŞ

Türk toplum yapısında aile, bireylerin ilk öğrenimlerinin gerçekleştiği ve toplumsal rollerinin olduğu en küçük birimdir. Aile yapısının sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi, toplumun da aynı şekilde sağlıklı olabilmesi için büyük öneme sahiptir.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın içeriğinde aile ile ilgili çeşitli düzenlemelere yer verilmiştir. Ailenin korunmasına ilişkin olarak, “*Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları*” kenar başlığıyla 41. madde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre aile, Türk toplumunun temeli kabul edilmiştir. Ayrıca ailenin eşler arasındaki eşitliğe dayandığı da belirtilmiştir.

Anayasa’da belirtildiği üzere aile, hukuki olarak korunmaktadır. Bu korumanın sonuçlarından biri nafakadır. Nafaka; yardımda bulunma yükümlülüğü bulunan hısımlar arasında mevcut olan, yoksulluğa düşmüş veya yoksulluğa düşme tehlikesi olan kişilere yapılan yardım olarak tanımlanabilir.

Nafakanın amacı, kişiyi içerisinde bulunduğu yoksulluk durumundan kurtararak onun geçimini sağlamaktır. Aile içerisinde bir kişinin geçimine destek olmak, toplumumuzda sosyal ve ahlaki ödevlerden doğmaktadır. Nafaka türlerinden biri olan yoksulluk nafakası, evlilik birliği sona erdikten sonra eşler arasında meydana gelebilen nafaka türüdür.

Evlilik birliği süresince eşler, birtakım sorumluluklara sahiptir. Bu sorumluluklardan bazıları evlilik birliğinin gereklerini yerine getirme, sadakat, evlilik birliğinin giderlerine katlanmadır.

Evlilik süresince evlilik birliğini birlikte oluşturan ve yöneten eşler, boşanma gerçekleştikten sonra birey olarak kendi hayatlarına devam edebilmelidirler. Ancak boşanma kararından sonra kişiler açısından durum her zaman olumlu ilerlememektedir. Hem sosyal hem ekonomik açıdan hayatları değişime uğrayan taraflar açısından bazı olumsuz durumlar meydana gelebilmektedir.

Evlilik süresince geçimini birlikte sağlayan eşler bakımından boşanma gerçekleştikten sonra yoksulluğa düşme tehlikesi ortaya çıkabilir. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen ya da düşme tehlikesi olan tarafın geçimini sağlayabilmesi adına korunması gerekmektedir. Bu durum, taraflar arasındaki yardımlaşma ve dayanışmanın bir sonucu olarak hem sosyal hem de ahlaki yönden kabul görmektedir.

Taraflar arasındaki yardımlaşma ve dayanışmanın sonucu olarak görülen bu durum, hukukumuzda “*Yoksulluk Nafakası*” olarak adlandırılmaktadır. Yoksulluk nafakası, Türk Medeni Kanunu’nun 175.maddesine göre; boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eşin, kusuru daha ağır olmamak koşulu ile diğer eşten mali gücü oranında süresiz olacak şekilde destek talep edebilmesidir.

Yoksulluk nafakası, günümüzde sıklıkla karşılaşılan ve birçok tartışmayı da beraberinde getiren bir konudur. Nafakanın ödenme şekli, miktarı, süresi ve benzeri konular öğretide görüş ayrılıklarına sebep olmuştur. Özellikle nafakanın süresi ile ilgili tartışmalar, uzun zamandır gündemde olan bir konudur. Bu nedenle önce genel olarak nafaka ve yoksulluk nafakası kavramları incelendikten sonra nafakanın süresi ile ilgili tartışmalara yer verilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda genel olarak nafakadan bahsedildikten sonra yoksulluk nafakası kavramı incelenecektir. Yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesi ile ilgili öğretide tartışmalar ve görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Çalışmamızda söz konusu farklı görüşlere değinilecektir. Çalışmamızın amacı; Türk hukukunda nafakaya genel olarak değindikten sonra yoksulluk nafakasını incelemek ve yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili güncel tartışmalara, gelişmelere yer vermektedir.

Çalışmamızda öncelikle genel olarak nafaka kavramı, tanımı ve hukuki niteliğinden bahsedilecektir. Yargı kararlarında ve öğretide yer alan nafaka tanımlamalarına yer verilecektir. Nafakanın hukuki niteliğine değinilecektir.

Nafakanın genel olarak tanımından ve hukuki niteliklerinden bahsedildikten sonra Türk hukukundaki nafaka türlerine yer verilecektir. Bu kapsamda yardım nafakası ve bakım nafakalarına değinilecektir. Bakım nafakasının türleri olan tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası konularına yer verilecektir.

Çalışmamızın devamında Türk hukuk sisteminde yoksulluk nafakası düzenlemesine yer verilecektir. Öncelikle yoksulluk nafakasının amacı ve hukuki niteliğine değinildikten sonra yoksulluk nafakasının özellikleri sıralanacaktır. Yoksulluk nafakasının mevcut olabilmesi için gerekli olan şartlar da bu bölümde incelenecektir.

Yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesi, arttırılması ya da azaltılması, ödeme şekli, başlangıç tarihi, sona ermesi ve süresi ile ilgili konulara yer verilecektir. Konu ile ilgili yargı kararlarına değinilecektir.

Çalışmamızın devamında yoksulluk nafakası ile ilgili usul hükümlerine yer verilecektir. Usul hükümleri kapsamında yoksulluk nafakası ile ilgili davanın tarafları, görevli ve yetkili mahkeme, arabuluculuk, zamanaşımı, ispat yükü, ödeme yükümlülüğünün ihlali, haczi ve faiz konularına değinilecektir.

Çalışmamızın son başlığında yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili tartışmalara ve gelişmelere yer verilecektir. Bu bağlamda öğretilerde yer alan farklı görüşlere değinilecektir. Yoksulluk nafakasının süresinin sınırlı olması gerektiğini savunan görüşlere ve süresiz olarak karar verilmesini savunan görüşlere yer verilecektir. Aynı zamanda konu ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'na yer verilecektir. Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru ve kararın kısa özetine yer verilecektir.

§.2. NAFKA KAVRAMI, TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

I. Aile ve Nafaka Kavramı

Anayasa’da ailenin korunmasına ilişkin olarak, “*Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları*” kenar başlığıyla 41. madde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre aile, Türk toplumunun temeli kabul edilmiştir. Ayrıca ailenin eşler arasındaki eşitliğe dayandığı da belirtilmiştir.

Aile, sözlük anlamı olarak “*Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik; ev, familya.*” şeklinde tanımlanmaktadır.¹

Eşler ve çocukların oluşturduğu aile, dar anlamda aile kavramını oluşturmaktadır. Geniş anlamda aile kavramını ise; aralarında evlilik ve hısımlık ilişkisi bulunan, akrabalık bağı ile bağlı olan kimseler oluşturmaktadır.²

Ailenin korunmasına ilişkin olarak, “*Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları*” kenar başlığıyla Anayasa’da m. 41 hükmü düzenlenmiştir.³ Bu maddeye göre aile, Türk toplumunun temeli kabul edilmiştir. Ayrıca ailenin, eşler arasındaki eşitliğe dayandığı da belirtilmiştir.

Hukuk sistemimize göre aile, toplum yaşamının temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle aile düzenini korumak ve aile bireylerinin maddi sebeplerden ötürü zaruret haline düşmesini önlemek için nafaka yükümlülüğü düzenlenmiştir.⁴

Nafaka yükümlülüğü hem aile bireyleri hem de eşler arasında düzenleme alanı bulmuştur. Aile içi yardımlaşmanın ahlaki boyutundan ve evlilik sonrası dayanışma ilkesinden yola çıkılan nafaka yükümlülüğü, hukuki olarak koruma altına alınmıştır.

¹ <https://sozluk.gov.tr/> E.T.: 11.09.2024.

² Helvacı, S. & Erlüle, F. (2022). *Medeni Hukuk*, İstanbul, s. 141; İkizler, M. & Tüzüner, Ö. (2023). *Medeni Hukuk – II*, Ankara, s. 32.

³ Anayasa m. 41: “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.*”^[18] Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

⁴ Ruhi, A. C. & Ruhi, C. (2021). *Nafaka Hukuku*, Ankara, s. 18.

II. Nafakanın Tanımı

Türk Dil Kurumu'na göre nafaka; geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik olarak tanımlanmıştır.⁵ Benzer bir tanımla nafaka; kişinin geçiminin sağlanabilmesi amacıyla yapılan nakdi ve ayni yardımlardır.⁶

Nafaka, zor durumda bulunan kimselere kanunda yer alan yükümlülükler çerçevesinde verilmesi gereken yardımların bütünüdür.⁷ Bu yardım; yoksulluk içinde bulunan ya da yardım edilmediğinde yoksulluğa düşecek olan eşe, altsoya ve üstsoya, kardeşlere yapılan yardımdır.⁸

Geniş bir kavram olarak ele alındığında nafaka; mali bakımdan yeterli gücü olmayan ve geçindirilmesi gereken kişilere, gerekli hallerin yine kanunda gösterildiği ve mahkeme kararıyla bağlanan aylık, ayni veya nakdi yardım olarak tanımlanabilir.⁹

Nafakanın hem ahlaki hem de hukuki bir yükümlülük olduğu anlaşılmaktadır. Kanunda öngörülen aile bireyleri arasında yoksul durumda olanların korunması amaçlanmıştır. Bu korumanın kaynağını sosyal yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğü oluşturmaktadır.

III. Nafakanın Hukuki Niteliği

Nafaka kavramı, hukuki açıdan incelendiğinde aile içerisindeki bireylerin birbirlerine olan yardım yükümlülüğünü kapsamaktadır. Bu nedenle aile bireyleri arasında ve eşler arasında olmak üzere ayrılan nafaka türlerini içerisinde barındırmaktadır.¹⁰

Nafaka yükümlülüğü, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükler arasında yer almaktadır. Bu yükümlülük kapsamında eşler, altsoy, üstsoy ve kardeşler yer almaktadır. Her birinin sahip olduğu nafaka yükümlülüğü, yardım nafakası ve bakım nafakası şeklinde ayrılmaktadır. Bakım nafakası; tedbir, iştirak ve yoksulluk nafakası şeklinde ayrılmaktadır.

Nafaka, TMK sistematğine göre farklı türlerde düzenlenmiştir. Yalnızca eşler arasında evlilik birliğinden doğan bir yükümlülük değil; altsoy, üstsoy ve kardeşler arasında aile hukukundan doğan bir yükümlülük olarak da düzenlenmiştir.

⁵ <https://sozluk.gov.tr/> E.T.: 11.09.2024.

⁶ Kılıçoğlu, A. M. (2024). *Aile Hukuku*, Ankara, s.166., Türk Hukuk Kurumu (1991). *Türk Hukuk Lûgatı*, Ankara, s. 265.

⁷ Yılmaz, E. (2014). *(Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü*, Ankara, s. 557.

⁸ Türk Hukuk Kurumu. (2021). *Türk Hukuk Lûgatı*, Ankara, s. 843.

⁹ Bozovalı, H. (1990). *Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları*, İstanbul, s. 4-5.

¹⁰ Çitak, B. (2016). "Yoksulluk Nafakası", *İÜHF*, 74 (1), ss. 241-257, s. 242.

Kişinin yoksulluğa düşen ya da düşme tehlikesi olan hısımlarına yardım etmesi, nafaka yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Hısımlar arasındaki bu yardımlaşmaya dayanan nafaka türüne yardım nafakası denilmektedir.¹¹

Nafakanın başka bir türü, TMK m. 169 hükmünde düzenlenmiştir.¹² Söz konusu maddeye göre; hâkim, boşanma veya ayrılık davası devam ederken eşlerin ve çocukların bakımı ve korunması için gerekli olan, geçimlerini sağlayacak önemleri kendiliğinden alır. Dava devam ederken bir tarafın geçiminin sağlanması için alınan bu önlem, tedbir nafakasıdır.

Boşanma davası sonucunda varsa ortak çocuğun velayetine de karar verilmektedir. Çocuğun velayeti kendisine bırakılmamış olan eş, hâkimin belirleyeceği miktarda ve ekonomik gücü oranında çocuğun giderlerine katılacaktır. Diğer eşin çocuk üzerindeki bu katkısı iştirak nafakası olarak adlandırılmaktadır.¹³

Nafaka, hukuki açıdan koruma altına alındığı için ödemekle yükümlü olan taraf açısından bir borç niteliğindedir. Dolayısıyla nafaka yükümlüsü ve nafaka alacaklısı arasında bir borç ilişkisi bulunmaktadır.

Borç ilişkisinin kaynakları, Türk Borçlar Kanunu sistematığına göre; sözleşmeden doğan borç ilişkileri, haksız fiillerden doğan borç ilişkileri ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkileri şeklinde ayrılmıştır. Nafaka yükümlülüğü, bu üç borç kaynağından farklılık arz etmektedir. Öğretide yer alan bir görüşe göre nafaka yükümlülüğü, kanunda sayılan borç kaynaklarına dahil olmamakta ve “*kanundan doğan borç ilişkileri*” şeklinde yapılacak olan ayırında yer almaktadır.¹⁴

Nafakaya karar verilebilmesi için, kanunda öngörülen şartların meydana gelmesi gerekmektedir. Bu nedenle nafakanın sözleşmeden doğan borç ilişkisi yerine kanundan doğan borç ilişkisine yakın görülmesi yerinde olacaktır.¹⁵

¹¹ Akıntürk, T. & Ateş, A. (2024). *Aile Hukuku*, Ankara, s. 452.

¹² TMK m. 169: “*Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re’sen alır.*”.

¹³ Öztan, a.g.e., 2015, s. 759; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 64; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 288.

¹⁴ Eren, F. (2021). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, s. 120.

¹⁵ Akbulut, M. B. (2021). “Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası”, Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya, s. 4.

§.3. NAFKA TÜRLERİ

I. Yardım Nafakası

Nafaka yükümlülüğü ile ilgili TMK m. 364'e göre; herkes, yardımda bulunmadığında yoksulluğa düşecek olan üstsoyu, altsoyu ve kardeşlerine karşı nafaka yükümlülüğüne sahiptir.¹⁶

Bir kişinin yoksulluğa düşmüş olan hısımlarına yardım etmesi, nafaka yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Hısımlar arasındaki bu yardımlaşmaya dayanan nafaka türüne yardım nafakası denilmektedir.¹⁷

Toplumsal dayanışmanın sağlanabilmesi için öncelikle en küçük birim olan aile içindeki sorumlulukların güçlendirilmesi gerekir. Bireyler arasında ahlaki yükümlülük olarak görülen yardım nafakası hukuk kuralları ile korunmaktadır. Bu sayede yardım nafakası hem ahlaki hem de hukuki bir ödev olarak karşımıza çıkmaktadır. Nafakanın ahlaki yönüne Yargıtay kararlarında da yer verilmiştir.¹⁸

Yardım nafakası yükümlülüğünde, yardım isteyen tarafın zorunluluk hali içerisinde olması gereklidir. Yardım isteyen tarafın geçinebilmesi için zorunlu olarak görülen ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır.¹⁹ Yargıtay kararlarında zorunluluk halinin ekonomik koşullardaki zorluk olduğu belirtilmiştir.²⁰

Yardım nafakasına karar verilebilmesi için yardıma ihtiyacı olan tarafın talepte bulunması gerekir. Aynı zamanda alacaklı tarafın yoksul olması ya da yardım edilmediği

¹⁶ TMK m. 364: “Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.”

¹⁷ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 452.

¹⁸ Y. 3. HD, 03.03.2016 T., 2015/17254 E., 2016/3205 K.: “Yardım nafakası aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya ilişkin bir nevi sosyal yardımlaşma olup, ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödevdir. Yardım nafakası isteyen kusuru ile yardıma muhtaç duruma düşmüş olması, yükümlüyü borcundan kurtarmayacağı gibi, herhangi bir nedenle aile bağlarının zayıflamış olması da yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden olarak düzenlenmemiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 27.09.2025.

¹⁹ İnal, N. (2021). *Boşanma ve Nafaka Davaları*, Ankara, s. 428.

²⁰ Y. 3. HD, 26.02.2015 T., 2014/9271 E., 2015/3016 K.: “Yardım nafakasına karar verilebilmesi için nafaka isteyen yardım edilmemesi halinde zarurete düşeceğinin anlaşılması gerekmektedir. Zarurete düşme, çok sıkıntılı bir durumu ve zorlu ekonomik şartları ifade eder.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 29.09.2025; Y. 3. HD, 19.09.2016 T., 2016/7052 E., 2016/10931 K.: “Davacı, boşandığı eşine yoksulluk nafakası ödeyecek gelire sahip olduğuna göre yardım nafakasına muhtaç durumda değildir; yardım nafakasının takdir edilmesini gerektiren yasal koşullar somut olayda gerçekleşmemiştir. Diğer anlatım ile geçim sıkıntısı çektiğini iddia eden davacı, ödediği yoksulluk nafakasının kaldırılması için dava açmadığına göre açılan yardım nafakası davasının da yasal koşullar oluşmadığından reddi gerekir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 29.09.2025.

durumda yoksulluğa düşecek olması gerekir. Nafaka yükümlüsü olan tarafın mali gücünün nafaka ödemeye elverişli olması, nafakaya karar verilebilmesi için önemlidir.²¹

Yardım nafakası yükümlülüğü karşılıklı olma esasına dayanmaktadır. Kanuna göre üstsoy, altsoy ve kardeşler birbirlerine nafaka vermekle yükümlüdürler.²² Üstsoy ve altsoyun nafaka yükümlülüğünde, aralarındaki hısımlığın anne veya baba tarafından olması bir önem taşımamaktadır. Aynı şekilde soy bağı evlilik içinde kurulmamış olsa da nafaka yükümlülüğü söz konusu olabilir.²³

Yansoy hısımları arasındaki nafaka yükümlülüğü sadece kardeşler arasında olacak şekilde sınırlandırılmıştır.²⁴ Kardeşler dışındaki yansoy hısımlarının nafaka yükümlülüğü söz konusu değildir.

Kanunda yardım nafakasının yükümlülükleri ile ilgili özel bir ayırım bulunmaktadır. Kardeşin nafaka yükümlüsü konumunda yer alabilmesi için, hayatını idame ettirebilecek geçim seviyesinin üzerinde bir mali güce sahip olması gerekmektedir. Bu durum kanunda “*refah halinde olma*” şeklinde belirtilmiştir.²⁵ Maddi anlamda geliri refah seviyesinde bulunmayan kişinin, kardeşine karşı nafaka ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Kardeşlerin nafaka yükümlüsü konumunda olabilmesi için gerekli olan refah halinin tanımı kanunda yapılmamış olsa da Yargıtay’ın bir kararında konu ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre kişi; lüks ihtiyaçları da dahil olmak üzere tüm ihtiyaçlarını tereddüt etmeden alabilme gücüne sahipse, refah hali içerisinde olduğu kabul edilmektedir.²⁶

²¹ Y. 3. HD, 18.05.2017 T., 2016/19718 E., 2017/7590 K.: “...mahkemece yardım nafakası miktarı belirlenirken; davacının ihtiyaçları ve anne babanın geliri göz önünde bulundurulmalı, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, çocuğun yaşı, eğitimi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. TMK’nın 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi gözetilerek belirlenecek nafakanın davacının geçinmesi için yeterli, nafaka yükümlüsünün geliriyle orantılı olması gerekir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 30.09.2025.

²² Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 87; Y. 3. HD, 25.02.2016 T., 2015/15058 E., 2016/2662 K.: “Türk Medeni Kanunu’nun 364-366. maddeleri arasında düzenlenen yardım nafakası, sınırlı şekilde sayılan akrabaların birbirlerine karşılıklı olarak yardım etme yükümlülüğüne dayanmakta olup, kanun, nafaka ile yükümlü olanları tek tek saymıştır. Bunun dışındaki kimselerin nafaka verme yükümlülüğü yoktur. Yardım nafakası ilişkisinin tarafları; üstsoy, altsoy ve kardeşlerdir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 30.09.2025.

²³ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 453.

²⁴ Aşık, G. (2020). *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yardım Nafakası*, İstanbul, s. 31.

²⁵ Özdemir, H. (2014). “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 9 (100), ss. 65-78, s. 68.

²⁶ Özdemir, a.g.m., 2014, s. 69; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 454; Aşık, a.g.e., 2020, s. 49; Y. 2. HD, 26.05.1981 T., 1981/4080 E., 1981/4114 K.: “...Kardeşin kardeşten nafaka isteyebilmesi için refah şartının gerçekleşmesi zorunludur. (MK. 316.). Refah, bir kimsenin lüks ihtiyaçları dahil arzu ettiği her şeyi parasını düşünmeden alabilme imkanına sahip olması halidir...”. Karar için bkz. Aşık, a.g.e., 2020, s. 49.

Kanun hükmüne göre, eş ile anne ve babanın bakım borçlarına ilişkin durumlar saklı tutulmuştur.²⁷ Nafaka alacaklısı konumunda olan tarafın eş, anne ve baba gibi bir bakım borçlusu varsa ve bu kişiler yükümlülüklerini yerine getiremiyorlarsa yardım nafakası yükümlüsüne başvurulabilir.²⁸

Nafaka davasının konusu; davacı tarafın geçinebilmesi için gerekli olan ve karşı tarafın mali gücü oranında yapılabilecek yardım talebidir. TMK m. 365'e göre dava, mirasçılıkta sıra gözetilerek açılır.²⁹ Maddeye göre mirasçılıkta sıraya bakıldığında daha ön sırada bir mirasçı bulunuyorsa, sonraki sırada bulunan mirasçı nafaka bakımından yükümlü tutulamaz. Öncelikle mirasçılıkta sıraya göre ilk sırada bulunan mirasçıların nafaka yükümlüsü olabilmesi incelenmelidir.³⁰

Hâkim, nafaka yükümlüsü olan tarafın talebi üzerine hakkaniyet gerektiriyorsa nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir. Zaman içerisinde tarafların değişen ekonomik şartları, hayat standartları, geçinebilme olanakları dikkate alınarak değerlendirilmelidir.³¹

Nafaka talep edebilecekler arasında üstsoy, altsoy ve kardeşlerden başka bir de resmi veya kamuya yararlı kurumlar yer almaktadır. Bunlar, nafaka talep etme hakkına sahip olan kişinin bakıldığı resmi veya kamuya yararlı kurumlardır.³²

²⁷ Y. 3. HD, 19.11.2012 T., 2012/20284 E., 2012/23764 K.: "...TMK'nun 328/2 ve 364/1. maddesine göre, şayet çocuk reşit olduğu halde eğitimi devam ediyorsa eğitimi sona erinceye kadar ana ve babanın bakım borcu devam eder. Bu durumda çocuk ana ve babasına karşı yardım nafakası davası açabilir..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.10.2025.

²⁸ Çakırca, S. İ. (2015). "Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü", *AÜHFD*, 64 (1), ss. 65-101, s. 67.

²⁹ TMK m. 365: "Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir. Nafakanın, yükümlülerin bir veya birkaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim, onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir. Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmi veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir. Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir."

³⁰ Öztan, a.g.e., 2015, s. 1208; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 95; Y. 3. HD, 25.02.2016 T., 2015/15058 E., 2016/2662 K.: "...Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. (TMK m. 365) Nafaka alacaklısı kişi, miras hukuku kuralları çerçevesinde ilk olarak kim ya da kimler kendisine mirasçı olacaksa öncelikle onlardan yardım nafakası talebinde bulunabilir. Mirasçılıktaki sıra takip edilmeksizin açılan yardım nafakası davasının dinlenme olanağı yoktur. Mirasçılıkta ilk sırada yer alan kişi veya kişiler, yoksulluğa düşen kişinin yardım nafakası talebini yerine getiremediği durumlarda, daha sonra mirasçı olacak kişilerden nafaka talebinde bulunulabilir..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 07.10.2024.

³¹ Y. 3. HD, 04.06.2012 T., 2012/9845 E., 2012/14126 K.: "...O halde Mahkemece yapılacak iş; davayı yardım nafakasının artırılması talebi olarak değerlendirmek; tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını tam olarak araştırmak suretiyle; paranın alım gücünü ve nafakanın niteliğini de göz önüne alarak daha önce takdir edilen 200,00 TL yardım nafakasından hakkaniyete uygun bir artırım yapmak olmalıdır..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 01.10.2025.

³² Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 456.

Nafaka davası, alacaklı tarafın bakımını sağlamakta olan resmi veya kamuya yararlı kurumlar tarafından açılabilir.³³ Korunmaya muhtaç kişiler ile ilgili olarak TMK m. 366'ya göre; korunmaya muhtaç olan kişilerin bakımı, bu görev ile yükümlü olan kurumlarca yapılır. Bu kurumlar, bakım için yaptıkları masrafları kişinin nafaka yükümlüsü olan hısımlarından talep edebilir.³⁴

II. Bakım Nafakası

A. Tedbir Nafakası

Boşanma veya ayrılık davası sırasında eşlerden biri kendi geçimini sağlayamayacak bir mali güce sahipse imkanları daha iyi olan eş, hâkimin belirleyeceği şekilde diğer eşin geçimine destek olmalıdır. Bu durum, dava esnasında hâkim tarafından alınabilecek geçici bir önlemdir.³⁵

Boşanma veya ayrılık davası devam ederken, TMK m. 169 hükmüne göre; hâkim, eşlerin ve çocukların bakımı ve korunması için gerekli olan, tarafların geçimlerini sağlayacak önemleri kendiliğinden alır.³⁶

Boşanma veya ayrılık davası sırasında hâkim, gerek gördüğü takdirde eşlerin ve çocukların geçimine yönelik önlemleri alır. Hâkimin bu önlemleri alması için tarafların talepte bulunmalarına gerek görülmemiştir.³⁷

³³ Y. 2. HD, 04.10.1994 T., 1994/8184 E., 1994/9387 K.: "...Dava ve nafaka isteme hakkına sahip olan kimse, resmi bir kurumda bakılmaları halinde o kurumun bağlı olduğu idare nafaka isteyebilir. 2828 sayılı Kanunla kurulmuş olan Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, TMK. m. 316 uyarınca nafaka talebinde bulunabilir...". Karar için bkz. Aşık, a.g.e., 2020, s. 33; Y. 3. HD, 07.12.2015 T., 2015/13495 E., 2015/19700 K.: "TMK'nın 365/3. maddesinde nafaka davasının, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmi veya kamuya yararlı kurum tarafından da açılabilirliği, TMK'nın 366. maddesinde ise korunmaya muhtaç kişilerin bakımının yükümlü kurum tarafından sağlanacağı ve bu kurumların yaptıkları masraflarını nafaka yükümlüsü kişiden isteyebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Dosya içeriğinden, nafaka alacaklısı olan G... Ç...nin 1941 doğumlu olduğu 12.09.2013 tarihinde İ. B.. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı İstanbul Darülaceze Müdürlüğü tarafından muhtaç olması sebebi ile koruma altına alındığı ve bakımının kurum tarafından üstlenildiği anlaşılmaktadır..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 01.10.2025.

³⁴ TMK m. 366: "Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanır. Bu kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilirler."; Y. 3. HD, 14.03.2016 T., 2016/3340 E., 2016/3728 K.: "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 30. maddesine göre; kurum, kendisine yardımında bulunduğu kişiler için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahiptir." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 01.10.2025.

³⁵ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 288.

³⁶ TMK m. 169: "Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır."

³⁷ YHGK, 30.05.2019 T., 2017/2287 E., 2019/627 K.: "...hâkimin, bu konuda bir talebin varlığını aramaksızın, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, mallarının yönetimine ilişkin geçici önlemleri resen alması gerekir. Bu geçici önlemlerden birisi de boşanma ve ayrılık davası devam ettiği sürece maddi imkânları kısıtlı olan eşin bakım ve geçimine diğer eşin katkısını sağlayan tedbir nafakasıdır."

Boşanma davası sırasında evlilik birliği ortadan kalkacağından aile bireylerinin alışmış olduğu yaşam biçimi değişecektir. Bu nedenle oluşabilecek olumsuzluklara karşı, ailenin korunması gereklidir. Ailenin korunması kamu düzenine ilişkin olduğundan hâkim, dava esnasında tarafların ve çocukların zarar görmemesi adına birtakım tedbirleri hayata geçirebilir.³⁸

Tedbir nafakasının amacı, boşanma sürecinde olan eşin, ortak çocukların hak ve menfaatlerinin boşanma veya ayrılık davası boyunca korunmasıdır.³⁹

Tarafların davacı ya da davalı konumda olması, tedbir nafakasının bağlanması için bir önem taşımamaktadır. TMK sistematüğinde eşlerin eşitliği söz konusudur. Bu nedenle taraflar arasında herhangi bir ayırım gözetmeksizin gerekli hallerde tedbir nafakasına karar verilebilir.⁴⁰

Tedbir nafakasına karar verilirken eşlerin kusur durumları önem taşımamaktadır. Dava devam ederken aile birliğinin de devam ettiği kabul edildiğinden ihtiyaç halinde tedbir nafakasına karar verilebilmektedir.⁴¹

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bir kararında, nafaka talep eden tarafın tam kusurlu olması halinde bile boşanma kararı kesinleşene kadar nafakaya hükmedilebileceğine yer verilmiştir.⁴² Bu durumda yardıma ihtiyacı olan kişi kusurlu da olsa boşanma kararı kesinleşene kadar tedbir nafakası alabilecektir.

Tedbir nafakası miktarına karar verilirken nafaka alacaklısı olan eş veya çocukların ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Nafaka alacaklısı olan eş ve nafaka borçlusunu olan eş arasında

Tedbir nafakası, talebe bağlı olmaksızın (resen) takdir edilir ve geçici bir önlem olarak davanın başından itibaren karar kesinleşene kadar hüküm altına alınır. Dolayısıyla tedbir nafakası takdirine ilişkin kararın, davanın açıldığı tarih itibarıyla tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin araştırma sonuçlarının dosyaya gelişini takiben hemen verilmesi gerekir. Boşanma ve ayrılık davalarında, tarafların kusur durumu hiçbir şekilde tedbir nafakasının takdirine etkili bir unsur değildir. Kusurlu eş yararına dahi, bu tedbirlerin alınması mümkündür. Yine, her iki tarafın da gelirin bulunması tedbir nafakası verilmesini engelleyici bir hâl değildir. Ancak eşlerin ekonomik güçlerinin birbirine yakın olması söz konusu ise bu durumda geçici tedbir nafakası verme zorunluluğunun ortadan kalkacağı söylenebilir.

TMK'nın 169. maddesi uyarınca takdir edilen tedbir nafakası, hâkim tarafından yargılama sırasında kaldırılmadığı takdirde boşanma davasında verilen kararın kesinleşmesi ile kendiliğinden sona erer..."
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 08.10.2024.

³⁸ Köseoğlu, B. & Kocaağa, K. (2011). *Aile Hukuku ve Uygulaması*, Ankara, s. 152.

³⁹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 27.

⁴⁰ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 155.

⁴¹ İnal, a.g.e., 2021, s. 442; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 26; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 288.

⁴² YHGK, 02.11.2011 T., 2011/533 E., 2011/670 K.: "...Ekonomik olarak yardıma ihtiyacı olan kişinin tam kusurlu olması halinde bile boşanma davası kesinleşene kadar tedbir nafakasının devam edeceği...".
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 18.10.2024.

bir denge kurulması gerekmektedir. Bu konuda tarafların ekonomik ve sosyal durumları, çocukların bakım masrafları dikkate alınmalıdır.⁴³

Çocuk hakkında karar verilen tedbir nafakasının borçlusu, çocuğun velayetine sahip olmayan eştir. Tedbir nafakası dava süresince hükmedilen geçici bir tedbir olduğundan dava esnasında çocuğun velayetine sahip olan taraf, tedbir nafakasının alacaklısı konumundadır. Bu nafakanın belirlenmesinde de çocuğun ihtiyaçları, eğitim, sağlık vb. masrafları göz önünde tutulmalıdır.⁴⁴

Boşanma davası sırasında talep edilen tedbir nafakasının süresi, boşanma davasının açıldığı tarihten itibaren başlar ve kararın kesinleşmesine kadar devam eder.⁴⁵

B. İştirak Nafakası

Eşler, ortak çocuklarının bakımı ile ilgili konularda birlikte yükümlüdürler.⁴⁶ İştirak nafakasının amacı, anne ve babanın mali güçleri oranında müşterek çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamalarıdır.⁴⁷

Boşanma davası devam ederken hâkim, çocuklar için dava süresince nafaka ödenmesine karar verebilir. Bu nafaka geçici nitelikte tedbir nafakasıdır. Boşanma kararı kesinleştikten sonra çocuklara verilen bu nafaka, iştirak nafakası halini alır.⁴⁸

Boşanma veya ayrılık davası sırasında hâkim, ortak çocukların hangi eş yanında kalacağına karar verir. Aynı zamanda çocukların menfaati gereği geçimlerini sağlamak için diğer eşin üstlenmesi gereken katkı payına da karar verir.⁴⁹

⁴³ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 159.

⁴⁴ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 160.

⁴⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 32; Öztan, a.g.e., 2015, s. 754; Aydos, O. S. (2020). *Pratik Medeni Hukuk*, Ankara, s. 121; Akpınar İş, M. (2022). “Türk Hukukunda Tedbir Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, s. 34; Y. 2. HD, 05.07.2021 T., 2021/3054 E., 2021/5661 K.: “Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince, gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına (TMK m. 186/1), geçimine (TMK m. 185/3), malların yönetimine (TMK m. 223, 242, 244, 262, 263, 264, 267, 215) ve çocukların bakım ve korunmasına (TMK m. 185/2) ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden (re’sen) almak zorundadır (TMK m. 169). O halde; Türk Medeni Kanunu’nun 185/3. ve 186/3. maddeleri uyarınca, tarafların ekonomik ve sosyal durumları da gözetilerek dava tarihinden geçerli olmak üzere davalı-davacı kadın yararına uygun miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19.10.2024.

⁴⁶ Öztan, a.g.e., 2015, s. 759.

⁴⁷ Shukor, T. (2022). “Boşanma Davalarında Nafaka Türleri ve Şartları” Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul, s. 43.

⁴⁸ Shukor, a.g.t., 2022, s. 41.

⁴⁹ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 288.

Hâkim, boşanma davasında ortak çocuğun velayetine karar verebileceği gibi aynı zamanda diğer tarafın yükümlü olacağı şekilde çocuğun giderlerine göre iştirak nafakasına da karar verebilir. İştirak nafakasına karar verilebilmesi için talep olması şart değildir.⁵⁰

Ortak çocuğun kimin yanında kalmasına karar verildiyse o eş, çocuğun velayetine sahip olur. Çocuğun velayeti kendisine bırakılmış olan eş, çocuğun bakım giderlerine dahil olmakla yükümlüdür. Ancak velayet kendisine bırakılmamış olan eş de hâkimin belirleyeceği miktarda ve ekonomik gücü oranında çocuğun giderlerine katılmaktadır. Diğer eşin çocuk üzerindeki bu katkısı iştirak nafakası olarak adlandırılır.⁵¹

İştirak nafakası, TMK m. 328'e göre anne veya babanın bakım borcudur ve çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.⁵² Çocuk ergin olduktan sonra eğer eğitimi devam ediyorsa, söz konusu masraflar ölçüsünde anne veya babanın bakım yükümlülüğü devam edebilmektedir.⁵³

Ortak çocuğun velayeti kendisine verilen taraf, iştirak nafakası istemediğini açıkça beyan edebilir. Bu durumda iştirak nafakasına hükmedilmez. Ancak iştirak nafakası her an doğabilen ve işlemeye başlayabilen bir hak olduğundan daha sonra yeniden istenebilmesi mümkündür.⁵⁴

Öğretide bir görüşe göre; çocuğun velisinin iştirak nafakası alacağından feragat etmesi, çocuk haklarına aykırı bir durumdur. İştirak nafakası çocuğun sahip olduğu bir haktır. Bu nedenle hâkim, tarafların söz konusu beyanları ile bağlı olmayarak çocuğun masraflarını boşanan eşlere eşit olarak dağıtmalıdır.⁵⁵ Söz konusu durumun takdirine hâkim karar vermelidir. Çocuğun yararı göz önünde tutularak velayet sahibi tarafın ekonomik ve sosyal hayatı değerlendirilmelidir.

⁵⁰ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 72; Köseoğlu & Kocağa, a.g.e., 2011, s. 218.

⁵¹ Öztan, a.g.e., 2015, s. 759; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 64; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 288; Y. 3. HD, 30.10.2012 T., 2012/17310 E., 2012/22134 K.: "...İştirak nafakası yönünden; Velayetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katkıda bulunması gerekir. Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderlerin ana-baba tarafından müşterek karşılanması da ilke olarak kabul edilmiştir. (TMK 327 md.) Bu nedenledir ki, iştirak nafakasının çocuğun yaşı, eğitim durumu, günün ekonomik koşullarındaki paranın alım gücü ile genel ihtiyaçlarına uygun olarak ana-babanın mali durumları da gözetilerek takdiri gerekir..." Karar için bkz. Özügür, A. İ. (2014). *Nafaka Hukuku*, Ankara, s. 466.

⁵² Y. 12. HD, 13.03.2019 T., 2018/6037 E., 2019/4347 K.: "...mahkemece yapılacak iş; reşit olmakla iştirak nafakasının kendiliğinden ortadan kalkacağı nazara alındıktan sonra...". Karar için bkz. Kırmızı, M. (2021). *Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Davaları*, Ankara, s. 304; TMK m. 328: "Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.

Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler."

⁵³ İnal, a.g.e., 2021, s. 526; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 79.

⁵⁴ Ruhi, A. C. (2020). *Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, İstanbul, s. 83.

⁵⁵ Köseoğlu & Kocağa, a.g.e., 2011, s. 217.

Çocuğun kendi geliri varsa ve bu gelir ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek düzeyde ise anne veya baba iştirak nafakası ödemek zorunda değildir.⁵⁶ Bu durumun tespiti için gerekli ve yeterli inceleme yapılmalı, bunun sonucunda hakkaniyete uygun olarak karar verilmelidir.

Hâkim, iştirak nafakasının miktarına karar verirken çocuğun menfaatlerini göz önünde bulundurmalıdır. Hem taraflar için hem de çocuk için en uygun olacak şekilde ve hakkaniyet ölçüsünde karar verilmelidir.

Hâkim, TMK m. 182 hükmüne göre tarafların talebi ile irat şeklinde ödenmesine karar verilen iştirak nafakasının sonraki yıllarda tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına göre hangi oranda ödeneceğini karara bağlayabilir.⁵⁷

İştirak nafakasının miktarı belirlenirken çocuğun ihtiyaçları ile nafaka borçlusu anne veya babanın ekonomik ve sosyal koşulları da dikkate alınmalıdır. Çocuğun var olan gelirleri de nafaka miktarının belirlenmesinde dikkate alınmaktadır.⁵⁸

C. Yoksulluk Nafakası

Yoksulluk nafakası, TMK m. 175 çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eş, kusuru daha ağır olmamak koşulu ile diğer eşten geçimini sağlayabilmek adına ve diğer eşin mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.

Evlilik birliği devam ederken eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katlanma yükümlülüğü mevcuttur. Bu yükümlülük, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra sosyal ve ahlaki düşüncelerle kanunda belirtilen olumsuz koşullar gerçekleşinceye kadar yoksulluk nafakası

⁵⁶ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 84.

⁵⁷ TMK m. 182: “Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.

Mahkeme, kararında kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayetin değiştirilebileceğini ihtar eder.

Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.

Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen bu giderlerin gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.”

⁵⁸ TMK m. 330: “Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur. Nafaka her ay peşin olarak ödenir. Hâkim istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.”.

olarak devam etmektedir. Bu düzenleme ile, boşanma sonrası yoksulluğa düşecek olan tarafı korumak amaçlanmıştır.⁵⁹

Boşanma sonrasında eşlerden her biri, geçimini tek başına sağlayamayan ve yoksulluğa düşecek olan tarafa yardım etme yükümlülüğü altındadır. Yoksulluk nafakası için eşlerden birinin geçimini tek başına sağlayamaması ve diğer eşin de mali gücünün yardımda bulunmaya yeterli olması gerekmektedir.⁶⁰

Yoksulluk nafakasının amacına bakıldığında, bireyler arasındaki sosyal yardımlaşmanın temel alındığı görülmektedir. Bu nedenle eşlerin boşanmadaki kusurları eşit olsa da hakkaniyet gereği yoksulluk nafakasına hükmedilebilir.⁶¹

⁵⁹ Ruhi, A. C. (2010). *Nafaka Hukuku*, Ankara, s. 42; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 305.

⁶⁰ Kocabaş, G. (2013). “Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler”, *MÜHFD*, 19 (1), ss. 357-392, s.361.

⁶¹ Ertürk, E. (2005). *4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun’a Göre Uygulamada Nafaka Davaları*, İstanbul, s. 378.

§.4. TÜRK HUKUKUNDA YOKSULLUK NAFAKASI

Aile hukuku ile ilgili hükümler, TMK “*Aile Hukuku*” başlıklı İkinci Kitabında düzenlenmiştir. Bu kitabın Birinci Kısımının İkinci Bölümünde ise “*Boşanma Hükümleri*” düzenlenmiştir. Yoksulluk nafakası, bu bölümde boşanmanın mali sonuçları arasında yer almaktadır.

Yoksulluk nafakasının düzenlendiği TMK m. 175’e göre; boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru daha ağır olmamak koşulu ile, geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.⁶²

I. Yoksulluk Nafakasının Amacı ve Hukuki Niteliği

A. Yoksulluk Nafakasının Amacı

Taraflar, aralarında evlilik birliğinin gerçekleşmesi ile birtakım sorumluluklara sahip olmaktadır. Evlilik birliği ile eşlerin üstlendiği bu sorumluluklar, boşanma gerçekleştikten sonra da bazı durumlar çerçevesinde devam edebilmektedir. Yoksulluk nafakası, eşler arasındaki bu yardımlaşma yükümlülüğünün sonucudur.⁶³

Evlilik birliği devam ederken eşlerin evlilik birliğinin giderlerine katlanma yükümlülüğü mevcuttur. Bu yükümlülük, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra sosyal ve ahlaki düşüncelerle kanunda belirtilen olumsuz koşullar gerçekleşinceye kadar yoksulluk nafakası olarak devam etmektedir. Bu düzenleme ile, boşanma sonrası yoksulluğa düşecek olan tarafı korumak amaçlanmıştır.⁶⁴

⁶² TMK m. 175: “*Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.*”.

⁶³ Demirbaş, A. (2018). “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, *İMÜHFD*, 5 (2), ss. 219-235, s. 226; Hamzaçebi, M. (2002). “Türk Medeni Kanunu’na Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası (Düzenleniş Biçimi, Mukayesesi, Uygulamadaki Yeri ve Değeri)”, *SÜHFD*, 10 (3-4), ss. 23-48, s. 32; Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 357; Reyhani Yüksel, S. (2021). “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *TNKÜHFD*, 2 (2), ss. 485-509, s. 499; Ersöz, O. (2018). “Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 12, ss. 463-509, s. 464.

⁶⁴ Ruhi, a.g.e., 2010, s. 42; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 305.

Yoksulluk nafakası boşanmanın mali sonuçlarının içinde düzenlendiği için boşanma hükmünün kesinleşmiş olması ilk koşul olarak yer almaktadır.⁶⁵ Nafaka talep eden eşin kusurunun diğer eşten daha ağır olmaması gerekir.⁶⁶

Nafakanın amacı ve hukuki niteliği gereği, kusursuz olan eş dahi nafaka borçlusu konumunda olabilmektedir. Yargıtay da kararlarında bu durumu desteklemekte ve yoksulluk nafakasının, yoksulluğa düşen tarafı koruma amacı taşıdığını belirtmiştir.⁶⁷

Yoksulluk nafakasının amacına bakıldığında sosyal yardımlaşma amacının bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle eşlerin boşanmadaki kusurları eşit olsa da hâkim, hakkaniyet gereği yoksulluk nafakasına hükmedebilmektedir.⁶⁸

Yoksulluk nafakası, boşanma sonucunda talep edilebilen maddi ve manevi tazminattan farklıdır. Yoksulluk nafakasının ceza veya tazminat niteliği bulunmaz çünkü talep edilmesi kusura dayanmamaktadır. Bu özelliği sebebiyle bakım nafakası olarak nitelendirilmektedir.⁶⁹

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuruda mahkeme, kararında nafakanın amacını da belirtilmiştir. Buna göre yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafı korumaya yöneliktir. Nafaka yükümlüsü için herhangi bir ceza ya da tazminat niteliğinde değildir. Eğer böyle olsaydı sadece boşanma nedeniyle kusuru olan eşten talep edilebilmesi gerekirdi. Ancak söz konusu düzenlemelere göre kusursuz olan eşten de nafaka talep edilebilmektedir.⁷⁰

B. Yoksulluk Nafakasının Hukuki Niteliği

Nafaka, ödemekle yükümlü olan taraf açısından bir borç niteliğindedir. Nafaka yükümlüsü ve nafaka alacaklısı arasında bir borç ilişkisi bulunmaktadır. Borç ilişkisinin

⁶⁵ Y. 2. HD, 23.01.2012 T., 2010/14473 E., 2012/906 K.: "...Yoksulluk ve iştirak nafakaları ancak evliliğin sona ermesinden sonra gündeme gelir. Hal böyle olunca mahkemece hüküm altına alınan tedbir nafakalarının boşanmanın reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonraki dönemde yoksulluk ve iştirak nafakası olarak devamına karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır...". Karar için bkz. Gençcan, Ö. U. (2021). *Aile Mahkemesi Davaları*, Ankara, s. 434.

⁶⁶ Kaçak, N. (2004). *Açıklamalı Ve İçtihatlı Boşanma, Nafaka, Mal Rejimleri, Velayet ve Aile Mahkemeleri*, Ankara, s. 603.

⁶⁷ YHGK, 10.11.2010 T., 2010/614 E., 2010/597 K.: "Yoksulluk nafakası, boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek olan tarafı koruma amacına yönelik olduğu içindir ki, boşanmış olan yoksul tarafa verilecek olan yoksulluk nafakası, hiçbir surette diğer tarafa yükletilen bir ceza veya tazminat niteliğinde değildir. Şayet böyle olsaydı, sadece boşanmada kusuru olan eşten istenebilmesi gerekirdi. Oysaki, maddede açıkça belirtildiği gibi, kusursuz eş dahi yoksulluk nafakası ödemekle yükümlüdür." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.01.2025; Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 226-227.

⁶⁸ Ertürk, a.g.e., 2005, s. 378.

⁶⁹ Kılıkçier, O. (2020). *Boşanma ve Nafaka Rehberi*, Ankara, s. 167.

⁷⁰ AYM, 17.5.2012 T., 2011/136 E., 2012/72 K. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T.: 13.02.2025.

kaynaklarına göre bir sınıflandırma yapıldığında nafakanın ve “*kanundan doğan borç ilişkileri*” şeklinde yapılacak olan ayırmada yer alması daha uygundur.⁷¹ Bunun nedeni, nafakaya karar verilmesinin kanunda öngörülen şartlara bağlı olmasıdır.⁷²

Yoksulluk nafakasının belirlenmesi konusunda borçlu ve alacaklı tarafın durumu önem taşımaktadır. Bu nedenle kişiye özel bir nitelik taşır ve kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.⁷³ Nafaka alacaklısının sahip olduğu nafaka hakkını başkasına devretmesi mümkün değildir.⁷⁴

Yoksulluk nafakası, aile hukukundan kaynaklanan bir yükümlülüktür. TMK çerçevesinde “*Aile Hukuku*” başlıklı İkinci Kitabında düzenlenmiştir. Bu kitabın Birinci Kısımının İkinci Bölümünde yer alan “*Boşanma Hükümleri*” başlığı altında, boşanmanın mali sonuçları arasında yer almaktadır.

Nafaka, Medeni Kanun’un m. 144 hükmünde “*Nafaka*” başlığı altında düzenlenmekteydi. Yapılan değişiklikler sonrası 4.5.1988 tarihli 3444 sayılı Kanunla bu başlık “*Yoksulluk Nafakası*” olarak değiştirilmiştir. TMK çerçevesinde bu değişiklik korunmaktadır.⁷⁵

Yürürlükten kaldırılmış olan MK m. 144’e göre; “*Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir.*” denilmektedir. Bu hükümde kadın ve erkeğin nafaka talep edebilme bakımından eşit oldukları, boşanma nedeniyle büyük bir yoksulluğa düşülmesi gerektiği ve kusursuz olan tarafın dahi nafaka ödeyebileceği belirtilmiştir. Nafakanın süresi, bir yıl olarak belirlenmiştir.

Kanun maddesi üzerinde 1988 yılında yapılan değişikliğe göre; “*Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hali refahta bulunması gerekir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.*” denilmektedir. Bu düzenleme ile nafaka isteyebilmek için gerekli olan “*büyük bir yoksulluğa düşme*” şartı kaldırılmıştır. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olmak yeterli görülmüştür. Diğer eşin ekonomik gücünün dikkate alınması gerektiği bu madde ile eklenmiştir.

⁷¹ Eren, F. (2021). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, s. 120.

⁷² Akbulut, M. B. (2021). “Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası”, Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya, s. 4.

⁷³ Bozova, a.g.e. 1990, s. 82.; İnal, a.g.e., 2021, s. 431; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60.

⁷⁴ Bozova, a.g.e., 1990, s.82; Öcal, M. (2019). *Yoksulluk Nafakasının Süresi*, İstanbul, s. 7.

⁷⁵ “*Yoksulluk nafakası*” ismine ilişkin görüş için bkz.: Şahin, M. (2017). “Türk – İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175 – ZGB m. 125)”, *AHBVÜHFD.*, 21 (3), ss. 75-108, s. 78.

Aynı zamanda erkek eşin kadın eşten nafaka isteyebilmesi için, kadının ekonomik durumunun refahta olması gerektiği eklenmiştir.

Kanunda yapılan düzenlemeler sonucunda yoksulluk nafakası, TMK m. 175'e göre şu şekilde ifade edilmiştir: *“Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”*

Güncel haliyle yoksulluk nafakasında eşitlik ilkesine önem verildiği görülmektedir. Kadın veya erkek açısından bir ayrım bulunmaması, tarafların ekonomik durumlarının ön plana çıkması nafakanın amacına daha uygundur.

II. Yoksulluk Nafakasının Özellikleri

A. Nafakanın Kamu Düzeni ile İlgili Olması

Kamu düzeni kavramı; devletin güvenliğinin sağlanması, kamudaki hizmetlerin düzgün işlemesi, toplumun huzurunun sağlanması, hukuk ve ahlak kurallarına uyulması ile oluşan genel düzen kavramını ifade etmektedir.⁷⁶

Nafaka, aile birliğinin devamlılığının sağlanabilmesi için önemli bir role sahiptir. Bu nedenle nafaka kavramının kamu düzenine ilişkin olduğu kabul edilmektedir. Kamu düzeni ile ilgili olması sebebiyle gerekli görülen hallerde devlet müdahalesi bulunmakta ve yükümlülüğe uyulmaması sonucunda yaptırımları bulunmaktadır.⁷⁷

Nafakanın kamu düzeni ile ilgili olmasına, Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında değinilmiştir. Söz konusu kararda; aile bireyleri arasında kanunda yer alan ve kanundaki şartlar çerçevesinde gerçekleşen yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğünün, nafaka borcu ile kanuni bir zorunluluğa dönüştüğü ve bunun sonucunda da nafakanın kamu düzeni ile ilgili olduğu belirtilmiştir.⁷⁸

⁷⁶ Ruhi, a.g.e. 2021, s. 110.

⁷⁷ Bozovalı, a.g.e. 1990, s. 91.

⁷⁸ AYM, 25.12.2014 T., 2014/71 E., 2014/200 K.: *“...Aile bireyleri ya da kanunda öngörülen hısımlar arasında var olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünü kanuni bir zorunluluğa dönüştüren ve kamu düzeniyle ilgili olan nafaka borcu, aile fertlerinin zaruret hâline düşmesini engelleyerek, aile kurumunun korunmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle nafaka alacakları gerek ulusal gerekse uluslararası hukukta özel düzenlemelere tabi kılınmıştır...”*. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T.: 10.04.2025.

Boşanma sonrasında ortak çocuğun velayetinin kendisine bırakılmadığı eş, çocuğun bakım giderlerine katlanmalıdır. TMK m. 182'ye göre; kastedilen bu katkı, iştirak nafakasıdır. Bu durum da kamu düzenindendir ve taraf iradeleri önem taşımamaktadır.⁷⁹

Nafaka alacağı kamu düzenini ilgilendirdiğinden, tarafları yabancı bile olsa Türk mahkemeleri nafaka davasına bakmakla yükümlüdürler.⁸⁰

B. Nafaka Alacağının Şahsi Nitelikte Olması

1. Üçüncü Kişiye Devredilememesi

Alacağın temliki, TBK m.183'e göre şu şekilde ifade edilmiştir: *“Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir. Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez”*

Alacağın devri, bir borç ilişkisinde alacaklının değişmesi işlemine denilmektedir. Bu işlemin sonucunda alacak hakkı, bu hakkı devralan üçüncü kişiye geçer.⁸¹

Alacağın devrinde kural devir serbestisi ilkesidir. Ancak bazı devir engelleri bulunmaktadır. Bunlar; kanunda öngörülen devir engelleri, işin niteliğine dayanan devir engelleri ve sözleşme ile kabul edilen devir engelleridir.⁸²

İşin niteliğine dayanan devir engellerinin mevcut olduğu durumlarda alacak hakkının bir şahsa özgü olduğu görülür. Belirli bir şahsın alacaklı olmasının önem taşıdığı bu tür durumlarda alacak hakkı devredilemez.⁸³

Nafaka alacakları; alacaklısının özel durumu, ihtiyaçları dikkate alınarak belirlendiği için alacaklı tarafın değişmesi işin niteliğine aykırılık oluşturmaktadır. Dolayısıyla taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği ile bağdaşmamaktadır.⁸⁴

⁷⁹ Aşık, a.g.e., 2020, s. 17.

⁸⁰ Akıntürk, T. & Ateş, A., a.g.e., 2024, s. 462.

⁸¹ Eren, a.g.e., 2021, s. 1386.

⁸² Oğuzman M. K. & Öz, M. T. (2024). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, s.594-596.

⁸³ Yıldırım, A. (2022). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, s. 359.

⁸⁴ Eren, a.g.e. (2021) s. 1400; Erdoğan, İ. (2017). *Borçlar Hukuku*, Ankara, s. 275.

Nafaka alacağı kişiye özel bir nitelik taşıdığı için kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.⁸⁵ Bu nedenle nafaka alacaklısının sahip olduğu nafaka hakkını başkasına devretmesi mümkün değildir.⁸⁶

Nafaka ödeme yükümlülüğü, nafaka borçlusunun mirasçılara geçmez.⁸⁷ Yoksulluk nafakası alacaklısının ölmesi durumunda nafakanın toptan şekilde ödeneceği belirlenmişse ve bu ödeme henüz yapılmamışsa, mirasçılar söz konusu nafaka tutarını borçludan talep etme hakkına sahiptirler.⁸⁸

2. Miras Yoluyla Geçmemesi

Nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.⁸⁹ Bu niteliği sebebiyle kural olarak ölümle kendiliğinden sona ermektedir.⁹⁰ Ancak bu durumun bazı istisnaları bulunmaktadır.

Nafaka alacaklısının, nafaka davasını açtıktan sonra ölmesi durumunda söz konusu nafaka davasına mirasçılar devam edebilir.⁹¹ Dava açıldıktan sonra nafaka alacaklısının sahip olduğu kişiye bağlı hak, malvarlığı hakkına dönüşmektedir. Malvarlığı hakkı ölenin terekesine dahil olduğundan, alacaklının mirasçılar külli halef olarak bu davaya devam edebilirler. Ancak bu durum, davanın açıldığı tarih ile ölüm günü arasında geçen süredeki nafaka alacağı için geçerlidir.⁹²

Nafakanın toptan ödenmesine ya da irat şeklinde ödenmesine karar verilebilir. Nafakanın toptan bir şekilde ödenmesine karar verilmişse ve bu ödeme nafaka borçlusu tarafından henüz yapılmamışsa, nafaka alacaklısının mirasçılar bu ödemeyi nafaka borçlusundan talep edebilirler.⁹³

Öğretide yer alan bir görüşe göre, nafaka borçlusu öldükten sonra mirasçılar murisin nafaka borcunu düzenli olarak ödemeye devam etmelidirler. Yoksulluk nafakasının amacı kişiyi yoksulluktan kurtararak geçimini sağlamaktır. Dolayısıyla bu görüşe göre, yoksulluk

⁸⁵ Bozovalı, a.g.e. 1990, s. 82.; İnal, a.g.e., 2021, s. 431; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60.

⁸⁶ Bozovalı, a.g.e., 1990, s.82; Öcal, a.g.e., 2019, s. 7.

⁸⁷ İkizler, M. & Tüzüner, Ö., *Medeni Hukuk II*, 2023, s. 196.

⁸⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 312; Dural, M. & Ögüz, T. & Gümüş, M. A. (2024). *Türk Özel Hukuku Cilt III*, İstanbul, s. 149; Öztan, B. (2015). *Aile Hukuku*, Ankara, s. 508.

⁸⁹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60.

⁹⁰ İnal, a.g.e., 2021, s. 432; Öztan, a.g.e., 2015, s. 852.

⁹¹ Y. 2. HD, 17.10.2011 T., 2011/16598 E., 2011/15889 K.: “...Ancak, tahakkuk eden ve muacceliyet kazanan tedbir nafakasını talep hakkı ölenin mirasçılara geçer...” Karar için bkz. İnal, a.g.e., 2021, s. 485.

⁹² Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 461; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 115; İnal, a.g.e., 2021, s. 432.

⁹³ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 461; Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 167; Öztan, a.g.e., 2015, s. 852.

nafakasının amacı doğrultusunda mirasçılarının nafaka borcunu ödemeye devam etmesinin hakkaniyete uygun olduğu düşünülmektedir.⁹⁴

Nafaka yükümlüsünün ölümü halinde mirasçılarının nafaka ödemeye devam etmesini savunan bu görüşe göre, yoksulluk nafakasının toptan ya da irat şeklinde ödenmesinin bir önemi yoktur. Her iki şekilde de mirasçılar, borçlunun ölümü sonrasında nafaka ödemeye devam etmelidirler.⁹⁵

Yoksulluk nafakası, alacaklının şahsi özellikleri ve somut durumu çerçevesinde şekillenmektedir. Taraflar arasında var olmuş olan evlilik birliğinden doğan bu yükümlülüğün mirasçılara intikal etmesi, kanaatimizce nafakanın şahsi niteliğe aykırıdır.

C. Nafaka Alacağı Üzerinde Rehin ve Haciz

1. Rehin Tesis Edilememesi

Rehin hakkı; borçlunun edimini yerine getirmediği takdirde, alacaklıya taşınır veya taşınmaz mülkiyetinin ya da başka bir hakkın paraya çevrilmesi yetkisini veren ve elde edilen bedel üzerinden öncelikle alacağını almasını sağlayan sınırlı ayni haktır.⁹⁶

Rehin hakkı ile ilgili TMK m. 954 hükmünde: “*Başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilir. Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslim bağli rehin hükümleri uygulanır.*” denilmektedir.

Kanun maddesinde rehni mümkün olan haklar sayılmıştır. Buna göre başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağli bir hak olduğundan başka bir kişiye devredilememektedir. Nafaka alacağının devri mümkün olmadığı için rehnedilmesi de mümkün değildir.⁹⁷

Kural olarak nafakanın rehnedilmesi mümkün değildir ancak bu durumun istisnası mevcuttur. Muaccel hale gelmiş ve ödenmemiş nafaka alacakları, benzer şekilde taraflardan birinin ölümü halinde mirasçılara intikal etmesi gibi, farklı bir nitelik kazanmakta ve şahsa bağli

⁹⁴ Öztan, a.g.e., 2015, s. 853; Tekinay, S. S. (1990). *Türk Aile Hukuku*, İstanbul, s. 271.

⁹⁵ Tekinay, a.g.e., 1990, s. 271; Öztan, a.g.e., 2015, s. 853.

⁹⁶ Oğuzman, M. K. & Seliçi, Ö. & Oktay Özdemir, S. (2024). *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, İstanbul, s. 501; Aydos, O. S. (2021). *Pratik Eşya Hukuku*, Ankara, s. 204.

⁹⁷ Bozdağ, G. G. (2014). “Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka” Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, s. 115; İnal, a.g.e., 2021, s. 433; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 114.

hak niteliğini kaybetmektedir. Bu nedenle artık şahsa bağlı olmadığından birikmiş olan nafaka alacağının rehnedilebilmesi mümkündür.⁹⁸

2. Nafaka Alacağının Haczedilememesi

Hakkında icra takibi kesinleşmiş olan borçlu, borcunu ödemediği takdirde alacaklı tarafından haciz işlemi yapılabilir. Haciz işleminde icra dairesi tarafından borçlunun malları haczedilir, malların satılmasından elde edilen meblağ ile alacaklının alacağı ödenir.⁹⁹

Mahkeme ilamına dayanan nafaka alacaklarının haczedilebilmesi mümkün değildir. Hâkim, nafaka miktarını belirlerken nafaka alacaklısının yoksulluk durumunu, zorunlu ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak karar vermektedir. Alacaklıya ödenmesi belirlenen nafaka miktarı zaten alacaklının yaşamı için zorunlu olan bir ödemedir.¹⁰⁰ Bu zorunlu ödemenin haczedilmesi, nafakanın amacına aykırı bir durum olacağından hukuki olarak korunmuştur.

İlama bağlı olmayan nafakalarda durum farklıdır. Nafaka alacaklısının geçimi için gerekli miktar ayrıldıktan sonra nafaka miktarının dörtte birinden az olmamak kaydıyla haczedilebilmektedir.

İlama bağlı olmayan nafaka alacaklarının kısmen haczedilebilmesi mümkündür. İcra ve İflas Kanunu m. 83'te şu şekilde ifade edilmiştir: “*Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.*”

F. Nafaka Alacağında Takas ve Feragat

1. Alacaklının Rızası Bulunmadan Takas Edilememesi

Takas ile ilgili olarak TBK m. 139'a göre; “*İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir.*” denilmektedir.

⁹⁸ Demir, M. (2018). *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Ankara, s. 24.

⁹⁹ Kuru, B. & Aydın, B. (2023). *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara, s. 175; Pekcanitez, H. & Atalay, O. & Özkan, S. & Özkes, M. (2024). *İcra ve İflas Hukuku*, s. 163.

¹⁰⁰ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 114; Kuru & Aydın, a.g.e., 2023, s. 211.

Takas, borcu sona erdiren sebepler arasında yer almaktadır. Taraflar arasındaki iki borç takas edildiğinde takas anında daha az olan borç tutarınca sona erer. Bu nedenle hukuki niteliği itibarıyla bozucu yenilik doğuran bir haktır.¹⁰¹

Takas, kural olarak tek taraflı beyanla kullanılabilecek bir haktır. Ancak istisnai olarak bazı borçların takas edilebilmesi için alacaklının rızası gerekmektedir.¹⁰²

Alacaklının rızası ile takas edilebilir alacaklar TBK m. 144 hükmünde sayılmıştır. Buna göre; tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin olan alacaklar, haksız bir şekilde alınmış veya aldatma sonucu el konulmuş eşyanın bedeline ilişkin alacaklar ve konumuzu ilgilendiren nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimi için zorunlu olan, özel niteliğinden dolayı alacaklıya verilmesi gereken alacaklar yalnızca alacaklının rızası ile takas edilebilirler.¹⁰³

Nafaka, alacaklı tarafın ve ailesinin hayatını devam ettirebilmesi ve zorunlu ihtiyaçlarını giderebilmesi için gerekli bir alacaktır. Bu nedenle nafakanın alacaklı kişinin şahsına ödenmesi gerekir. Ekonomik olarak zayıf durumda bulunan tarafın korunması amaçlanmaktadır.¹⁰⁴

Nafaka alacağı, kişinin geçimi için zorunlu bir alacak olduğundan borçlu tarafından takas edilmesi mümkün değildir. Ancak alacaklı tarafın rızası ile takas edilebilmektedir. Nafaka alacaklısı, nafaka borçlusuna olan başka bir borcunu nafaka alacağı ile takas edebilir. Nafaka alacaklısının rızası önem taşıdığından kendi beyanı ile bu şekilde takas gerçekleştirebilir.¹⁰⁵

2. Önceden Feragat Edilememesi

Feragat ile ilgili 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun m. 307 hükmüne göre, davacı tarafın talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesine feragat denilmektedir.

Davacı, mahkemeye karşı yapacağı tek taraflı irade beyanı ile davadan feragat edebilir.¹⁰⁶ Feragat, yalnızca davacı tarafın yapabileceği bir usul işlemidir. Davacı, davanın açıldığı andan

¹⁰¹ Eren, a.g.e., 2021, s. 1443; Oğuzman & Öz, a.g.e., 2024, s. 603; Yıldırım, a.g.e., 2022, s. 303; İnal, a.g.e., 2021, s. 433.

¹⁰² Oğuzman & Öz, a.g.e., 2024, s. 613.

¹⁰³ TBK m. 144: "Aşağıdaki alacaklar takas haklarının doğumundan sonra, ancak alacaklıların rızasıyla takas edilebilir:

1. Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.

2. Haksız olarak alınmış veya aldatma sonucunda alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.

3. Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup, özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar."

¹⁰⁴ Yıldırım, a.g.e., 2022, s. 309; Oğuzman & Öz, a.g.e., 2024, s. 614.

¹⁰⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 113; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 461; İnal, a.g.e., 2021, s. 433.

¹⁰⁶ Arslan, R. & Yılmaz, E. & Taşpınar Ayvaz, S. & Hanağası, E. (2023). *Medeni Usul Hukuku*, Ankara, s. 602.

itibaren hüküm kesinleşinceye kadar davadan feragat edebilir. Ancak henüz açılmamış bir davadan feragat edilebilmesi mümkün değildir.¹⁰⁷

Henüz açılmamış bir davadan feragat edilemeyeceği gibi henüz doğmamış nafaka alacağından feragat edilmesi de mümkün değildir. Ancak işlemiş olan nafaka alacağından, davacı taraf feragat edebilmektedir.¹⁰⁸

Nafaka alacaklısı olan tarafın, nafaka borçlusundan herhangi bir istemde bulunmayacağına ilişkin olarak geleceğe dair yapacağı feragat, sözleşme ile yapılmış olsa dahi geçerli değildir.¹⁰⁹

Boşanma davası devam ederken yoksulluk nafakasından feragat etmek mümkündür. Feragat etmek isteyen taraf, feragat ile ilgili herhangi bir şart öngörmeden açık bir şekilde sözlü veya yazılı olacak şekilde bu istemini gerçekleştirebilir.¹¹⁰

Nafaka davasından veya alacağın takibinden feragat edilmiş olsa bile sonradan yeni nafaka davası açılabilir. Nafaka alacağından feragat edilememesi durumu, açılmış bir davadan ya da yapılan bir icra takibinden feragati engellemez.¹¹¹

H. Nafakanın Ödenme Şekli

1. Nafakanın Kural Olarak Yabancı Parayla Ödenmemesi

Konusu para olan borçlarla ilgili olarak TBK m. 99'a göre; konusu para olan borçlar ülke parası ile ödenmelidir.

Ülke parasından başka bir para birimiyle ödenmesi kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ifa ya da bu anlama gelen bir ifade yoksa borç ödeme günündeki rayiç değer üzerinden Ülke parasıyla ödenmelidir.

Nafaka borcu, TBK çerçevesinde bir tür para borcu olduğundan ülke parası ile ödenmesi gerekmektedir.¹¹² Ancak taraflar aralarında yapacakları bir anlaşma ile nafakanın yabancı para birimi ile ödenmesine karar verebilmektedirler.¹¹³

¹⁰⁷ Atalı, M. & Ermenek, İ. & Erdoğan, E. (2023). *Medeni Usul Hukuku*, Ankara, s. 574-576.

¹⁰⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 461; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 114.

¹⁰⁹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s.114, İnal, a.g.e., 2021, s. 432.

¹¹⁰ Atar, E. A. (2016). "Nafakadan Feragat", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3), ss. 251-267, s. 258.

¹¹¹ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 142.

¹¹² Aşık, a.g.e., 2020, s. 16.

¹¹³ Y. 3. HD, 04.03.2003 T., 2003/1941 E., 2003/2097 K.: "...Taraflar MK'nun 134/3. maddesi çerçevesinde "anlaşmalı olarak" boşanmışlardır. Aralarında yaptıkları protokol, hukuki niteliği itibariyle Medeni Kanun

Taraflar arasında ayrıca bir anlaşma yoksa hâkim nafaka borcunun yabancı para ile ödenmesine kendiliğinden karar veremez.

Ülke parasından başka bir para birimi ile ödenmesi kararlaştırılmış ve sözleşmede de aynen ödeme ve benzeri bir ifade bulunmuyorsa; ödeme gününde ödenmemiş borç üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme tarihindeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini talep edebilmektedir.

Nafaka miktarı başka bir para birimi ile belirlenmiş olsa bile nafakaya ilamı ile icra takibinde bulunmak isteyen taraf, alacak miktarını Türk parası üzerinden belirtmelidir.¹¹⁴

2. Nafakanın Nakden ve Peşin Ödenmesi

Nafakanın ödenme şekli ile ilgili olarak TMK m. 176 hükmünde: “*Maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.*” denilmektedir.

hükümlerinden kaynaklanmakta ise de; genel sözleşme hükümlerine tabidir. Böylece kanunun, emredici nitelikte kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı saymadığı hususlarda taraflar serbest iradeleriyle sözleşme yapabileceklerdir (BK, md. 19).

Aynı zamanda sözleşenler ifanın yabancı para olarak "aynen ödeneceğini de kararlaştırabilirler (BK, md.83/2). Nitekim somut olayda da USD olarak iştirak ve yoksulluk nafakası ile kira (katkı parası) tarafların özgür iradeleri ile protokole bağlanmış, miktarı ve artışı da aynı şekilde belirlenmiş, boşanma davasında bu anlaşma mahkemece, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına, çocuğun ihtiyaçlarına ve de hukuki statüye uygun bulunmuş (MK, md.150/5), verilen karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. Kesin hüküm tarafları ve mahkemeyi bağlayıcıdır (HUMK, md. 237). Ayrıca hâkimi hüküm vermeye zorlayan gerekçelerde, aynı mahiyettedir; böylece USD olarak ve artışta belirlenerek nafaka ödenmesi hususunda boşanma ilamındaki hüküm, BK'nun 83. maddesine uygun olduğu gibi kesinleşmiş olduğundan bu davada tartışma konusu da yapılamaz...” <https://legalbank.net/arama> E.T: 13.04.2025.

¹¹⁴ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 146; İİK m. 58: “*Takip talebi icra dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılır. Talepte şunlar gösterilir:*

1. Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı; alacaklı veya vekili adına ödemenin yapılacağı banka adı ile hesap bilgileri; varsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası; şöhret ve yerleşim yeri, alacaklı yabancı memlekette oturuyorsa Türkiye’de göstereceği yerleşim yeri (Yerleşim yeri gösteremezse icra dairesinin bulunduğu yer yerleşim yeri sayılır.)

2. Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yeri; Bir terekeye karşı yapılan taleplerde kendilerine tebligat yapılacak mirasçıların adı, soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yerleri;

3. Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi;

4. Senet, senet yoksa borcun sebebi;

5. Takip yollarından hangisinin seçildiği;

Alacak belgeye dayanmakta ise, belgenin aslının veya alacaklı yahut mümessili tarafından tasdik edilmiş, borçlu sayısından bir fazla örneğinin takip talebi anında icra dairesine tevdi mecburidir. Alacaklıya takip talebinde bulunduğu ve verdiği belgelere, talep ve takip masraflarına dair bedava ve pulsuz bir makbuz verilir.”

Nafaka alacağı kural olarak her ayın başında nakden ve peşin olarak ödenmelidir. Ancak bu durumun istisnası olarak yoksulluk nafakasında toptan ödeme de mümkündür. Taraflar arasında yapılan anlaşma toptan ödenmesi yönünde ise hâkimin onayına bağlı olarak nafakanın toptan ödenmesine karar verilebilir.¹¹⁵

Yoksulluk nafakası, maddi tazminat gibi irat biçiminde ödenebileceği gibi toptan olarak da ödenebilir.¹¹⁶ Konu ile ilgili Yargıtay kararında da bu durum desteklenmektedir. Nafakanın toptan ya da irat şeklinde ödenmesine karar verilebilmesi için tarafların ekonomik durumları dikkate alınmalıdır. Yoksulluk nafakasını toptan ödeyebilecek şekilde maddi gücü olmayan taraf için irat şeklinde ödeme gündeme gelmektedir. Şartlar uygunsa, nafakanın irat şeklinde ödenmesine karar verilebilir.¹¹⁷

Bu konuda eşler arasında bir anlaşma yapılmışsa, hukuka aykırı olmaması şartıyla hâkim bu anlaşmayı onaylar. Ancak eşler arasında bir anlaşma yapılmamış veya anlaşma yapılmış ancak hâkim tarafından onaylanmamışsa nafakanın ödeme şekline hâkim karar verir.¹¹⁸

İ. Zamanaşımının Özel Olması

Zamanaşımı süreleri kanunda belirtilmiştir. TBK m. 146 ve m. 147’de on yıllık ve beş yıllık zamanaşımı süreleri öngörülmüştür. Taraflar bu sürelerin kapsamında olan borçlar için aralarında anlaşarak zamanaşımı süresini değiştiremezler.¹¹⁹

İlama bağlı alacaklarla ilgili olarak İİK m. 39’a göre ilama dayalı takip, son işlem tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.¹²⁰ Nafaka alacağı eğer ilama bağlı bir alacak halindeyse son işlem tarihi üzerinden on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacaktır.¹²¹

¹¹⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 117.

¹¹⁶ Erdem, M. & Makaracı Başak, A. (2022). *Aile Hukuku*, Ankara, s. 206.

¹¹⁷ Y. 2. HD, 12.12.2013 T., 2013/16542 E., 2013/29453 K.: “Yasal olarak yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre aylık irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK. m. 176/1) ise de; somut olayda nafaka yükümlüsünün, çalışması karşılığı kazancını "aylık" olarak elde ettiği, başkaca mal varlığı ve servetinin bulunmadığı görülmektedir. Toptan ödeme, ödenecek miktarın peşin sermaye değeri de dikkate alındığında, durumuna uygun değildir. O halde, yükümlünün, yoksulluk nafakasını aylık irat şeklinde ödenmesinin durumuna uygun olacağı gözetilerek, bu yönde hüküm kurulması gerekirken, nafakanın toptan ödenmesine karar verilmesi somut olay bakımından isabetli bulunmamıştır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 14.04.2025.

¹¹⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 310; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 59.

¹¹⁹ Erdoğan, a.g.e., 2017, s. 244; Kılıç, M. (2020). *Medeni Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Görüşler*, Ankara, s. 24; TBK m. 148: “Bu ayırmada belirlenen zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez.”

¹²⁰ İİK m. 39: “İlama müstenit takip, son muamele üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar. Noter senedine müstenit takip, senedin mahiyetine göre borçlar veya ticaret kanunlarında muayyen olan zamanaşımına tabidir.”

¹²¹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 117.

Nafaka alacağı ilama bağıl değilse bu durumda genel hükümlere gidilmesi gerekmektedir. Zamanaşımı ile ilgili olarak TBK m. 146 hükmüne göre; aksine bir düzenleme bulunmadıkça alacaklar on yıllık zamanaşımı süresine tabidir.¹²² Dolayısıyla ilama bağıl olmayan nafakalarda zamanaşımı süresi on yıldır.¹²³

Zamanaşımı süresi, alacağın muaccel hale gelmesiyle birlikte başlar. Zamanaşımına uğramış bir borç, eksik borç niteliğine sahip olur. Zamanaşımına uğramış nafaka alacağı için dava açılması halinde, borçlu zamanaşımı def'i ileri sürebilmektedir.¹²⁴

Zamanaşımı def'i ile ilgili TBK m. 161'e göre; hâkim kendiliğinden zamanaşımını dikkate alamaz. Bu durumun süresi içinde ileri sürülmesi gerekmektedir.¹²⁵

III. Yoksulluk Nafakasının Şartları

A. Evliliğin Boşanma ile Sona Erdiğine Dair Mahkeme Kararı Olması

Nafaka, TMK sistematüğinde boşanmanın mali sonuçları arasında yer almaktadır. Boşanma sonucunda eşlerin malvarlıkları iki şekilde etkilenmektedir. İlk olarak boşanma sonucunda eşlerin bağıl olduğı mal rejimine göre tasfiye gündeme gelmektedir. Daha sonra boşanma sonucunda maddi manevi tazminat ile yoksulluk nafakası gündeme gelmektedir.¹²⁶

Eşlerden biri boşanma veya butlan kararı kesinleşmeden ölmüşse veya açılan dava reddedilmişse bu durumda yoksulluk nafakasına hükmedilemez. Yoksulluk nafakasının en önemli özelliklerinden biri boşanma gerçekleşikten sonra ödenmesidir. Eğer boşanma gerçekleşmemişse yoksulluk nafakası söz konusu olamaz. Bu sebeple yoksulluk nafakası ve tedbir nafakası birbirinden ayrılmaktadır.¹²⁷

Yoksulluk nafakası ancak evliliğin sona ermesinden sonra gündeme gelmektedir. Yargıtay'ın bir kararında yer verdiği gibi, evliliğin devamı süresince hüküm altına alınan nafakalar tedbir niteliğindedir. Yoksulluk ve iştirak nafakaları ancak evliliğin sona ermesinden

¹²² TBK m. 146: “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.”

¹²³ Mıdık, S. F. (2024). *Türk Hukukunda Genel Olarak Nafaka Türleri ve Özellikle Yoksulluk Nafakası ile Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, Ankara, s. 66.

¹²⁴ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 116.

¹²⁵ TBK m. 161: “Zamanaşımı ileri sürülmedikçe, hâkim bunu kendiliğinden göz önüne alamaz.”

¹²⁶ Oğuz, C. (2000). “Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar”, *AHBVÜHFD*, 4 (2), ss. 23-37, s.2.

¹²⁷ Yıldırım, A. (2016). “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu”, *Legal Hukuk Dergisi*, 14 (157), ss. 59-89, s. 64; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 446; Y. 2. HD, 23.01.2012 T., 2010/14473 E., 2012/906 K.: “...Yoksulluk ve iştirak nafakaları ancak evliliğin sona ermesinden sonra gündeme gelir. Hal böyle olunca mahkemece hüküm altına alınan tedbir nafakalarının boşanmanın reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonraki dönemde yoksulluk ve iştirak nafakası olarak devamına karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır...”. Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2021, s. 434.

sonra gündeme gelmektedir. Hal böyle olunca mahkemece hüküm altına alınan tedbir nafakalarının boşanmanın reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonraki dönemde yoksulluk ve iştirak nafakası olarak devamına karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır.¹²⁸

Yoksulluk nafakası, boşanma davası ile davanın her aşamasında ve boşanma gerçekleşikten sonra ayrı bir dava ile talep edilebilir.¹²⁹ Yoksulluk nafakasının talep edilme süresi TMK m. 178’de düzenlenmiştir. Buna göre evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır.

Yoksulluk nafakası boşanma davasından sonra talep edilecekse, boşanma hükmü kesinleştikten sonra taraflarca bir yıllık süre içerisinde ayrı bir dava ile talep edilebilir.¹³⁰

Boşanma davasından ayrı olarak yoksulluk nafakası talebi ile dava açılabilmesi için öncelikle taraflar arasındaki boşanma kararının kesinleşmiş olması gerekmektedir. Yoksulluk nafakası boşanmanın mali sonuçları içerisinde yer aldığından, boşanma davasından ayrı olarak talep edilebilmesi için kesinleşmiş boşanma kararının mevcut olması gerekir.¹³¹

Boşanmanın anlaşmalı olarak gerçekleşmesi durumunda taraflar yoksulluk nafakası üzerinde anlaşmalı ve hâkim bu anlaşmayı onaylamalıdır. Anlaşmalı boşanma gerçekleşikten sonra yoksulluk nafakası için ayrı bir dava açılmaz. Taraflar yaptıkları anlaşma ile bağlıdırlar.¹³²

Yargıtay’ın benzer bir kararına göre yoksulluk nafakası, boşanma hükmünün kesinleşme tarihinden itibaren geçerlidir. Ara karar ile takdir edilen tedbir nafakası boşanmanın

¹²⁸ Y. 2. HD, 23.01.2012 T., 2010/14473 E., 2012/906 K.: “...Evliliğin devamı süresince hüküm altına alınan nafakalar tedbir niteliğindedir. Yoksulluk ve iştirak nafakaları ancak evliliğin sona ermesinden sonra gündeme gelir. Hal böyle olunca mahkemece hüküm altına alınan tedbir nafakalarının boşanmanın reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonraki dönemde yoksulluk ve iştirak nafakası olarak devamına karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır. Ne var ki bu yanlışlık yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, hükmün bu bölümünün düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir.”. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 22.04.2025.

¹²⁹ Kılıkçier, a.g.e., 2020, s. 168.

¹³⁰ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 55.

¹³¹ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 54; Y. 3. HD, 23.03.2017 T., 2016/15074 E., 2017/3735 K.: “...Yoksulluk nafakası için bağımsız olarak dava açılabilmesinin ön koşulu; taraflar arasındaki boşanma davasının kesinleşmiş olmasıdır. Dava bağımsız açılmış yoksulluk nafakası istemi olduğuna ve taraflar arasındaki boşanma davası kesinleşmeden işbu dava açıldığına göre istemine kabulüne karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun bulunmamıştır...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 27.04.2025.

¹³² Kılıkçier, a.g.e., 2020, s. 168.

kesinleşmesine kadar geçerlidir. Ancak yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası boşanmanın kesinleşmesinden itibaren geçerlidir.¹³³

B. Yoksulluk Nafakasının Talep Edilmiş Olması

Nafakanın talep edilmesi ile ilgili olarak TMK m. 175 hükmünde “...nafaka isteyebilir...” ifadesi yer almaktadır. Kanun metninden anlaşıldığı gibi yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi talebe bağlıdır. Tarafların bir talebi olmadan yoksulluk nafakasına hükmedilmesi kanuna aykırılık teşkil etmektedir.¹³⁴

Medeni usul hukukumuzun temel kavramlarından biri; hâkimin, tarafların talepleri ile bağlı olmasıdır. Yoksulluk nafakasının talebe bağlı olmasının sonucu olarak hâkim, tarafların talepleri dışında karar verememektedir.¹³⁵

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan eşin istemine bağlıdır. Görülmekte olan boşanma davası sırasında karar verilmeye kadar davanın her aşamasında yazılı veya sözlü olarak yoksulluk nafakası isteminde bulunulabilir.¹³⁶

Eski düzenlemeye göre MK hükümlerinde erkeğin kadından yoksulluk nafakası talep edebilmesi için özel bir koşul bulunmaktaydı. Söz konusu koşula göre erkeğin yoksulluk nafakası talep edebilmesi için kadının refah halinde olması gerekmektedir.¹³⁷ Bu uygulama, var olması gereken kadın ve erkek eşitliğini erkek aleyhine bozan bir durum ortaya çıkarmaktaydı.

Yapılan düzenlemeler ile TMK çerçevesinde bu uygulamaya yer verilmeyerek nafaka yükümlüsünün kadın veya erkek olması arasındaki farklılık kaldırılmıştır. Nafakanın talep edilebilmesi açısından kadın ve erkek arasında herhangi bir ayrım bulunmamaktadır.¹³⁸

¹³³ Y. 2. HD, 13.09.2011 T., 2010/14752 E., 2011/13310 K.: “...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle ara kararı ile hükmedilen tedbir nafakalarının boşanma hükmünün kesinleşme tarihine kadar geçerli olacağı; iştirak nafakası ve toptan yoksulluk nafakalarının ise boşanma hükmünün kesinleşme tarihinden itibaren geçerli olacağının tabii bulunmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 30.04.2025.

¹³⁴ Y. 2. HD, 15.06.2011 T., 2011/10218 E., 2011/10649 K.: “...Davacı- davalı (kadın) yoksulluk nafakası isteminde bulunmadığı halde; talep aşılma suretiyle kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup; bozmayı gerektirmiştir...”. Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2021, s. 434.

¹³⁵ Kılıç, a.g.e., 2020, s. 6.

¹³⁶ Y. 2. HD, 29.04.1991 T., 1991/644 K., 1991/7146 K. için bkz. Ruhi, a.g.e., 2010, s. 46.

¹³⁷ 17/2/1926 Tarihli ve 743 Sayılı Türk Kanunu Medenîsi (Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 4/4/1926-339).

MK m. 144: “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hali refahta bulunması gerekir.”

¹³⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 305; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 135; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 66; Kulaklı, a.g.m., 2018, s. 252.

Nafaka türlerinden olan tedbir nafakası ve iştirak nafakasında, yoksulluk nafakasından farklı olarak hâkim resen nafakaya hükmedebilmektedir. Bu konuda taraflar kanunen yükümlü kabul edilebilmektedir.¹³⁹ Ancak yoksulluk nafakası söz konusu olduğunda, tarafların talebi gerekmektedir. Yoksulluk nafakasının talebe bağlı olması, onu iştirak ve tedbir nafakasından ayırmaktadır.¹⁴⁰

Tarafların yoksulluk nafakası talebinin sadece boşanma davası sırasında ileri sürülmesi şart değildir. Boşanma davası devam ederken sözlü olarak veya boşanma davasının kesinleşmesinden sonra ayrı bir dava ile talep edilmesi mümkündür.¹⁴¹

Taraflar yoksulluk nafakasının süresi ve miktarı konusunda aralarında anlaşma yapabilirler. Tarafların aralarında yapacakları bu anlaşma hâkimin onayına bağlıdır. Hâkim, tarafların aralarında kararlaştırdıkları miktar kadar nafakaya hükmetmektedir. Tarafların anlaştıkları miktardan daha farklı bir nafaka miktarına hükmetmesi mümkün değildir.¹⁴²

Yargıtay kararlarında da tarafların anlaşmalarına değinilmiştir. Yargıtay bir kararında; bir yıl ile sınırlı olacak şekilde nafaka ödenmesini talep eden davacı karşısında, kanunda geçen “süresiz” ifadesinden hareketle hâkimin resen nafaka takdir etmesini doğru bulmamıştır.¹⁴³

Tarafların anlaşmalı olarak boşandığı durumlarda, nafaka talep etmediklerini açıkça belirtmişlerse bu beyan ile bağlıdırlar. Tarafların arasında konu ile ilgili yapabilecekleri anlaşma, hâkimin onayına bağlıdır. Nafakanın koşulları gerçekleşmiş olsa bile hâkim, tarafların talebi doğrultusunda karar vermelidir. Taraflar, daha sonra da bu talepleri ile bağlı olacaklardır.¹⁴⁴

Yargıtay bir kararında; yoksulluk nafakasını kendi iradesi ile talep etmeyen tarafın, daha sonra yeniden nafaka talep edemeyeceğini belirtmiştir. Taraflar anlaşmalı olarak boşanmıştır ve yoksulluk nafakası talep etmeyeceklerini bildirmeleri üzerine mahkeme tarafından nafakaya karar verilmemiştir. Bu nedenle taraflar bu talepleri ile bağlıdırlar.¹⁴⁵

¹³⁹ Demir, a.g.e., 2018, s. 45.

¹⁴⁰ Kulaklı, E. (2018). “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (2), ss. 237-268, s. 244.

¹⁴¹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 50.

¹⁴² Arkan Serim, A. (2007). “Yoksulluk Nafakası”, *İÜHF*, 65 (1), s. 277-302, s. 288; Gençcan, Ö, U. (2018). *Nafaka Hukuku*, Ankara, s. 506; Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 192.

¹⁴³ Y. 2. HD, 17.11.2009 T., 2009/14788 E., 2009/19943 K.: “...Davacı dava dilekçesinde, dava bittikten sonra bir yıl süreyle yoksulluk nafakası talebinde bulunmuş olduğu halde süreyle sınırlı ve geçerli olmak üzere yoksulluk nafakasına hükmetmek gerekirken istek dışına çıkılarak bu süreyle bağlı kalınmaksızın nafaka takdiri usul ve yasaya aykırı ise de...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 528.

¹⁴⁴ Yetik, N. (2007). *Nüfus Velayet Vesayet Nafaka*, Ankara, s.185.

¹⁴⁵ Y. 3. HD, 26.02.2015 T., 2015/1220 E., 2015/3087 K.: “Somut olayda; taraflar anlaşmalı olarak boşanmışlar; bu dava sırasında davacı, davalıdan yoksulluk nafakası talep etmeyeceğini belirtmiş, mahkeme tarafından da

Yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için tarafların talebi gerektiği gibi, aynı zamanda söz konusu taleplerinde miktar da belirterek açık istekte bulunmaları gerekmektedir. Taraflar yoksulluk nafakası talep etmiş ancak miktar belirtmemiş olabilirler. Bu durumda hâkimin, taraflara taleplerini ve nafaka miktarını açıklaması gerekmektedir. Bu şekilde bir açıklama yapılmadan kendiliğinden karar vermesi uygun değildir.¹⁴⁶

C. Nafaka Talep Eden Eşin Kusurunun Diğer Eşten Daha Ağır Olmaması

Yoksulluk nafakasının amacına bakıldığında sosyal yardımlaşma olgusunun bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle eşlerin boşanmadaki kusurları eşit olsa da hakkaniyet gereği yoksulluk nafakasına hükmedilebilmektedir. Ancak boşanma davasında tam kusurlu olan taraf yoksulluk nafakası talep edemez.¹⁴⁷

Yargıtay bir kararında; davalı-karşı davacının boşanmaya sebep olan olaylarda, davacı-karşı davalı tarafa göre ağır kusurlu olduğunu, bu durumdan dolayı somut olayda yoksulluk nafakasının koşullarının gerçekleşmediğini belirtmiştir. Bu nedenle yoksulluk nafakası talebinin reddinin gerektiğini belirtmiştir.¹⁴⁸

Yoksulluk nafakası taleplerinde nafaka yükümlüsünün kusuru aranmamaktadır. Nafaka alacaklısının yoksulluğa düşeceğinin sabit olması yoksulluk nafakası için yeterli görülecektir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmamaktadır.¹⁴⁹

bu beyana dayanılarak, yoksulluk nafakası konusunda karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Davacı kadın, boşanma davası sırasında, hür ve serbest iradesi ile, yoksulluk nafakasından feragat etmiş bulunduğundan, artık bir daha, yoksulluk nafakası talep edemez. Davacı kadın yönünden, yoksulluk nafakası talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, davanın kısmen kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.05.2025.

¹⁴⁶ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 507; Özügür, a.g.e., 2014, s. 446; Y. 2. HD, 26.09.2011 T., 2010/12514 E., 2011/14001 K.: “...Davacı kadının miktarı da açıklanmak suretiyle açık bir yoksulluk nafakası talebi bulunmamaktadır. Buna rağmen yoksulluk nafakasına karar verilmiş olması; usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2021, s. 435.

¹⁴⁷ Ertürk, a.g.e., 2005, s. 378; Y. 2. HD, 22.04.2010 T., 2009/4636 E., 2010/8125 K.: “...Boşanmaya neden olan olaylarda tam kusurlu olan davacı kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmedilemez. Türk Medeni Kanunu’nun 175. madde koşulları oluşmamıştır. Davacı kadının yoksulluk nafakası isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kabulü bozmayı gerektirmiştir...” <https://legalbank.net/arama> E.T.: 02.05.2025.

¹⁴⁸ Y. 2. HD, 12.03.2020 T., 2020/617 E., 2020/2140 K.: “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz nafaka isteyebilir (TMK m.175/1). Davalı-karşı davacı kadın boşanmaya sebebiyet veren olaylarda davacı-karşı davalı erkeğe göre ağır kusurlu olup, kadın yararına yoksulluk nafakasının koşulları oluşmamıştır. Bu nedenle, kadının yoksulluk nafakası talebinin reddi gerekirken yazılı şekilde kabulü doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.05.2025.

¹⁴⁹ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 459; Y. 2. HD, 08.05.2009 T., 2008/6632 E., 2009/9058 K.: “...Türk Medeni Kanunu’nun 175/2. maddesi gereğince nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmayacağına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.05.2025; Benzer nitelikte Y. 2. HD, 06.10.2011 T., 2010/12799 E., 2011/15141 K. Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2021, s. 438.

Kanuna göre yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin, tamamen kusursuz olmasına gerek görülmemekte, daha az kusurlu olması yeterli görülmektedir. Nafaka talebinde bulunan tarafın boşanma davasında kusurunun daha ağır olması, yoksulluğa düşecek olsa bile lehine nafakaya hükmedilmesine engel teşkil etmektedir.¹⁵⁰

Kusursuz veya daha az kusurlu ya da davalı ile eşit kusura sahip olan eş, diğer eşten yoksulluk nafakası talep edebilir. Eşit kusuru olan eş, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek ise lehine yoksulluk nafakasına karar verilir. Burada tarafların kusur durumlarından çok ihtiyaç halinde olmaları dikkate alınmıştır. Zayıf olan tarafın korunması gerektiğinden, eşit kusurlu olma halinde yoksul duruma düşen tarafın da korunması amaçlanmaktadır.¹⁵¹

Taraflar eşit kusurlu olsalar dahi hakkaniyet gereği yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi, yoksulluk nafakasını maddi ve manevi tazminat taleplerinden ayırmaktadır. Örnek olarak akıl hastalığı sebebiyle açılan bir boşanma davasında, akıl hastası olan tarafın kusurundan bahsedilemez ve bu sebeple kendisinden maddi ve manevi tazminat talep edilemez. Ancak şartları var ise akıl hastası olan davalı tarafın diğer eşe yoksulluk nafakası ödemesine karar verilmesi söz konusu olmaktadır.¹⁵²

Tarafların kusurlarının eşit olmasına rağmen yoksulluk nafakasına hükmedildiği Yargıtay uygulamasında da görülmektedir. Eşit kusur durumu tazminat talepleri ile ilgili bir durumdur.¹⁵³

Boşanmaya sebep olan olayların kusura etkisinin yanında ağırlığı da yoksulluk nafakasını etkilemektedir. Örneğin boşanmaya sebep olan olayın hayata kast olması halinde, davacı kusuru ne olursa olsun hayata kast karşısında daha az kusurlu sayılacağı için yoksulluk nafakasındaki kusur şartı gerçekleşmiş olur.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 162; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 455; Aydos, a.g.e., 2020, s. 121.

¹⁵¹ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 190; Y. 2. HD, 01.04.2013 T., 2012/23199 E., 2013/8886 K.: “Gerçekleşen bu olaylara göre; mahkemenin de tespit ettiği gibi, taraflar eşit kusurludur. Eşit kusurlu eşin yoksulluk nafakası talep etmesine yasal bir engel bulunmamaktadır. Davacı-davalı kadının çalışmadığı, herhangi bir gelir ve malvarlığı bulunmadığı, bu durumuyla boşanma nedeniyle yoksulluğa düşeceği anlaşılmaktadır. O halde, davacı-davalı (kadın) yararına Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesindeki koşullar oluştuğu ve bu nedenle uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken; yasal olmayan gerekçeyle talebin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.” <https://legalbank.net/arama> E.T.: 03.05.2025.

¹⁵² Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 306.

¹⁵³ Y. 2. HD., 14.01.2020 T., 2019/8162 E., 2020/119 K.: “...Mahkemece 03.12.2014 tarihli kararı ile her iki davayı da kabul ederek tarafların boşanmalarına, kadın lehine tedbir ve yoksulluk nafakasına hükmedilmiş, eşit kusur nedeniyle tarafların tazminat taleplerini ise reddetmiştir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 01.06.2025.

¹⁵⁴ Kibar, A. F. (2020). “Türk Hukukunda “Hayata Kast” Sebebi ile Boşanma ve Doğurduğu Hukuki Sonuçların Değerlendirilmesi (TMK. m. 162)”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2), 2020, ss. 633-676, s. 667.

Boşanma kararında bir hüküm bulunmaması koşuluyla boşanmaya yol açan olayda kusuru daha çok olmayan ve gerekli diğer şartları karşılayan eş, sonradan da yoksulluk nafakası isteminde bulunabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, boşanma davasından sonra açılacak nafaka davalarında azami sürenin aşılması gerektiğidir.¹⁵⁵

D. Nafaka Talebinde Bulunan Eşin, Boşanma Yüzünden Yoksulluğa Düşecek Olması

Eski düzenlemede yer alan MK m. 144 hükmünde 1988 yılında yapılan değişiklik öncesi “*Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka ifasına mahkûm edilebilir.*” ifadesi bulunmaktaydı.¹⁵⁶

Yapılan düzenlemeler ile boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan tarafın, kusurunun daha ağır olmaması koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebileceği hükümde belirtilmiştir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmayacağı da madde metninde yer almaktadır.

Kanun metninde “*boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf*” ifadesi geçmektedir. Dolayısıyla nafaka talep eden tarafın boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmesinin dışında, boşanma soncunda yoksulluğa düşme tehlikesi altında olması da yeterli bir koşuldur.¹⁵⁷ Yoksulluğa düşme ihtimali bulunan tarafın da yoksulluk nafakası talebinde bulunabilmesine imkân tanımaktadır.¹⁵⁸

Nafakanın amacı göz önüne alındığında, talep edecek olan tarafın yoksulluğa düşmesi ya da yoksulluğa düşecek olması önemli bir koşuldur. Ancak söz konusu yoksulluğa düşme durumu, yalnızca boşanma veya butlan kararından ötürü gerçekleşmelidir. Talep eden tarafın yoksulluğa düşme tehlikesinin bulunması da talep edilebilmesi için yeterli olacaktır.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Y. 3. HD, 09.11.2017 T., 2017/16123 E., 2017/15627 K.: “...Yoksulluk nafakası boşanma davası içinde ve onun devamı sırasında boşanma ile ilgili hüküm kesinleşinceye kadar istenebileceği gibi boşanma davası sonuçlandıktan sonra harcı verilerek açılmış ayrı bir dava ile de istenebilir. Evliliğin boşanma sebebi ile sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. (TMK m. 178)...”. Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 516.

¹⁵⁶ 17/2/1926 Tarihli ve 743 Sayılı Türk Kanunu Medenîsi (Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 4/4/1926-339).

¹⁵⁷ Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 228.

¹⁵⁸ Kaçak, N. (2009). *Açıklamalı ve İçtihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası*, Ankara, s. 217; Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 228.

¹⁵⁹ Öztan, a.g.e., 2015, s.842; Arkan Serim, a.g.m., 2007, s. 290; Bozdağ, a.g.t., 2014, s.76.

Yoksulluk nafakası talebinde; tarafların sosyal ve ekonomik durumları, hayat standartları, yaşayış biçimleri önemli farklılıkları beraberinde getirmektedir. Toplumun her kesiminde bireylerin yaşam biçimleri farklılıklar göstermektedir. Kişilerin evlenmeden önceki hayatları ve evlendikten sonraki hayatları da değişimler göstermektedir. Bu nedenle sözü edilen “yoksulluk” kavramı, yerine göre göreceli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yoksulluk kavramı, kimi bireylere göre geçimini sağlayamayacak durumda olmayı, zor şartlar altında bulunmayı ifade ederken; kimi bireylere göre ise önceden sahip olduğu hayat standardını kaybetmek anlamına gelebilmektedir.

Yoksulluk kavramının göreceli halini ortadan kaldırmak ve en azından belirli bir standarda kavuşturabilmek adına Yargıtay kararlarında bu konuya değinilmiştir.¹⁶⁰

Kanun maddesinde belirtilen “yoksulluk” kavramının tanımı ilgili kanunda yer almamasına rağmen Yargıtay kararlarında bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Örneğin YHGK tarafından verilen bir kararda; “yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür, eğitim” gibi kişinin kendi varlığını geliştirmek için gerekli olan harcamalarını karşılayamayacak olmasının “yoksulluk” olduğu belirtilmektedir.¹⁶¹

Öğretide yer alan bir görüşe göre; boşanmadan sonra meydana gelen yoksulluk durumu, kişinin boşanmadan önceki hayat standartlarına göre daha düşük ekonomik güce sahip olması

¹⁶⁰ YHGK, 11.03.2009 T., 2009/73 E., 2009/118 K.: “...Yoksulluk durumu; günün ekonomik koşulları ile birlikte tarafların sosyal ve ekonomik durumları, yaşam tarzları, evlilik süreleri, evlilik boyunca ve boşanma sonrası oluşacak yaşam düzeyleri birlikte değerlendirilerek takdir edilmelidir...”. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 01.06.2025.

¹⁶¹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 44; YHGK, 16.05.2007 T., 2007/2-275 E., 2007/275 K.: “Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 07.10.1988 gün ve 1998/2-656-688 sayılı ilamı ve 28.02.2007 gün ve 2007/3-84-95 sayılı ilamlarında kabul edildiği gibi; yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür, eğitim gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek gerekir. Hemen belirtelim ki, Yargıtay’ın yerleşik kararlarında “asgari ücret seviyesinde gelire sahip olunması” yoksulluk nafakasının bağlanmasını olanaksız kılan bir olgu olarak kabul edilmemektedir. (YHGK’nun 07.10.1998 gün ve 1998/2-656-688 sayılı kararı, 26.12.2001 gün ve 2001/2-1158-1185 sayılı kararı, 01.08.2002 gün ve 2002/2-397-339 sayılı kararı, 28.02.2007 gün ve 2007/3-84-95 sayılı kararı)” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 11.10.2025; YHGK, 11.03.2009 T., 2009/2-73 E., 2009/118 K.: “Yoksulluk durumu; günün ekonomik koşulları ile birlikte tarafların sosyal ve ekonomik durumları, yaşam tarzları, evlilik süreleri, evlilik boyunca ve boşanma sonrası oluşacak yaşam düzeyleri birlikte değerlendirilerek takdir edilmelidir. Her ne kadar davacı kadının SSK’dan 449,76 YTL. yaşlılık aylığı, özel sigortadan yıllık 1.324 YTL.geliri olduğu ve hükmedilen maddi tazminat miktarı gözetildiğinde yoksulluğa düşmeyeceği ileri sürülmüşse de, hükmedilen maddi ve manevi tazminatların hukuksal dayanağı ile yoksulluk nafakasının hukuksal dayanağı birbirinden farklı olup biri diğerinin yerine ikame edilemeyeceği gibi, birini alanın diğerini alamayacağını ileri sürülmesi yasal mevzuat karşısında mümkün görülmemektedir. Ayrıca; davacının davalıya ait evde oturması, davacının her an onu evden çıkarabilecek olması, davacının gelir durumu ile davalının geliri arasında anormal sayılacak bir farkın bulunması, davacının aldığı yaşlılık aylığı ve özel sigorta miktarının davacıyı yoksulluktan kurtarmasının mümkün görünmemesi karşısında, davacıya uygun miktarda yoksulluk nafakası verilmesi gerekmektedir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 11.10.2025.

anlamına gelmemektedir. Kanun maddesinde açıkça belirtilen “yoksulluk” kavramı, gerçek anlamda yoksulluğa düşme durumunu ifade etmektedir.¹⁶²

Yoksulluk kavramı ile ilgili kanunda bir tanım yer almadığından hâkim somut olaya göre karar vermelidir. Her somut olay, kendi içerisinde farklı nitelikler barındırmaktadır. Örneğin nafaka talep eden kadının hali hazırda çalışıyor olması, kendisine nafaka verilmemesi için tek ölçüt değildir. Hâkim burada hakkaniyete göre ve olayın özelliklerine göre değerlendirme yapmalıdır.¹⁶³

Kişinin ailesinin durumunun iyi olması¹⁶⁴, aylık almakta olması¹⁶⁵, geçici bir işte çalışmakta olması¹⁶⁶ gibi durumlar nafaka almasına kural olarak engel teşkil etmemektedir. Burada söz konusu olan, nafaka alacaklısının boşanma yüzünden yoksulluğa düşmesi ve kusurunun daha ağır olmamasıdır. Şartlar gerçekleştiği takdirde, nafaka alacaklısı geçimini sağlayabilmek adına nafaka alabilecektir.¹⁶⁷

Yoksulluk nafakası talep eden eşin bir mesleği olduğu, yoksulluk durumunu ortadan kaldıracak nitelikte iş bulma imkânı olmasına rağmen kendi isteği ile çalışmadığı; aynı zamanda nafaka yükümlüsünün de benzer şekilde nafaka ödememek için çalışmadığı¹⁶⁸

¹⁶² Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 45; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 464.

¹⁶³ Demir, a.g.e., 2018, s. 50; Y. 2. HD, 08.05.2014 T., 2014/6320 E., 2014/10723 K.: “...Davacı kadının, yapılan ekonomik sosyal durum araştırmasında ev hanımı olup, çalışmadığı tutanağa bağlanmışsa da dosyaya sunulan Sosyal Güvenlik Kurumu kayıt örneklerinde çalışma kayıtlarının bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle davacı kadının çalışma durumunun araştırılarak, kadın lehine Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesi uyarınca yoksulluk nafakası verilmesi koşullarının oluşup oluşmadığı değerlendirilip gerçekleştirilecek sonuca göre karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmektedir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.06.2025.

¹⁶⁴ Y. 2. HD, 04.10.2006 T., 2006/6266 E., 2006/13104 K.: “...Dosya kapsamında davacı-karşı davalı kadının ev hanımı olduğu, boşanma ile yoksulluğa düşeceği anlaşılmaktadır. Kadının ailesinin mali durumunun iyi olması nedeniyle bu talebin reddi usul ve yasaya aykırıdır. (TMK.175.md.)...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.06.2025.

¹⁶⁵ YHGK, 16.05.2007 T., 2007/275 E., 2007/275 K.: “...Her ne kadar davacının asgari ücret düzeyinde bir geliri olduğu, SSK’dan 469 milyon TL. aylık aylığı aldığı ve bu nedenle yoksulluğa düşeceğinin kabul edilemeyeceği ileri sürülmüşse de, davacının davalıya ait evde oturması, davacının her an onu evden çıkarabilecek olması, davacının gelir durumu ile davalının geliri arasında anormal sayılacak bir farkın bulunması, davacının aldığı aylık 469 milyon TL. aylık aylığının davalıyı yoksulluktan kurtarmasının mümkün görünmemesi karşısında, davacıya makul bir miktarda yoksulluk nafakası verilmesi gerekmektedir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 471.

¹⁶⁶ Y. 2. HD, 15.02.2018 T., 2016/10339 E., 2018/2048 K.: “...Toplanan delillerden davalı kadının, yevmiyeli işlerde çalıştığı, çalıştığı dönemlere ilişkin değişkenlik gösteren ücret aldığı ancak bu işin devamlılık arz etmediği anlaşılmaktadır. Kadın yararına TMK m. 175 koşulları oluşmuştur. Bu durumda davalı kadın yararına uygun miktarda yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken, reddi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 02.06.2025.

¹⁶⁷ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 474.

¹⁶⁸ Y. 2. HD, 17.03.2005 T., 2005/2115 E., 2005/4194 K.: “...Davacının gelirinin bulunmadığı, boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği ve boşanmaya yol açan hadiselerde kusurunun olmadığı anlaşılmaktadır. Bir kimse bedeni ve fikri kabiliyetlerine uygun çalışmıyor, mazeretsiz olarak gelir temin etmiyorsa bunun sonuçlarına katlanmak zorundadır. Türk Medeni Kanunu’nun 175.maddesi şartları gerçekleşmiştir. Davacı yararına uygun miktarda yoksulluk nafakası takdiri gerekirken isteğin reddi doğru görülmemiştir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 490.

hallerde bu davranışlar TMK m. 2 hükmünde belirtilen dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz.¹⁶⁹ Bu nedenle söz edilen durumlarda lehine yoksulluk nafakasına hükmedilmemelidir.¹⁷⁰

Nafaka talep eden eşin boşanma davası sonrasında aralarındaki mal rejimi sebebiyle bir gelir elde edip etmeyeceği, bu süreçte kendisine miras kalıp kalmayacağı durumları da dikkate alınmalıdır. Elde edilen tüm gelirlerin, nafaka talep eden eşin ekonomik durumunu ne ölçüde etkilediği dikkate alınmalıdır.¹⁷¹

Çalışmakta olan ve sürekli geliri olan eş, yoksulluk nafakası alabilmek için işinden ayrılmışsa bu durum dürüstlük kurallarıyla bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla diğer tarafı yoksulluk nafakası vermeye zorlayamaz. Yargıtay'ın konu ile ilgili kararında, nafaka talebinde bulunan tarafın işten ayrılma durumunun nedenlerinin araştırılması gerektiğine değinilmiştir.¹⁷²

Yoksulluk nafakasına hükmedilirken dikkate alınması gereken önemli husus, tarafların gelir durumları arasındaki dengedir.¹⁷³ Tarafların aylık geliri asgari ücret düzeyindeyse ve miktar olarak birbirine yakın durumdaysa yoksulluk nafakasına hükmedilmemelidir.¹⁷⁴

Nafaka talebinde bulunan tarafın yoksulluk durumu dikkate alınırken gündeme gelen bir diğer konu, tazminat alacakları ile ilgilidir. Nafaka talep eden eşin, aynı zamanda boşanma davası sonucunda tazminat alacağının bulunması dikkate alınmalıdır. Ancak bu durumda tazminatın miktarı önem taşımaktadır. Eğer kişiyi yoksulluktan kurtaracak ve refah seviyesine

¹⁶⁹ TMK m. 2: “Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.

Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.”

¹⁷⁰ Özdemir, H. (2021). “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu.” *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi)*, ss. 27-29, s. 28; Y. 2. HD, 19.09.2012 T., 2012/2877 E., 2012/21768 K.: “...Davacının, bakım ve rehabilitasyon merkezinde “bakım personeli” olarak çalışıyor ve yeterli gelire sahip iken dava sırasında 10.08.2010 tarihinde kendi isteğiyle işinden ayrıldığı toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Boşanma davası sırasında kendi isteğiyle işinden ayrılan taraf yararına yoksulluk nafakasına hükmedilemez. Bu husus gözetilmeden davacı yararına aylık irat biçiminde yoksulluk nafakası takdir edilmesi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 491.

¹⁷¹ Öztan, a.g.e., 2015, s. 503; Serim, a.g.m., 2007, s. 290; Y. 2. HD, 28.01.2008 T., 2008/5924 E., 2008/579 K.: “...Toplanan delillerden davalı kadına babasından intikal eden taşınmazlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu taşınmazların değeri ve varsa gelirlerinin davalı kadını yoksulluktan kurtarıp kurtarmayacağı araştırılmadan eksik inceleme ile kadın yararına yoksulluk nafakası takdiri doğru görülmemiştir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 504.

¹⁷² Özüğür, a.g.e., 2014, s. 448; Y. 2. HD, 09.07.2002 T., 2002/8336 E., 2002/9188 K.: “...kadın işten ayrılmış ise ne sebeple ayrıldığının araştırılması, yoksulluk nafakası konusunda sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir. Bu yön gözetilmeden eksik araştırma ile yoksulluk nafakasına hükmolunması bozmayı gerektirmiştir...” Karar için bkz. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 492.

¹⁷³ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 152; Öztan, a.g.e., 2015, s. 840; Bozdağ, a.g.t., 2014, s. 74-75.

¹⁷⁴ Y. 2. HD, 13.04.2009 T., 2008/4558 E., 2008/7016 K. Sayılı kararı için bkz. Ruhi, a.g.e., 2010, s. 43.

kavuşturacak miktarda bir tazminat değil ise, kişinin nafaka talep edebilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.¹⁷⁵

Kişinin maddi veya manevi tazminat alabilecek olması, yoksulluk nafakası talebine kesin bir engel teşkil etmemektedir. Maddi veya manevi tazminat talepleri, boşanma davasında tarafların kusur durumları ile ilgili taleplerdir.¹⁷⁶ Oysa yoksulluk nafakası talebi, kusursuz olan tarafın dahi ödeyebileceği bir taleptir. Taraflar eşit kusurlu olsalar dahi nafaka ödenmesine karar verilebilmektedir. Ancak tazminat Yargıtay kararlarında da tazminat ile yoksulluk nafakası kavramları, hukuki nitelik itibarıyla birbirlerinden ayrılmaktadırlar.¹⁷⁷

Boşanma dışındaki nedenlerle tarafların yoksulluğa düşme durumu meydana gelmişse nafaka talebi kabul edilmeyecektir.¹⁷⁸ Örneğin kişinin dolandırılması, savurgan olması, tembel olması, iflası, kumar bağımlılığı gibi sebepler sonucu yoksulluk gerçekleşmişse boşanma kararı ile yoksulluk arasında uygun illiyet bağı bulunmamaktadır.¹⁷⁹

Yoksulluk nafakası, boşanmanın kesinleştiği tarihten sonrası için geçerli olan nafaka türüdür. Bu nedenle yoksulluğun değerlendirilebilmesi için boşanmanın gerçekleştiği tarih esas

¹⁷⁵ Kaçak, a.g.e., 2009, s. 224.

¹⁷⁶ Keskin, A. D. (2016). *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Ankara, s. 204.

¹⁷⁷ Yücedağ, N. (2017). 6. “Kadının Talep Ettiği Yoksulluk Nafakası (Woman's Alimony)”, *Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali “Yoksulluk” Tebliğler*, İstanbul, ss. 509-530, s. 515; YHGK, 11.03.2009 T., 2009/73 E., 2009/118 K.: “Her ne kadar davacı kadının SSK’dan 449,76 YTL. Yaşlılık aylığı, özel sigortadan yıllık 1.324 YTL. Geliri olduğu ve hükmedilen maddi tazminat miktarı gözetildiğinde yoksulluğa düşmeyeceği ileri sürülmüşse de, hükmedilen maddi ve manevi tazminatların hukuksal dayanağı ile yoksulluk nafakasının hukuksal dayanağı birbirinden farklı olup biri diğerinin yerine ikame edilemeyeceği gibi, birini alanın diğerini alamayacağı ileri sürülmesi yasal mevzuat karşısında mümkün görülmemektedir. Ayrıca; davacının davalıya ait evde oturması, davacının her an onu evden çıkarabilecek olması, davacının gelir durumu ile davalının geliri arasında anormal sayılacak bir farkın bulunması, davacının aldığı yaşlılık aylığı ve özel sigorta miktarının davacıyı yoksulluktan kurtarmasının mümkün görünmemesi karşısında, davacıya uygun miktarda yoksulluk nafakası verilmesi gerekmektedir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.06.2025.

Benzer nitelikte bir başka karar için bkz. YHGK, 25.11.2009 T., 2009/500 E., 2009/557 K.: “4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 174.maddesine göre, mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu tarafın, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebileceği, boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan tarafın, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebileceği öngörülmüştür. Yine aynı kanunun 175.maddesinde ise, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek tarafın kusuru daha ağır olmamak koşuluyla, geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebileceği, nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmayacağı açıklanmıştır. Görüleceği üzere davacı kadın yararına hükmedilen maddi ve manevi tazminatların hukuksal dayanağı ile yoksulluk nafakasının hukuksal dayanağı birbirinden farklıdır. Biri diğerinin yerine ikame edilemeyeceği gibi, birini alanın diğerini alamayacağı ileri sürülmesi yasal mevzuat karşısında mümkün görülmemektedir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.06.2025.

¹⁷⁸ Öztan, a.g.e., 2015, s.842; Arkan Serim, a.g.m., 2007, s. 290; Bozdağ, a.g.t., 2014, s.76.

¹⁷⁹ Arkan Serim, a.g.m., 2007, s.290; Öztan, a.g.e., 2015, s. 843; Yıldırım, a.g.m., 2016, s.67.

alınmalıdır. Talep eden tarafın yoksulluğa düştüğü tarih ya da yoksulluğa düşme tehlikesi altında bulunduğu tarih, bu duruma göre belirlenmelidir.¹⁸⁰

E. Nafaka Miktarının, Nafaka Yükümlüsü Olan Eşin Mali Gücü ile Orantılı Olması

Hâkim, yoksulluk nafakasına hükmederken nafakayı talep eden eşin temel yaşam giderlerini karşılayacak ve onun yoksulluğa düşmesini önleyecek bir miktar belirlemelidir. Bu bağlamda nafaka talep eden eşin zorunlu ihtiyaçları ile nafaka ödeyecek kişinin mali gücü arasında denge kurulmalıdır.¹⁸¹ Yargıtay kararlarında da nafaka yükümlüsü ve nafaka alacaklısı arasındaki dengeden söz etmektedir.¹⁸²

Nafaka miktarı belirlenirken, nafaka ödemekle yükümlü olacak eşin mali gücü dikkate alınmalıdır.¹⁸³ Yoksulluk nafakasına karar verilebilmesi için nafaka yükümlüsü olan eşin mali gücünün nafaka ödemeye uygun olması gerekmektedir.

Hali hazırda kendisi de yoksul olan eşin yoksulluk nafakası ödemesi kendisinden beklenemez.¹⁸⁴ Nafaka yükümlüsü olan tarafın çalışma durumu, çalışmıyor ise işinden ayrılış sebebi ve benzeri durumlar incelenmeden karar verilmemelidir.¹⁸⁵

Kendisi yoksul olan eşten yoksulluk nafakası ödemesi beklenemeyeceği gibi nafaka yükümlüsünün varlıklı olması da gerekenden fazla nafaka ödemesi sonucunu doğurmaz.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Köseoğlu & Kocağa, a.g.e., 2011, s. 187.

¹⁸¹ Kaçak, a.g.e., 2009, s. 226.

¹⁸² Y. 3. HD, 13.03.2014 T., 2014/3096 E., 2014/4000 K.: “Hâkim, yoksulluk nafakasının takdirinde, nafaka alacaklısı kadının ihtiyaçları ile, nafaka yükümlüsü kocanın gelir durumu arasında bir oranlama yaparak, taraflar arasında sağlanan dengeyi koruyarak bir karar vermelidir. Bu verilecek karar da TMK’nun 4.maddesi kapsamında hakkaniyete uygun olmalıdır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.06.2025.

¹⁸³ Hatemi, H. (2023). *Aile Hukuku*, İstanbul, s. 137; Y. 2. HD, 16.04.2018 T., 2016/16274 E., 2018/5017 K.: “...kadının daha önce açtığı bağımsız tedbir nafakası davasında (TMK m. 197) kendisine tedbir nafakası hükmedildiği dönemde de asgari ücretle çalıştığı, tamığın da erkeğin serbest meslek erbabı olarak İzmit’te çalıştığı yönünde beyanı olduğu gerekçesiyle davalı kadın yararına yoksulluk nafakasına hükmolunmuş ise de; toplanan delillerden davalı kadının asgari ücret düzeyinde düzenli gelirin bulunduğu, davacı erkeğin ise 2010 yılı ve öncesinde medikal ürünler pazarlama işi yaparken sonraki yıllarda sahibi olduğu şirketlerin tasfiye sürecine girdiği, alınan bilirkişi raporuna göre bu şirketlerin faal olmadığı, şirket pasiflerinin aktiflerinden daha fazla olduğu, kolluk araştırmasına göre de davacının halen düzenli bir gelirin tespit edilemediği, kirada oturduğu, adına kayıtlı menkul ya da gayrimenkul bulunmadığı anlaşılmaktadır. Tarafların gerçekleşen bu durumlarına göre Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesi koşulları kadın yararına oluşmamıştır. Kadının yoksulluk nafakası isteminin reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.06.2025.

¹⁸⁴ Özügür, a.g.e., 2014, s. 447.

¹⁸⁵ Y. 2. HD, 14.01.2016 T., 2015/8977 E., 2016/596 K.: “Kendisi yoksul olan kişi yoksulluk nafakasıyla yükümlü tutulamaz. Bu nedenle davacı erkeğin çalışma durumu ve işten ayrılmış ise işten ayrılış nedeni de araştırılarak, sonucuna göre kadın lehine Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesi uyarınca yoksulluk nafakası verilmesi koşullarının oluşup oluşmadığı değerlendirilerek karar verilmesi gerekirken; yazılı şekilde eksik inceleme ile karar verilmiş olması isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.06.2025.

¹⁸⁶ Akkurt, S. S. & Erdoğan, K. & Tokat, H. (2023). *Tablolar Şemalar Örnek Olaylar ve Test Sorularıyla Medeni Hukuk Temel Bilgiler*, Ankara, s.451.

Nafaka yükümlüsünün varlıklı olması durumunda yine taraflar arasında denge korunmalıdır. Bu durumda yoksulluk nafakasının amacı aşılmadan bir miktara karar verilmelidir. Talepte bulunan tarafın yoksulluğunu giderecek bir miktar belirlenmesi önemlidir.¹⁸⁷

Boşanmanın sonuçlanması nedeniyle lehine manevi tazminata hükmedilen eş yoksulluk nafakası talebinde bulunmuş ise tazminatın varlığı da bir değerlendirme kriteri olarak görülmektedir. Lehine tazminat ödenen eşin bu tazminata rağmen yoksulluğa düşüp düşmeyeceği önemlidir. Bu nedenle dikkate alınması gerekmektedir.¹⁸⁸

IV. Yoksulluk Nafakasının Miktarının Belirlenmesi

Güncel hukuk sistemiğimize göre rakamsal olarak belirli ölçüde nafaka kriteri bulunmamaktadır.¹⁸⁹ Nafakanın miktarına taraflar kendi aralarında karar verebileceği gibi hâkim de hakkaniyete uygun olarak nafaka miktarına karar verebilmektedir.

Yoksulluk nafakasına hükmedilirken miktar bakımından iki ölçüt olarak nafaka borçlusunun mali gücü ve nafaka alacaklısının geçim koşulları dikkate alınmalıdır.¹⁹⁰

Nafaka miktarı belirlenirken nafaka yükümlüsünün ödeme gücü ile nafaka alacaklısının yoksulluk durumu birlikte değerlendirilmelidir. Tarafların ekonomik durumlarının değerlendirilmesinden sonra hâkim hakkaniyete uygun şekilde karar verecektir.¹⁹¹

Yargıtay bir kararında; mahkeme tarafından tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının araştırılması gerektiğini, ekonomik göstergelerdeki değişim ve durumun özellikleri dikkate alınarak hakkaniyete uygun olarak belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁹²

Nafaka borçlusunun mali gücünün fazla olması, nafaka alacaklısının zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasından daha fazla miktarda nafaka ödenmesini gerektirmez.¹⁹³ Nafaka

¹⁸⁷ Oy, O. & Oy, G. O. (2023). *Boşanma Davaları El Kitabı*, İstanbul, s. 365.

¹⁸⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 307.

¹⁸⁹ Özyazgan, Ö. (2019). “Yoksulluk Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Gaziantep, s. 65.

¹⁹⁰ Akipek Öcal, Ş. (2020). “Hukukumuzda Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi 8 Mart 2020 Özel Yayını*, s. 18; Ersöz, a.g.m., 2018, s. 473.

¹⁹¹ Uzun, M. (2013). *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, İstanbul, s. 64; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 564.

¹⁹² Y. 3. HD, 26.10.2016 T., 2016/8300 E., 2016/12167 K.: “O halde, mahkemece yapılacak iş; tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumları, nafakanın niteliği ve özellikle ekonomik göstergelerdeki değişim ile TÜİK’in yayınladığı ÜFE oranı nazara alınmak suretiyle, TMK’nın 4.maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesine uygun bir miktara hükmetmekten ibarettir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 04.06.2025.

¹⁹³ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 163; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 307; Arkan Serim, a.g.m., 2007, s. 293.

ile amaçlanan; yükümlü tarafa bir ceza vermek değil, alacaklı olan tarafın geçimini sağlamaya katkıda bulunmaktır.

Nafaka miktarının belirlenmesi konusunda hâkime takdir yetkisi tanınmıştır. Hem nafaka ödeyen tarafın mali gücünü hem de nafaka talep eden tarafın zorunlu ihtiyaçlarını göz önünde tutmalıdır. Hâkime burada tanınan takdir yetkisi, hakkaniyet gereği değerlendirme yapmak zorunda olduğu için kanun koyucu tarafından bilinçli olarak tanınmaktadır.¹⁹⁴

Yoksulluk nafakasının miktarını taraflar aralarında anlaşarak belirleyebilirler. Anlaşma hâkim tarafından onaylandıktan sonra mahkeme kararı ile kesinleşir. Kesinleştikten sonra taraflar bu anlaşma ile bağlıdır.¹⁹⁵ Taraflar daha sonra aralarında anlaşarak bu anlaşma üzerinde değişiklik yapabilirler.¹⁹⁶

Taraflar yoksulluk nafakası talebini anlaşma ile belirlemişlerse hâkim, taleple bağlılık ilkesi gereği talep edilen miktardan daha fazlasına karar veremez.¹⁹⁷

Nafaka yükümlüsü kusuru olmasa bile nafaka ödemekle yükümlüdür. Nafaka ödeyen taraf, hali hazırda böyle bir yükümlülük altındayken yeterince mali güce sahip olup olmadığı araştırılarak nafaka miktarına karar verilmelidir. Nafakaya karar verildikten sonra yükümlünün mali gücünün kötüleşmesi durumunda talep üzerine hâkim, nafakanın hakkaniyete uygun olarak indirilmesine ya da kaldırılmasına karar verebilir.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Hatemi, a.g.e., 2023, s. 137; Y. 2. HD, 2024/3731 E., 2025/768 K.: “Boşanan eş yararına yoksulluk nafakasına hükmedebilmek için, nafaka talep eden eşin boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olması gerekir (4721 sayılı Kanun md. 175). Aynı Kanun’un 176 ncı maddesinin birinci fıkrasında, yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebileceği öngörülmüştür. Yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenebilmesine karar verilebilmesi için, tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile ödeme gücünün göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası az olduğu gibi 4721 sayılı Kanun’un 176 ncı maddesinin birinci fıkrası nazara alınarak, hakimin takdir yetkisi çerçevesinde tarafların ekonomik ve sosyal durumları, evlilik süresi, yaşları, yeniden evlenme şansları, ortak çocuklarının olmayışı da dikkate alınarak yoksulluk nafakası yönünden bir defaya mahsus olmak üzere "toptan ödeme" kararı verilmesi hususu da tartışılıp değerlendirilerek buna göre yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 12.10.2025.

¹⁹⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 55.

¹⁹⁶ Yargıtay, 3. HD, 05.10.2004 T., 2004/9423 E., 2004/10397 K. Karar için bkz. Ruhi, a.g.e., 2010, s. 51.

¹⁹⁷ Yiğit, E. (2022). “Yoksulluk Nafakası”, *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5 (1), ss. 1-37, s. 15.

¹⁹⁸ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 74.

Yoksulluk nafakası talep eden taraf, söz konusu talebinde nafaka miktarını belirtmemişse, hâkimin tarafları aydınlatma ödevi bulunmaktadır. Nafaka miktarını, nafakayı talep eden taraf belirtmelidir. Hâkim, belirtilen miktar ile bağlı olacak şekilde karar vermektedir.¹⁹⁹

V. Yoksulluk Nafakası Miktarının Arttırılması veya Azaltılması

A. Genel Olarak

Tarafların sosyal ve ekonomik durumları hayatın olağan akışı içerisinde zamanla değişiklik gösterebilir. Bu nedenle hâkimin hükmettiği nafaka miktarı, taraflar için her zaman aynı faydayı sağlamayabilir. Kanun koyucu bu durumu öngörerek, nafaka miktarının arttırılması veya azaltılması için düzenleme getirmiştir.

Nafaka miktarının değiştirilmesinde önemli olan husus, nafakanın toptan ya da irat şeklinde olan ödeme şekillerinden hangisi ile ödendiğidir. Kanun hükmünden de anlaşıldığı üzere hâkim, irat şeklinde ödenen nafakanın arttırılmasına ya da azaltılmasına karar verebilir.²⁰⁰

İrat şeklinde ödenen nafakanın arttırılması ya da azaltılması için tarafların mahkemeden bu durumu talep etmeleri gerekmektedir. Nafakanın arttırılması talebini nafaka alacaklısı, nafakanın azaltılması talebini ise nafaka borçlusu talep edecektir.²⁰¹

Yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödeneceğine ve nafaka miktarının ne olacağına, dava tarihindeki koşullara göre karar verilir. Bu nedenle tarih değiştikçe tarafların mali durumlarının da değişiklik göstermesi olağandır.²⁰²

Yoksulluk nafakasının ödenme biçimini kapsayan TMK m. 176 hükmünde nafaka miktarının değiştirilmesine de değinilmiştir. Buna göre tarafların mali durumları zamanla değişirse veya hakkaniyet gerektiriyorsa nafaka miktarının arttırılmasına ya da azaltılmasına karar verilebilir.²⁰³

¹⁹⁹ Ceylan, E. (2006). *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, İstanbul, s. 111; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 51.

²⁰⁰ Dural & Öğüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 166.

²⁰¹ Dural & Öğüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 166; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 584.

²⁰² Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 174.

²⁰³ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 74; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 584; Y. 3. HD, 30.10.2012 T., 2012/17310 E., 2012/22134 K.: "...Yoksulluk nafakası yönünden ise; Türk Medeni Kanunu'nun 176/4. Maddesine göre; "Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın attırılması veya azaltılmasına karar verilebilir." Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumları, nafakanın niteliği ve özellikle ekonomik göstergelerdeki değişim nazara alındığında takdir edilen yoksulluk nafakasının miktarı yüksek olup, TMK'nın 4.maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesine uygun bulunmamış hüküm bu haliyle bozmayı gerektirmiştir..." Karar için bkz. Özügür, a.g.e., 2014, s. 466.

Nafakanın arttırılması ya da azaltılması hususunda kanun koyucu sadece tarafların ekonomik durumlarının değil sosyal durumlarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü somut olayın özelliklerine göre tarafların ihtiyaçları, sosyal yaşantılarına ve statülerine göre şekillenebilmektedir.²⁰⁴

Nafakanın arttırılmasına ya da azaltılmasına karar verilebilmesi için tarafların sosyal ve ekonomik durumlarındaki değişimin süreklilik arz etmesi gerekir. Bu durum boşanma davası sırasında öngörülemeyecek bir durum ise nafakanın arttırılmasına ya da azaltılmasına hakkaniyet çerçevesinde karar verilebilmektedir.²⁰⁵

Yoksulluk nafakasının miktarının değiştirilmesi için açılacak davalarda herhangi bir süre öngörülmemiştir. Taraflar, şartların oluşması halinde söz konusu davayı açabilmektedir.²⁰⁶

Taraflar, nafakanın arttırılması ya da azaltılmasını gerektiren bir sebep olmadan kısa aralıklarla dava açmışlar ise bu davaların reddi gerekmektedir.²⁰⁷ Bu durum, hakkın kötüye kullanılmasına sebep olmaktadır. Taraflar, ihtiyaçları dahilinde gerçek sebepler ile söz konusu dava yoluna gitmelidirler.

Hâkim, talep hâlinde, irat şeklinde ödenen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.²⁰⁸ Tarafların gelecek yıllarda ekonomik durumlarının nasıl değişebileceği, sosyal olarak nasıl bir konumda bulundukları bu belirlemede önem taşımaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar ve uzman görüşleri sonucunda tarafların gelecek yıllardaki durumları ile ilgili veriler elde edilmişse nafakanın artış oranına karar verilebilmektedir.²⁰⁹

²⁰⁴ Uzun, a.g.e., 2013, s. 68.

²⁰⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 57; Bozdağ, a.g.t., 2014, s. 84; Y. 3. HD, 18.02.2013 T., 2013/973 E., 2013/2379 K.: “...TMK'nun 176/3.maddesine göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın yoksulluğun ortadan kalkması halinde mahkeme kararıyla kaldırılması mümkündür. Yine, tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir...” Karar için bkz. Demir, a.g.e., 2018, s. 88.

²⁰⁶ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 56; Çitak, a.g.m., 2016, s. 248; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 66.

²⁰⁷ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 56; Y. 3. HD, 19.02.2004 T., 2004/1171 E., 2004/1078 K.: “...Yoksulluk nafakası kesinleştikten sonra hüküm ifade eder. Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Davanın açılması belli bir zamanın geçmesine bağlı tutulmamıştır. Ancak, nafakanın bağlandığı tarihten çok kısa bir zaman sonra artırılması talebiyle dava açılması durumunda; bu dönem içerisinde tarafların mali durumlarında önemli ölçüde bir değişiklik meydana gelip gelmediğinin araştırılması zorunludur...” <https://legalbank.net/arama> E.T.: 04.06.2025.

²⁰⁸ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 74; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 584.

²⁰⁹ Özügür, a.g.e., 2014, s. 456.

B. Nafakanın Arttırılması

Yoksulluk nafakasının alacaklısı; değişen ekonomik koşullar karşısında alım gücünün düşmesi nedeniyle ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelmişse, hastalık vb. durumlarla birlikte giderleri artmışsa ve nafaka borçlusunun ödeme gücünde bir artış gerçekleşmişse bu durumda nafakanın arttırılmasını talep edebilir.²¹⁰

Nafakanın gelecek yıllar için belirlenebilmesi ile ilgili TMK m. 176 hükmünün son fıkrasına göre hâkim; talep varsa irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre hangi miktarda ödeneceğini karara

²¹⁰ Özügür, a.g.e., 2014, s. 454; Y. 2. HD, 19.10.2021 T., 2021/7895 E., 2021/7345 K.: “İlk derece mahkemesince verilen ilk hükümde davacı kadının davasının kısmen kabulüne, iştirak ve yoksulluk nafakalarının aylık 2.000 TL 'ye yükseltilmesine karar verilmiştir. Hüküm taraflarca istinaf edilmiş, bölge adliye mahkemesince her iki tarafın istinaf talepleri esastan reddedilmiştir. Davalı erkek tarafından hüküm, tüm yönlerden temyiz edilmiş, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi tarafından yapılan inceleme sonucunda; yoksulluk nafakasının niteliği ve takdir edildiği tarih gözetilerek, nafakanın TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile yüksek nafaka takdiri doğru görülmemiş, hüküm yoksulluk nafakası yönünden bozulmuş, diğer yönlerden ise onanmasına karar verilmiştir. Mahkemece bozma ilamına uyulmasına karar verildiği halde bozma gereği yerine getirilmeyerek davacı kadının yoksulluk nafakasının arttırılması talebinin reddine karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025; Y. 3. HD, 17.11.2014 T., 2014/8511 E., 2014/14770 K.: “Somut olayda; tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında olağanüstü bir değişiklik olduğu iddia ve ispat edilmediği gibi, yoksulluk nafakasının kaldırılmasını ya da indirilmesini gerektirecek şekilde davacı kadının ekonomik durumunun iyileştiği de kanıtlanmamıştır. O halde; yoksulluk nafakasının niteliği ve takdir edildiği tarih gözetilerek, nafakanın TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılması suretiyle dengenin yeniden sağlanması gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile yoksulluk nafakasının artırılması talebinin tümüyle reddine ve yoksulluk nafakasının indirilmesine karar verilmesi, doğru görülmüştür. Bu durumda, mahkemece; yoksulluk nafakasının niteliği ve yukarıda açıklanan nedenlerle TMK.nun 4.maddesi gereğince “hakkaniyete” uygun olarak artırılmasına karar verilmesi gerekirken, somut nedenleri ve gerekçeleri açıklanmadan yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025; Y. 3. HD, 24.04.2017 T., 2017/10601 E., 2017/5893 K.: “Yoksulluk nafakasının artırımına ilişkin davalarda; tarafların ekonomik ve sosyal durumlarındaki değişikliğin, önce kurulan dengeyi bozup bozmadığı göz önünde bulundurulmalı, nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını karşılayacak, nafaka yükümlüsünün gelir durumu ile orantılı olacak şekilde hakkaniyet ölçüsünde artırım yapılmalıdır. Yargıtay'ın bu konudaki yerleşmiş uygulamasına göre; nafaka alacaklısı kadının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir ve giderinde, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK'in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025.

bağlayabilir.²¹¹ Talep halinde hâkimin vereceği bu karar, boşanma kararında yer almalıdır. Eğer taraflar anlaşmalı olarak boşanıyorsa anlaşmalı boşanma protokolünde yer almalıdır.²¹²

İrat şeklinde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası miktarının gelecek yıllardaki artış oranlarının aynı dava ile belirlenebilmesi mümkündür. Nafaka alacaklısının zaten zorunluluk halinde iken bir de nafaka arttırım davaları ile uğraşmaması amaçlanmıştır.²¹³

Nafakanın gelecek yıllarda ne oranda artacağına karar verilebilmesi hem taraflar açısından hem de usul açısından her yıl nafakanın arttırılması için emek ve masraf sarf etmek ve yeni davalar açmak yerine kolaylık sağlayan bir durumdur.²¹⁴

²¹¹ Y. 2. HD, 27.02.2025 T., 2024/6004 E., 2025/2090 K.: “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 176 ncı maddesinin son fıkrası uyarınca “Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğine karar verebilir.” hükmü düzenlenmiştir. 4721 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde ise “Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.” hükmü düzenlenmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında; nafakanın, nafaka yükümlüsünü cezalandırıcı nitelik taşıması gerektiği, nafakanın kesinleştiği takip eden yıllarda yarı oranında arttırılmasına ilişkin hüküm, bir tarafın zenginleşmesine, diğer tarafın ise fakirleşmesine yol açabilecek niteliktedir. Bu itibarla kadın lehine hükmedilen yoksulluk nafakasının, kesinleşmeyi takip eden dönemler için talep edilen yıllık artış oranının Dairemizin kararlılık kazanan içtihatlarına göre ÜFE oranında belirlenmesi gerekmektedir. O halde, Mahkemece yoksulluk nafakası için kesinleşmeyi takip eden dönemler için yıllık artış oranının ÜFE oranında belirlenmesi yönünde karar verilecek yerde yazılı şekilde artış hükmü kurulması doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 16.10.2025; Y. 3. HD, 23.11.2015 T., 2015/10238 E., 2015/18588 K.: “Yargıtay'ın yerleşik uygulamasına göre takdir edilen nafaka miktarının gelecek yıllarda artırılması konusunda oran olarak ÜFE oranı, artış tarihi olarak da kararın kesinleştiği tarih benimsenmektedir. Mahkemece, takdir edilen nafaka miktarının kararın kesinleştiği tarihten itibaren her yıl TÜİK'in açıkladığı ÜFE oranında artırılmasına karar verilmesi gerekir iken, yazılı şekilde hüküm kurulması çelişki yaratmış olup, usul ve yasaya aykırıdır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025.

²¹² Öztan, a.g.e., 2015, s. 851.

²¹³ Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 175; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 311; Y. 2. HD, 04.10.2012 T., 2012/16283 E., 2012/23641 K.: “Davacı kadın, yoksulluk ve iştirak nafakası talepleri yanında, bu nafakaların ilerki yıllarda artış oranının da belirlenmesini istemiş, mahkemece yoksulluk ve iştirak nafakasına hükmedilmiş, artış talebi ise reddedilmiştir. Tarafların temyizi üzerine yapılan ilk incelemede, davacı kadının yoksulluk nafakası yönünden de talebi olduğu gözden kaçırılmış, hüküm sair yönlerden onanmış, iştirak nafakasının ileriki yıllarda artış oranına karar verilmesi gerektiğinden bahisle bozulmuştur. Davacı kadının yoksulluk nafakasının ileriki yıllarda artış oranının belirlenmesine ilişkin karar düzeltme isteği yerine bulunduğu kabulüne, dairemizin bu kısım ile ilgili onama kararının kaldırılmasına, yoksulluk nafakası yönünden de ileriki yıllarda artış oranı belirlenmesi gerektiğinden hükmün bu yönden de bozulmasına karar vermek gerekmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025.

²¹⁴ Özügür, a.g.e., 2014, s. 449; Y. 3. HD, 31.01.2011 T., 2010/20993 E., 2011/1159 K.: “Hükmolunan nafakaların gelecek yıllarda da artırımına ilişkin TMK'nın 176/4, 182/3, 330/3, 365/5. maddeleri, madde gerekçelerinde de belirtildiği gibi, bu hükümler, ekonomik yönden güçsüz olan nafaka alacaklılarının her yıl dava açmak suretiyle emek sarfından ve masraf yapmaktan kurtarılmaları amacıyla getirilmiştir. Hükmolunan nafakaların gelecek yıllardaki artırımına ilişkin olarak kurulan ve bu konuda kesinleşen önceki hükümler; ilerleyen yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarında, ihtiyaçlarında, ülkenin ekonomik yapısında vs. hallerde önemli değişiklik olması hallerinde, yetersiz kalabilir. Şartların değişmesi halinde nafaka her zaman artırılabilir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.10.2025.

Yoksulluk nafakasına karar verilen tarih ile miktarının değiştirilmesinin talep edildiği tarih arasında tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında büyük bir değişiklik yok ise TÜİK verilerine göre arttırım yapılması ve bu sayede arada denge sağlanmalıdır.²¹⁵

C. Nafakanın Azaltılması

Nafaka alacaklısı ve borçlusunun zaman içinde değişen koşulları sonucunda yoksulluk nafakasının azaltılmasına karar verilebilir.

Taraflar aralarında yapacakları anlaşma ile nafakanın miktarını belirleyebilirler. Hâkim tarafından onaylanan bu sözleşmeye rağmen kanunda yer alan şartlar gerçekleştiğinde nafakanın kaldırılması ya da indirilmesi talep edilebilir.²¹⁶

Nafaka ödeyen tarafın yeterince mali güce sahip olup olmadığı araştırılarak nafaka miktarına karar verilmelidir. Nafakaya karar verildikten sonra yükümlünün mali gücünün kötüleşmesi durumunda talep üzerine hâkim, nafakanın hakkaniyete uygun olarak indirilmesine ya da kaldırılmasına karar verebilir.²¹⁷

²¹⁵ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 57; Y. 3. HD, 07.10.2015 T., 2015/7446 E., 2015/15227 K.: “TMK’nın 176/4. maddesine göre de “Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.” Yukarıda sözü edilen yasal düzenlemeye göre, iradın artırılması veya azaltılması için ya tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin bunu zorunlu kılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yerleşen dairemiz uygulamasına göre; nafaka alacaklısı davacının ihtiyaçları ile nafaka yükümlüsü davalının gelir durumunda, nafakanın takdir edildiği tarihe göre olağanüstü bir değişiklik olmadığı takdirde; yoksulluk nafakası TÜİK’in yayınladığı ÜFE oranında artırılmalı ve böylece taraflar arasında önceki nafaka takdirinde sağlanan denge korunmalıdır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

²¹⁶ Y. 2. HD, 29.09.2021 T., 2021/6536 E., 2021/6618 K.: “Nafaka iradı, tarafların yaptıkları sözleşmeye dayansa bile indirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir. Ancak, sözleşme ile kararlaştırılmış ve hâkim tarafından onaylanmış olan iradın, yasada aranan şartlar gerçekleşmeden, tamamen kaldırılmasını ya da indirilmesini istemek hakkın kötüye kullanılması mahiyetini arz eder.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025; Y. 3. HD, 18.01.2016 T., 2015/15710 E., 2016/207 K.: “...Borçlar Kanunu’nun 19 ve 20. maddelerine aykırı bulunmayan karşılıklı sözleşmelerde, edimler arasındaki denge, umulmadık gelişmeler yüzünden sonradan bozulacak olursa, sözleşme koşulları değişen koşullara uyarlanır. Buna göre, sözleşenlerin eğer gelişmeleri baştan kestirebilselerdi, sözleşmeyi bambaşka koşullarla kurmuş olacakları söylenebiliyorsa, ayrıca, beklenmeyen gelişme yüzünden sözleşmeye baştan kararlaştırılmış koşullarla olduğu gibi katlanmak taraflardan biri için özveri sınırının aşılması anlamına geliyorsa, nihayet, yasal ve sözleşmesel risk dağılımı çerçevesinde taraflardan sözleşmeye baştan kararlaştırılmış koşullarla bağlı kalmaları beklenemiyorsa, sözleşmeye hâkimin müdahalesi gerekebilir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

²¹⁷ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 74; Y. 3. HD, 04.04.2016 T., 2016/1217 E., 2016/5144 K.: “...Dosyadaki bilgi ve belgelerden; davalının çalışmadığı, boşandığı davalıdan toplam 800,00 TL yoksulluk ve iştirak nafakası aldığı, 850,00 TL kira ödediği ve boşanma davasından sonra edinilen bir adet bağımsız bölüm kaydı ve araç olduğu anlaşılmaktadır.

O halde; çoğun için de az da vardır kuralı gereğince nafakanın kaldırılması isteminin azaltılması istemini de kapsadığı gözetilerek, davalının nafaka dışında sabit geliri olmadığı ve yoksulluğu tamamen ortadan kalkmamakla birlikte davalının edinimleri karşısında mali durumunun olumlu yönde değiştiği de dikkate alınarak nafakada hakkaniyete uygun bir oranda indirim yapılması gerekirken nafakanın tamamen kaldırılması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir...”; <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

Nafaka borçlusunun gelirinde, nafakayı karşılayamayacağı şekilde bir azalma meydana gelmişse, hastalık vb. durumlar yaşıyorsa nafakanın azaltılmasını ya da kaldırılmasını talep edebilir.²¹⁸

Nafaka alacaklısının yaşının genç olması, çalışmaya imkanının olması, evlenme ihtimalinin yüksek olması gibi sebeplerle nafakanın azaltılması talep edilemez. Tarafların yoksulluk durumları, ekonomik ve sosyal güçleri dikkate alınmalıdır.²¹⁹

Yoksulluk nafakası alan tarafın çalışmakta olması yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Bu durumda nafaka alacaklısının çalışma şekli, sabit bir gelirin olup olmadığı ve gelirin yoksulluğuna ne ölçüde etki ettiği incelenmelidir. Koşullar gerektiriyorsa nafakanın kaldırılması yerine nafakanın azaltılması gündeme gelmelidir.²²⁰

Yargıtay uygulamalarında yoksulluk nafakasının kaldırılması talebinin, nafakanın azaltılması talebini de içerdiği kabul edilmektedir. Mahkemece yapılacak incelemede tarafların yoksulluk durumundaki değişimin ölçüsü önem taşımaktadır. Buna göre karar nafakanın kaldırılması olabileceği gibi nafakanın azaltılması da olabilir.²²¹

²¹⁸ Özüğür, a.g.e., 2014, s. 454; Y. 3. HD, 05.11.2012 T., 2012/17741 E, 2012/22663 K.: “Tarafların mali durumlarının değişmesi, iradın arttırılması veya azaltılmasını gerektirebilir. Örneğin, alacaklının (davalının) yoksulluğu azalmış veya bütünü ortadan kalmıştır; ya da borçlunun (davacının) mali veya gelir durumu kötüleşmiştir. Burada, iradın takdirine (veya kararlaştırılmasına) esas olan şartları ortadan kaldıracak önemde bir değişiklik olması aranacaktır.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

²¹⁹ Özüğür, a.g.e., 2014, s. 454.

²²⁰ Y. 3. HD, 19.01.2017 T., 2016/9901 E., 2017/386 K.: “...almış olduğu ücretin asgari ücretin çok üstünde bulunduğu ve çalışması nedeniyle davalının yoksulluğunun ortadan kalktığı sabit olduğu gerekçe gösterilerek davalı lehine hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmiş ise de davalının çalışmaya başladığı iş, her an için sona erdirilebilecek bir iş olup, sabit ve güvenceli bir iş değildir. Nitekim davalının söz konusu işte sigortalı olarak çalışmakta olduğu dosya kapsamına yansıyan belgeler ile sabittir. Geçici işlerde çalışmak yoksulluk nafakasının kaldırılmasını gerektirmez. Davalının günümüz ekonomik koşullarında aldığı nafaka ile geçinmesi mümkün olmadığına göre; işe girip çalışması zorunluluk arz etmektedir. Hal böyle olunca mahkemece; davalının çalıştığı işin sabit ve güvenceli bir iş olmadığı ve her an için sona erdirilebileceği de dikkate alınmak suretiyle, elde ettiği gelirin yoksulluk durumunu ortadan kaldırmayacağı ancak çoğun içinde az da vardır kuralı gereğince, nafakanın kaldırılması isteminin aynı zamanda nafakanın azaltılması istemini de kapsadığı ve davalının aylık düzenli olarak elde ettiği gelirin mali durumunu olumlu yönde değiştirdiği göz önünde bulundurularak, nafaka miktarında indirim yapılması hususu üzerinde durularak bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

²²¹ Y. 3. HD, 18.01.2017 T., 2016/10723 E., 2017/212 K.: “...nafakanın kaldırılması isteminin aynı zamanda nafakanın azaltılması istemini de kapsadığı gözetilerek, davalının aylık düzenli olarak elde ettiği gelirin davalıyı yoksulluktan tamamen kurtarmadığı, ancak mali durumunu olumlu yönde değiştirdiği dikkate alındığında nafakada hakkaniyete uygun bir oranda indirim yapılması gerekirken davanın tümünden reddine karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 03.10.2025.

VI. Yoksulluk Nafakasının Ödenme Şekli

Nafakanın toptan ödenmesi, nafaka borcunun bir defada toplu bir şekilde ödenmesini ifade etmektedir. Nafakanın irat şeklinde ödenmesi ise her ay belirli zamanlarda ödenmesi anlamına gelmektedir.²²²

Yoksulluk nafakası, maddi tazminat gibi irat biçiminde ödenebileceği gibi toptan olarak da ödenebilir.²²³ Taraflar, nafakanın ödenmesine ilişkin aralarında anlaşma yapabilirler. Taraflar aralarında yapacakları anlaşma ile yoksulluk nafakasının toptan olacak şekilde ödenmesine karar vermişlerse hâkim, hukuka aykırı olmaması şartıyla buna uymalıdır.²²⁴

Ancak eşler arasında bahsedildiği gibi bir anlaşma yapılmamış veya anlaşma yapılmış ancak hâkim tarafından onaylanmamışsa nafakanın ödeme şekline hâkim karar verir.²²⁵

Hâkim, tarafların arasında anlaşmadığı durumlarda; olayın özelliklerine göre, toptan ya da irat şeklinde ödemedi hangisinin uygun olduğunu kendisi takdir eder. Uygulamada genel olarak yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesine karar verilmektedir.²²⁶

Nafakanın toptan ya da irat şeklinde ödenmesine karar verilirken tarafların ekonomik ve sosyal durumlarını dikkate almalıdır. Hâkim bu konuda takdir yetkisini kullanırken, nafaka borçlusunun toptan ödeme gücünün olup olmadığı önemli bir unsurdur. Eğer tarafların yararına aykırı bir durum oluşturmuyorsa genellikle nafakanın irat şeklinde ödenmesine karar verilmektedir. İrat şeklinde ödeme; değişen ekonomik koşullara, paranın alım gücüne daha uygun bir ödeme şeklidir. Tarafların daha sonra irat miktarını değiştirebilmesi mümkündür.²²⁷

Yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesine karar verilmişse sonradan durumun gerektirdiği ölçüde uyarılma ile arttırılmasına, azaltılmasına karar verilebilir veya tamamen kaldırılabilir. Toptan şekilde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası bir defada ödenmekle biteceği için uyarlanması söz konusu değildir.²²⁸

²²² Kalender, A. (2021). *Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası*, Ankara, s. 260.

²²³ Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 206; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 450; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 586; Y. 2. HD, 12.12.2013 T., 2013/16542 E., 2013/29453 K.: “...Yasal olarak yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre aylık irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir (TMK. m. 176/1) ...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 05.06.2025.

²²⁴ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 586.

²²⁵ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 310; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 59; Öztan, a.g.e., 2015, s. 848.

²²⁶ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 165; Öztan, a.g.e., 2015, s. 846.

²²⁷ Özüğür, a.g.e., 2014, s. 450.

²²⁸ Kalender, a.g.e., 2021, s. 263.

Yoksulluk nafakasının toptan olacak şekilde ödenmesine karar verilebilmesi için, nafaka yükümlüsü olan tarafın ekonomik gücünün bu duruma uygun olması gerekmektedir. Eğer yeterli ekonomik gücü bulunmuyorsa nafakanın irat şeklinde ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.²²⁹

Yoksulluk nafakası kural olarak Türk parası şeklinde ödenmelidir. Taraflar arasında açık bir anlaşma bulunmadığı takdirde yabancı para ile ödenmesine karar verilemez.²³⁰

Nafaka alacağı kural olarak her ayın başında, nakden ve peşin olarak ödenmelidir. Ancak bu durumun istisnası olarak yoksulluk nafakasının toptan olarak ödemesine karar verilebilmesi mümkündür. Taraflar arasında yapılan anlaşma toptan ödenmesi yönünde ise hâkimin onayına bağlı olarak nafakanın toptan ödenmesine karar verilebilmektedir.²³¹

VII. Yoksulluk Nafakasının Başlangıç Tarihi

Yoksulluk nafakası, boşanma davası açılırken talep edilebileceği gibi dava devam ederken veya TMK m. 177 hükmü gereğince boşanma davası sonuçlandıktan sonra da talep edilebilir.

Dava devam ederken yardıma ihtiyacı olan eş için tedbir nafakasına hükmedilir. Boşanma davası sırasında hükmedilen bu tedbir nafakası, boşanma kararı kesinleştikten sonra yoksulluk nafakası niteliğini kazanır.²³²

Yoksulluk nafakası boşanma davası ile talep edilmişse, boşanma kararı ile yoksulluk nafakasına ilişkin de karar verilmektedir.²³³

Yoksulluk nafakası, boşanma davasından sonra taraflarca bir yıllık süre içerisinde ayrı bir dava ile talep edilebilmektedir.²³⁴ Boşanma davasından bağımsız olarak yoksulluk nafakası talebi ile dava açılabilmesi için taraflar arasındaki boşanma hükmünün kesinleşmiş olması gerekmektedir.²³⁵

²²⁹ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 586.

²³⁰ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 64; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 587.

²³¹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 117.

²³² Ruhi, a.g.e., 2020, s. 53.

²³³ Arkan Serim, a.g.m., 2007, s. 293.

²³⁴ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 55.

²³⁵ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 54; Y. 3. HD, 23.03.2017 T., 2016/15074 E., 2017/3735 K.: “...Yoksulluk nafakası için bağımsız olarak dava açılabilmesinin ön koşulu; taraflar arasındaki boşanma davasının kesinleşmiş olmasıdır. Dava bağımsız açılmış yoksulluk nafakası istemi olduğuna ve taraflar arasındaki boşanma davası kesinleşmeden işbu dava açıldığına göre istemine kabulüne karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun bulunmamıştır...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 05.06.2025.

Yoksulluk nafakası, boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren geçerli olmaktadır.²³⁶ Yoksulluk nafakası talebi boşanma davası devam ederken yapılmışsa, boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren ödenmeye başlaması gerekmektedir. Ancak boşanma davasından sonra talep edilmişse davanın açıldığı tarihten itibaren ödenmeye başlamaktadır.²³⁷

Yoksulluk nafakasının talep edilme süresi ile ilgili olarak TMK m. 178 hükmünde düzenleme yer almaktadır. Buna göre evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır.

VIII. Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi

Kanunda yer alan düzenlemelere göre yoksulluk nafakası üç şekilde sona ermektedir. Bunlar; kendiliğinden sona erme, mahkeme kararıyla sona erme ve anlaşma ile belli bir süre için hükmedilmişse sürenin bitimiyle sona erme şeklinde sıralanmaktadır.²³⁸

İrat şeklinde ödenen yoksulluk nafakası, TMK m. 176'ya göre alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden sona erer; alacaklı tarafın evlenme olmadan fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâllerinde mahkeme kararıyla sona erer.

²³⁶ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 308; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 525; Y. 3. HD, 22.12.2014 T., 2014/10030 E., 2014/16996 K.: “Boşanma davası devam ederken eşlerden birinin tedbir nafakasının devamını istemesi, yoksulluk nafakası istemi niteliğindedir. Yoksulluk nafakası davası boşanmanın fer'i niteliğinde bir dava olduğundan, dava devam ettiği sürece her zaman istenebileceği gibi, boşanma hükmünün kesinleşmesinden sonra ayrı ve bağımsız bir dava olarak da açılabilir. Yoksulluk nafakası boşanma sırasında istenilmişse, boşanmaya karar verilen hükümde yoksulluk nafakası da karar altına alınacaktır. Bu durumda, yoksulluk nafakası ödemelerinin başlangıç tarihi de boşanma hükmünün kesinleştiği tarih olacaktır. Boşanma davasının kesinleşmesinden sonra yoksulluk nafakası davası açılması halinde yoksulluk nafakasının başlangıcı davanın açıldığı tarihtir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 20.10.2025; Y. 2. HD, 26.05.2010 T., 2009/8483 E., 2010/10291 K.: “Davacı kadın için takdir edilen yoksulluk nafakasına boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren hükmedilmesi gerekirken, karar tarihinden itibaren hükmedilmesi doğru değildir. Ancak bu hususun düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden kararın yoksulluk nafakasının başlangıç tarihine ilişkin bölümünün düzeltilerek onanması gerekmektedir (HUMK.md.438/7).” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 20.10.2025; Y. 3. HD, 09.02.2017 T., 2016/11263 E., 2017/1113 K.: “Yoksulluk nafakası; boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek eş için verilen ve boşanma davası kesinleştikten sonra işlemeye başlayacak olan nafakadır. Kural olarak yoksulluk nafakasının başlangıcı, boşanma kararının kesinleşme tarihidir. Nitekim somut olayda da, ... Aile Mahkemesinin 2008/58 E., 2009/1098 K., sayılı boşanma ilamında; dava tarihinden itibaren hükmedilen 150 TL tedbir nafakasının, karar kesinleştiğinde yoksulluk nafakası olarak devamına hükmedilmiş, hüküm 06.2011 tarihinde kesinleşmiştir. O halde mahkemece; daha evvel hükmedilen yoksulluk nafakasının kesinleşme tarihi esas alınarak, iş bu dava tarihinde yoksulluk nafakasının artırılma talebi hakkında değerlendirme yapılması gerekirken, yanlışlı değerlendirme ve yukarıdaki gerekçe ile boşanma davasının açılma tarihi esas alınarak hüküm kurulması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 20.10.2025.

²³⁷ Keskin, A. (2017). *Boşanma Davaları Cilt I*, Ankara, s. 168.

²³⁸ Öztan, a.g.e., 2015, s. 851.

Nafakanın sona ermesi ile ilgili TMK m. 176'dan anlaşılabacağı üzere yalnızca irat şeklinde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının sona ermesi ile ilgili düzenleme yer almaktadır. Toptan ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının sona erme halleri yer almamaktadır. Çünkü toptan ödenen yoksulluk nafakası bir defada biteceği için tarafların durumlarında sonradan değişiklik meydana gelmesi önem taşımamaktadır.²³⁹

Yoksulluk nafakasının mahkeme kararına gerek olmadan kendiliğinden ortadan kalktığı durumlarda hâkimin vereceği hüküm bir tespit hükmü niteliğinde olacaktır. Ancak yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona erdiği durumlarda hâkimin vereceği hüküm yenilik doğurucu nitelikte olacaktır.²⁴⁰

A. Kendiliğinden Sona Erme Halleri

1. Taraflardan Birinin Ölümü

Yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona erme hallerinden ilki, TMK m. 176'da düzenlenmiştir. Buna göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakası, taraflardan birinin ölümü ile kendiliğinden sona ermektedir.²⁴¹

Kanun hükmünde nafaka alacaklısının ya da borçlusunun ölümü arasında bir ayrım gözetilmemiştir. Yoksulluk nafakasının taraflarından birinin ölmesi söz konusu nafakanın sona ermesi için gerekli ve yeterlidir.²⁴²

Nafaka alacağı, alacaklının şahsı özelinde önem taşıdığından kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu nedenle yoksulluk nafakasının kural olarak mirasçılara geçmeyeceği kabul edilmektedir.²⁴³

²³⁹ Arkan Serim, a.g.m., 2007, s. 296; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 531.

²⁴⁰ Dede, İ. (2016). "Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi" Prof. Dr. İlhan Ulusan'a Armağan Cilt I, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15 (2), (özel sayı), ss. 557-575, s. 559.

²⁴¹ Y. 2. HD, 07.02.2022 T., 2021/10699 E., 2022/987 K.: "...İrat biçiminde ödenmesine karar verilen nafaka, taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar. (TMK m. 176/3). Yoksulluk nafakası alacaklısı kadının karardan sonra ölümüyle yoksulluk nafakası ölüm tarihinde kendiliğinden kalkmıştır..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 07.06.2025.

²⁴² Ruhi, a.g.e., 2020, s. 54.

²⁴³ Kalender, a.g.e., 2021, s. 345; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60; İkizler & Tüzüner, *Medeni Hukuk II*, 2023, s. 196; Bozdağ, a.g.t. 2014, s. 88; Öztan, a.g.e., 2015, s. 852.

Nafaka alacağı kural olarak mirasçılara geçmemektedir ancak alacaklının ölüm tarihine kadar ödenmeyen ve birikmiş iratların ödenmesini talep edebilirler. Bunun için öncelikle nafakanın irat biçiminde ödenmesine karar verilmiş olması gerekmektedir.²⁴⁴

Nafaka alacaklısının ölüm tarihine kadar geçen sürede muaccel olmuş olan ve nafaka borçlusu tarafından ödenmemiş olan nafaka, mirasçılar tarafından talep edilebilir. Bunun sebebi, muaccel hale gelmesine rağmen ödenmeyen nafakanın, bir alacak hakkı olarak nafaka alacaklısının malvarlığında yer almasıdır. Alacaklının malvarlığında yer alan nafaka alacağı, ölüm anından itibaren terekesine de dahil olur.²⁴⁵

Nafaka borcu, kural olarak borçlunun ölümü sonrasında mirasçılara geçmez. Ancak borçlunun ölüm tarihine kadar muaccel olmuş olup ödenmemiş ise, ölüm tarihinden itibaren borç olarak terekesinde yer alacağından mirasçılara geçer. Bu durumda nafaka borçlusunun mirasçıları, muaccel olan bu borcu ödemek durumundadırlar.²⁴⁶

Öğretide yer alan bir görüşe göre, nafaka borçlusunun ölümü halinde mirasçıları nafaka ödemeye devam etmelidir. Yoksulluk nafakasının amacı kişiyi yoksulluktan kurtararak geçimini sağlamak olduğu için bu görüşe göre, yoksulluk nafakasının amacı doğrultusunda mirasçıların nafaka borcunu ödemeye devam etmesinin hakkaniyete uygun olduğu belirtilmektedir.²⁴⁷

Mirasçıların nafakayı ödemeye devam etmesini savunan bu görüşe göre, yoksulluk nafakasının toptan ya da irat şeklinde ödenmesinin bir önemi yoktur. Her iki şekilde de mirasçılar, borçlunun ölümü sonrasında nafaka ödemeye devam etmelidirler.²⁴⁸

Nafaka yükümlüsünün ölmesi halinde nafakanın sona ermesini yerinde bulmayan bu görüşe göre, yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesi ile borçlunun ölümü halinde ortadan kalkması arasında bir çelişki bulunmaktadır. Elde ettikleri miras payları oranında talepte bulunulması gerektiği savunulmaktadır.²⁴⁹

²⁴⁴ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 312; Dural & Öğüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 167; Öztan, a.g.e., 2015, s. 852; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 451.

²⁴⁵ Dural & Öğüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 167.

²⁴⁶ Dural & Öğüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 167; Öztan, a.g.e., 2015, s. 853; Y. 2. HD, 07.02.2022 T., 2021/10699 E., 2022/987 K.: “Yoksulluk nafakası alacaklısı kadının karardan sonra ölümüyle yoksulluk nafakası ölüm tarihinde kendiliğinden kalkmıştır. Ancak, dava tarihi ile ölüm tarihi arasındaki nafaka miktarı murisin terekesini ve dolayısıyla kadının mirasçılarını yakından ilgilendirmektedir. Şayet yoksulluk nafakasının indirilmesi kabul edilirse, fazla ödenen yoksulluk nafakası terekenin pasifine ve sonuçta mirasçıların borç hanesine yazılacaktır. Bu sebeple verilen karar kadının mirasçılarının hukuki haklarını yakından ilgilendirmektedir.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 09.06.2025.

²⁴⁷ Öztan, a.g.e., 2015, s. 853.

²⁴⁸ Tekinay, a.g.e., 1990, s. 271; Öztan, a.g.e., 2015, s. 853.

²⁴⁹ Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 211.

Yoksulluk nafakası borcunun belirlenmesi hususu şahsi nitelik taşımaktadır. Nafaka alacaklısının ve nafaka borçlusunun aralarındaki evlilik birliğinden doğan bir yükümlülüğü kapsamaktadır. Tarafların arasında evlilik birliğinden doğan bu yükümlülüğün mirasçılara intikal etmesi, kanaatimizce nafakanın şahsi niteliğine aykırıdır.

a. Vasiyetname ile Ödenebilmesi

Yoksulluk nafakasının mirasçılar tarafından ödenmesinin bir yolu, ölüme bağlı tasarruflardan olan vasiyetnamedir. Kanunda vasiyetin tanımı yapılmamış olsa da TMK m.517'ye göre; miras bırakan, belirli mal bırakma yoluyla bir kişiye kazandırmada bulunabilir. Belirli malvarlığı değerinin bir kimseye alacak hakkı şeklinde bağışlanması öğretide vasiyet olarak tanımlanmıştır.²⁵⁰

Belirli mal bırakmanın nasıl olacağı konusu TMK m.517 f.2'de düzenlenmiştir. Buna göre; bir kimseye terekede bulunan bir malın mülkiyetinin kazandırılması, terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkı kazandırılması, bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesi, bir iradın bağlanması, bir kimsenin bir borçtan kurtarılması şeklinde olabilir.²⁵¹

Kanun maddesinde belirtilen irat bağlanması şeklinde kazandırma yapılması, yoksulluk nafakasının irat şeklinde ödenmesi ile benzerlik taşımaktadır. Vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan kişinin, vasiyet alacaklısına belirli bir miktar parayı belirli zamanlarda vermekle yükümlü olduğu ölüme bağlı tasarruf irat vasiyetidir.²⁵²

²⁵⁰ İmre, E. & Erman, H. (2017). *Miras Hukuku, Yasal Mirasçılık, Ölüme Bağlı Tasarruflar, Mirasın Geçmesi, Mirasın Taksimi*, İstanbul, s. 122.

²⁵¹ TMK m. 517: “Miras bırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanmasının veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.

Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar.”

²⁵² Gürsoy, K. T. (1955). *Türk Medeni Kanunu Hüükümlerine Göre Mal Vasiyeti*, Yıldız Matbaası, Ankara, s. 155; İmre & Erman, a.g.e., 2017, s. 130; Y. 2. HD, 18.10.2007 T., 2006/18754 E., 2007/13843 K.: “*Mirasbırakan 24.7.1999 tarihinde vefat etmiştir. Konya 1. Noterliğinde düzenlenen 6.8.1992 tarihli vasiyetnamesi ile; "...maliki bulunduğu Şarkikaraağaç orta mahallede kain 49 parselde kayıtlı taşınmaz üzerindeki binanın zemin katındaki dükkanlar ile birinci kattaki daireyi oğlu R'a, ikinci kattaki daireyi kızı (davacı) N'ya.."* vasiyet etmiş, aynı vasiyetnamesinde "...eşinin kendisinden sonra kalması halinde, bu binadan gelecek tüm dükkan ve dairelerin kiralarnı eşinin tahsil edeceğini, eşinin yaşamı boyunca evlatlarının bu binadan hiç bir kira geliri almayacaklarını.." belirtmiştir. Vasiyetnamede yeralan eşle ilgili bu irade, terekenin iratla yükümlü kılındığı, sağ eşe binanın kira gelirinin irat olarak bağlandığı anlamını taşımaktadır. Başka bir ifade ile mirasbırakan, eş lehine irat vasiyetinde bulunmuştur.” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19.10.2025.

Vasiyet ile parasal değerlerin irat şeklinde ödenmesi belirlenebileceği gibi, bir kimseye karşı bakım yükümlülüğü de belirlenebilir. Bu durumda nafaka (infak) vasiyeti söz konusu olmaktadır.²⁵³

Nafaka vasiyetinin uygulanması ile ilgili olarak TBK m. 611 ve devamında yer alan ölüncüye kadar bakma sözleşmesi hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanabileceği kabul edilmektedir.²⁵⁴ Bu durumda miras bırakanın iradesi önem taşımaktadır. Geçerli bir vasiyet çerçevesinde miras bırakan tarafından öngörülen koşullar nafaka vasiyeti olarak devam edebilmektedir.²⁵⁵

2. Alacaklının Yeniden Evlenmesi

Yoksulluk nafakasını kendiliğinden ortadan kaldıran hallerden bir diğeri alacaklının yeniden evlenmesidir. Nafakanın kendiliğinden ortadan kalkmasını düzenleyen TMK m. 176'da alacaklının yeniden evlenmesi ile nafakanın sona ereceği belirtilmiştir.

Nafaka alacaklısının evlenmesi ile yoksulluk nafakası kendiliğinden ortadan kalkar. Bu konuda bir mahkeme kararına ihtiyaç duyulmamaktadır. Yeni evlilik yapılması ile tarafların bakım yükümlülükleri yeni eşlerine geçecektir. Bu nedenle yoksulluk nafakası alacaklının yeniden evlenmesi ile ortadan kalkmaktadır.²⁵⁶

Yoksulluk nafakası borçlusunun yeniden evlenmesi, nafakayı sona erdiren haller arasında sayılmamıştır. Dolayısıyla nafaka borçlusunun yeniden evlenmesi nafakayı sona erdirmemektedir. Ancak bu durum TMK m. 176 f. 4'e göre hakkaniyetin gerektirdiği hallerden sayılarak nafakada indirim nedeni sayılabilmektedir.²⁵⁷

²⁵³ Şentürk, E. (2023). "Belirli Mal Vasiyeti" Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, s. 210.

²⁵⁴ İmre & Erman, a.g.e., 2017, s. 130; Gürsoy, a.g.e., 1955, s. 155; Şentürk, a.g.t., 2023, s. 210; Belge, A. M. (2022). "Vasiyet (Belirli Mal Bırakma)" Doktora Tezi, *Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, s. 173; TBK m. 611: "Ölüncüye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölüncüye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir. Bakım borçlusu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölüncüye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır."

²⁵⁵ Belge, a.g.t., 2022, s. 174.

²⁵⁶ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 172; Öztan, a.g.e., 2015, s. 853; Y. 8. HD, 20.09.2017 T., 2017/13874 E., 2017/11199 K.: "...TMK.nun 176/3. maddesine göre; irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar. Buna göre, Mahkemece, dayanak ilam karar tarihinden sonra yeniden evlenen alacaklının evlendiği tarih olan 19.02.2014 tarihinde yoksulluk nafakasının kendiliğinden kalkacağı gözetilerek şikâyetin esası hakkında karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle reddine karar verilmesi hatalı olmuştur..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 09.06.2025.

²⁵⁷ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 167; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 75; Öztan, a.g.e., 2015, s. 853.

Nafaka alacaklısının bir başkası ile evlenmesi halinde yoksulluk durumu devam etse bile artık söz konusu evlilik ile yoksulluk nafakası kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Bu durum, evliliğin sadece ekonomik bir olgu olarak görülmemesinin bir sonucudur.²⁵⁸

Yoksulluk nafakasının tarafları, bir anlaşma ile alacaklının yeniden evlenmesi durumunda nafakanın sona ermeyeceğini kararlaştırabilirler. Bu anlaşma boşanma kararı kesinleşmeden önce yapılmalı ve hâkimin onayına sunulmalıdır.²⁵⁹

Nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi ile nafakanın kendiliğinden sona ermesi hususunda ispat için, alacaklı tarafın yeniden evlendiğine dair aile nüfus belgelerinin ilgili icra dosyasına gönderilmesi yeterlidir. Ancak bu konu ile ilgili oluşacak bir belirsizlik durumunda taraflar mahkemeye başvurarak durumun tespitini talep edebilirler.²⁶⁰

B. Mahkeme Kararı ile Sona Erme Halleri

1. Alacaklının Fiili Birlikteliği

Yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona erme hallerinden ilki, TMK m.176'da düzenlenmiştir. Buna göre; nafaka alacaklısının aralarında resmi bir evlilik olmadan bir başkası ile fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile sona ermesine neden olmaktadır.

Nafaka alacaklısının kendi yararına olan bir hakkı kötüye kullanmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.²⁶¹ Nafaka alacaklısının, nafakanın sona ermesini önlemek için resmi evlilik yapmayarak fiili birliktelik yaşaması nafakanın amacına uygun olmadığından bu durumun engellenmesi gerekmektedir.²⁶²

Nafaka alacaklısının fiili birlikteliği sebebiyle yoksulluk nafakası kendiliğinden sona ermez. Bu durumda nafaka borçlusunun talebi üzerine mahkemenin kararıyla nafaka sona erer.

²⁵⁸ Dede, a.g.m., 2016, s. 561-562.

²⁵⁹ Öztan, a.g.e., 2015, s. 853.

²⁶⁰ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 173; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 172.

²⁶¹ Odabaşı, B. (2020). "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", *İstanbul Barosu Dergisi*, 94 (2), ss. 44-82, s. 67.

²⁶² Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 172; Y. 2. HD, 10.05.2002 T., 2002/3164 E., 2002/6239 K.: "...743 sayılı Medeni Kanun'un 144. maddesi uyarınca yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için davacının kanunun öngördüğü şartları hüküm anında taşıması gerekir. Aynı kanunun 145. maddesi bir evlenme akti olmadan kendisine yoksulluk nafakası takdir edilen tarafın bir başkası ile fiilen karı koca gibi yaşaması halinde nafakanın kaldırılacağına hükme bağlamıştır. Bozmadan sonra yapılan zabıta yazısında davacının (kadının)H. E. ile birlikte kaldığı ifade edilmiştir. Mahkemece; bu beraberliğin şekli ve niteliği hakkında taraflardan açıklayıcı bilgi alınması, gerektiğinde yeniden araştırma yapılması ve sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir. Eksik inceleme ile hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır..." <https://legalbank.net/arama> E.T: 09.06.2025.

Nafakanın bu sebeple sona erdirilmesi için söz konusu durumun ispatlanabilmesi gerekmektedir.²⁶³

Kanun hükmünde yer aldığı şekliyle nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşaması, talep üzerine mahkeme kararı ile nafakayı sona erdiren bir durum olduğundan böyle bir talep olmadıkça bu sebebe dayanılarak nafaka sona erdirilemez. Örneğin nafakanın arttırılması gibi bir dava açılmışsa, nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşaması anlaşılrsa dahi hâkim tarafından nafaka sona erdirilemeyeceği sonucuna ulaşılabacaktır.²⁶⁴

Nafakanın mahkeme kararıyla sona ermesi için nafaka alacaklısının bir başkası ile fiili birliktelik yaşaması ve bu kişi ile aralarında resmi evlilik bağının kurulmamış olması gerekmektedir. Eğer resmi bir evlilik bağı mevcutsa zaten nafaka kendiliğinden sona ermektedir.²⁶⁵

Nafaka alacaklısının evlenmesinin nafakayı kendiliğinden ortadan kaldırdığı durumlarda olduğu gibi alacaklının fiili birlikteliği durumunda da alacaklının hayatını birlikte yaşadığı kişi ile idame ettirdiği düşünülmektedir. Bu sebeple yoksulluk nafakası amacının ortadan kalkmasıyla birlikte nafaka mahkeme kararı ile sona ermektedir.²⁶⁶

Nafaka alacaklısının resmi bir evlilik olmadan üçüncü kişiyle fiili birliktelik yaşaması durumuna din görevlisi önünde yapılan evlilikler de dahildir. Taraflar arasında dini nikah bulunmasa bile fiilen birlikte yaşama koşulunu sağlamaları yeterlidir. Aralarında dini nikah bulunmamasına rağmen bir süredir birlikte yaşayan, ortak çocuğun resmi bir şekilde tanındığı,

²⁶³ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 76; Y. 2. HD, 06.04.2016 T., 2015/15309 E., 2016/6985 K.: “...Toplanan delillerden, davacı kadının, davanın devamı sırasında bir başkası ile gayri resmi şekilde birlikte olduğu ve halen o kişiyle yaşadığı anlaşılmaktadır. Davacının evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması irat şeklinde verilen yoksulluk nafakasının kaldırılması sebebidir (TMK m. 176/3). Bu nedenle, Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası koşullarının davacı kadın lehine oluştuğundan söz edilemez. Bir başka erkekle birlikte yaşayan kadına tedbir nafakası da verilemez. Bu durumda, davacı kadının tedbir ve yoksulluk nafakası taleplerinin reddi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 10.06.2025.

²⁶⁴ Ersöz, a.g.m., 2018, s. 488.

²⁶⁵ Kalender, a.g.e., 2021, s. 331.

²⁶⁶ Arbek, Ö. (2005). “Boşanmanın Mali Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), ss. 115-161, s. 150; Ersöz, a.g.m., 2018, s. 488; Y. 2. HD, 04.10.1996 T., 1996/6779 E., 1996/9716 K.: “...Toplanan delillerden davacının gayri resmi evliliğinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Gayri resmi de olsa fiili beraberlik devam ettiğine göre, koca durumundaki kişinin kadının geçimini sağladığının aksi ispat edilinceye kadar kabulü gerekmektedir. 3444 sayılı yasa ile değişik olan Medeni Kanun’un 145. maddesi yoksulluk nafakası alan eşin gayri resmi evlenmesini nafakanın kaldırılması nedeni sayarken bu hususu vurgulamayı amaçlamaktadır. Davacı evlilik dışı ilişki içinde olduğu kişinin geçimini sağlamadığını iddia ve ispat etmemiştir. O halde mahkemece isteğin reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde nafakaya hükmedilmesi doğru görülmemiştir...” <https://legalbank.net/arاما> E.T: 10.06.2025.; Uzun, a.g.e., 2013, s. 78.

çevreleri tarafından birlikte yaşadıkları bilinen, birlikte yaşadıklarına dair somut işaretleri taşıyan tarafların fiili birliktelik şartını taşıdığı kabul edilmektedir.²⁶⁷

Yargıtay bir kararında nafaka alacaklısının evlilik olmadan fiilen evliymiş gibi yaşadığını, dava tarihinde şartlara göre karar verilmesi gerektiğini, üçüncü kişi ile resmi bir evlilik olmadan evliymiş gibi yaşayan taraf yararına hükmedilen yoksulluk nafakasının dava tarihinden itibaren kaldırılması gerektiğine karar vermiştir. Fiilen evliymiş gibi yaşama durumu nafakayı kendiliğinden kaldıran sebep olmadığı için mahkeme kararı önem taşımaktadır.²⁶⁸

Nafaka alacaklısının bir başkası ile fiili birliktelik yaşaması durumunda yoksulluğu devam etse dahi nafakanın mahkeme kararı ile kaldırılmasına karar verilebilir. Evlilik sadece ekonomik bir durum değildir ve nafaka yükümlülüğünün kötüye kullanılmaması gerekmektedir.²⁶⁹

Nafaka alacaklısının fiili birlikteliği sebebiyle nafakanın kaldırılması için mahkemeye başvuran borçlu, bu durum için gerekli delilleri sunmalıdır. Hâkim, nafaka alacaklısının başka biri ile evlilik dışında fiilen evliymiş gibi yaşadığını belirlerse yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verir. Söz konusu durumun kanıtlanamaması halinde ise davanın reddine karar verir.²⁷⁰

2. Alacaklının Haysiyetsiz Hayat Sürmesi

Nafaka alacaklısının haysiyet hayat sürmesi, yoksulluk nafakasının mahkeme kararıyla kaldırılmasını meydana getiren diğer hallerden biridir.

Haysiyetsiz hayat sürme, TMK m. 163'te yer alan boşanma nedenleri arasında sayılmıştır.²⁷¹ Buna göre haysiyetsiz hayat sürme; özel, kusura dayanan ve nispi bir boşanma

²⁶⁷ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60; Öztan, a.g.e., 2015, s. 854; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 174; Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 168; Y. 3. HD, 25.05.2017 T., 2016/19650 E., 2017/8141 K.: "...Davalının nüfus kayıt örneğinden dava dışı ı çocuğu olduğu, babanın çocuğu nüfusta resmi şekilde tanıdığı, aralarında bu şekilde soybağı kurulduğu tespit edilmiştir. Öyle ise mahkemece; somut olayda, TMK'nın 176/3 maddesinde ifadesini bulan "evlilik dışı birlikte yaşama" olgusunun gerçekleştiği gözetilip, davanın kabulüne karar verilmesi alacak istemi yönünden de işin esası hakkında bir inceleme yapılması gerekirken, yanlışlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir..." <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 11.06.2025.

²⁶⁸ Uzun, a.g.e., 2013, s. 78; Y. 3. HD, 20.02.2006 T., 2006/773 E., 2006/1163 K. için bkz. Ruhi, a.g.e., 2010, s. 492.

²⁶⁹ Dede, a.g.m., 2016, s. 561-562.

²⁷⁰ Özügür, a.g.e., 2014, s. 452.

²⁷¹ TMK m. 163: "Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir."

sebebidir. Yoksulluk nafakasını sona erdiren ve boşanma nedeni olarak sayılan haysiyetsiz hayat sürme halleri birlikte değerlendirilebilir.²⁷²

Haysiyetsiz hayat sürme kavramı; toplumun değer anlayışına göre sürekli şekilde namus, şeref ve haysiyet kavramlarıyla bağdaşmayan bir hayat tarzı sürdürmektir.²⁷³ Bu durum nafaka alacaklısının yalnız başına sürdüğü yaşam biçiminden kaynaklanabileceği gibi başkalarıyla birlikte sürdüğü yaşam biçiminden de kaynaklanabilmektedir.²⁷⁴

Nafaka alacaklısının davranışlarının diğer eş için onur kırıcı kabul edilmesi gerekmektedir.²⁷⁵ Örnek olarak uyuşturucu bağımlısı olma, kumarbazlık, yüz kızartıcı suç işleme durumları sayılabilir. Bu davranışları belli bir süre sergilemeye devam eden, haysiyetsiz hayat sürme şartını gerçekleştiren alacaklının yoksulluk nafakası mahkeme kararı ile kaldırılır.²⁷⁶

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için belirli şartların varlığı aranmaktadır. Bunlardan biri, alacaklı tarafın kusurunun nafaka yükümlüsünün kusurundan daha ağır olmaması gerektiğidir. Kanun maddesinde sayılan alacaklının haysiyetsiz hayat sürmesi hali, tarafın kusurunu ağırlaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle nafaka yükümlüsüne nafakanın kaldırılmasını talep edebilme hakkı tanındığı söylenebilmektedir.²⁷⁷

Yoksulluk nafakasının amacı, alacaklı tarafın yoksulluğunu ortadan kaldırarak geçimini sağlamasına katkıda bulunmaktır. Alacaklının aldığı yoksulluk nafakasını, kendi geçimini sağlayabilmek, ihtiyaçlarını giderebilmek adına kullanması gerekmektedir. Eğer alacaklının bu yönde bir tutumu yoksa, yoksulluk nafakasının amacına aykırı bir durum oluşacaktır. Kanun koyucu da bu doğrultuda nafaka alacaklısının yoksulluk maksadıyla elde ettiği nafakayı, haysiyetsiz yaşam sürme için harcamasını engellemek istemektedir.²⁷⁸

²⁷² Tutar, E. (2023). “Yoksulluk Nafakası”, Doktora Tezi, *Yaşar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İzmir, s. 209; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173.

²⁷³ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 255; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 453.

²⁷⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173.

²⁷⁵ Y. 2. HD, 26.06.2012 T., 2011/22536 E., 2012/17686 K.: “...Haysiyetsiz hayat sürmenin varlığından söz edilebilmesi ve bu sebeple boşanma kararı verilebilmesi için; eşin, sosyal hayatta toplumun genel değer yargılarıyla çatışan, olumsuz nitelikte kabul edilen davranışının süreklilik göstermesi ve bu davranışın diğer eş için birlikte yaşamayı ondan beklenemez hale getirmesi gereklidir. Süreklilik göstermeyen bir defalık bir davranış; Türk Medeni Kanunu’nun 166. maddesindeki evlilik birliğinin temelinden sarsılması durumu için yeterli olabilirse de, haysiyetsiz hayat sürme sebebine dayalı boşanma kararı için yeterli değildir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 12.06.2025.

²⁷⁶ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 255; Öztan, a.g.e., 2015, s. 854; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 61; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 77.

²⁷⁷ Uzun, a.g.e., 2013, s. 80.

²⁷⁸ Dede, a.g.m., 2016, s. 565; Uzun, a.g.e., 2013, s. 80.

Yoksulluk nafakasının haysiyetsiz hayat sürme sebebiyle sona erdirilmesi için söz konusu hayat sürme şeklinin belirli bir süre devam etmesi gerekmektedir.²⁷⁹ Kısa süreli olan haysiyetsiz hayat sürme davranışları yoksulluk nafakasını sona erdiren sebep olarak değerlendirilmemelidir.²⁸⁰ Süreklilik arz eden davranışlar dikkate alınmalıdır.

Haysiyetsiz hayat sürme durumu; hâkim tarafından görevlendirilecek sosyal çalışmacı, psikolog gibi uzmanların yapacağı araştırma sonucunda belirlenebilir. Bu durum ile ilgili deliller toplanır, uzman görüşü alınır. Sonuç olarak alacaklının haysiyetsiz hayat sürdüğü belirlenirse yoksulluk nafakasının kaldırılmasına karar verilir.²⁸¹

3. Yoksulluğun Ortadan Kalkması

Yoksulluk nafakasını sona erdiren bir neden olarak TMK m. 176 f. 3'te nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması durumu sayılmıştır.²⁸²

Yoksulluk nafakasının amacı; nafaka alacaklısının içerisinde bulunduğu yoksulluk durumunu ortadan kaldırmak, geçimi için kendisine katkı sağlamaktır. Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması halinde artık nafakaya ihtiyaç duyulmayacaktır. Bu durumda yoksulluk nafakasının kaldırılması mahkemeden talep edilebilmektedir.²⁸³

Nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması için kendi geçimini sağlayabilecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir gelire sahip olması gerekmektedir. Sahip olduğu gelir, nafaka alacaklısının yoksulluğunu ortadan kaldırmaya yetiyorsa o zaman nafakanın sona ermesi söz konusu olabilir.²⁸⁴

Yoksulluk nafakasının, alacaklının yoksulluğunun ortadan kalkması sebebiyle sona erdirilmesi hususunda, alacaklıyı yoksulluktan kurtaracak gelirin kaynağının ne olduğu önem

²⁷⁹ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 255; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173.

²⁸⁰ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 255; Mıdık, a.g.e., 2024, s. 117.

²⁸¹ Özüğür, a.g.e., 2014, s. 454.

²⁸² TMK m. 176: “Maddî tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.

Manevî tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.”

²⁸³ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 60; Öztan, a.g.e., 2015, s. 854; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173; Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 207.

²⁸⁴ Ersöz, a.g.m., 2018, s. 492.

taşımamaktadır. Nafaka alacaklısı olan taraf bir meslek sahibi olabilir, kendisini geçindirecek bir işe başlamış olabilir, kendisine miras yoluyla maddi değer intikal etmiş olabilir, kendisine bağış yapılmış olabilir.²⁸⁵

Yoksulluk nafakasını ödemekle yükümlü olan taraf, nafaka alacaklısının ailesinin maddi durumunun zenginliğini ileri sürerek nafakanın kaldırılması talebinde bulunamaz. Bu durumda nafaka alacaklısının kendi mali gücü ve ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadığı dikkate alınmalıdır.²⁸⁶

Kanun hükmünde yer alan ve nafakanın sona ermesini gerektiren şartlar gerçekleşmiş olsa bile yükümlü olan taraf, nafakanın sona erdirilmesi ile ilgili herhangi bir talepte bulunmadığı müddetçe nafaka ödenmeye devam edilmelidir. Nafakanın, alacaklı tarafın yoksulluğunun ortadan kalkması sebebiyle sona erdirilmesi için mahkeme kararı gerekmektedir. Bu durumda nafaka kendiliğinden sona ermez. Nafaka alacaklısının yoksulluğunun sona erdiği, mahkeme sürecinde kanıtlanmalıdır.²⁸⁷

Nafaka alacaklısının geçici işlerde çalışması, asgari ücretle işe girmesi, yetim aylığı alması gibi durumların yoksulluk nafakasını sona erdirebilmesi için somut olayın özelliklerine göre bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.²⁸⁸

Alacaklının asgari ücretle işe girmesi, Yargıtay uygulamasına göre nafakanın kaldırılması için tek başına yeterli bir durum değildir. Ancak nafaka miktarının azaltılabilmesi için değerlendirilebilmektedir.²⁸⁹

²⁸⁵ Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 173; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 76; Öztan, a.g.e., 2015, s. 854.

²⁸⁶ Ruhi, a.g.e., 2020, s. 90.

²⁸⁷ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 61; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 174; Uzun, a.g.e., 2013, s. 81.

²⁸⁸ Demir, R. (2020). “Yoksulluk Nafakasının Sona Erme Sebepleri ve Yoksulluk Nafakasının Süresizliğine Dair Tartışmalar”, *TBB Dergisi*, (147), ss. 221-249, s. 235; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 535.

²⁸⁹ Uzun, a.g.e., 2013, s. 81; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 541; Y. 3. HD, 18.09.2014 T., 2014/4088 E., 2014/12034 K.: “...Nafaka alacaklısı kadının aldığı asgari ücretin; yukarıda belirtilen zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılaması beklenemez. Başka bir anlatımla, davalının eline geçen toplam gelir miktarı, onu yoksulluktan kurtaracak mahiyette değildir. Davalının asgari ücret ile çalışıyor olması nafakanın kaldırılmasına değil, azaltılmasına etki edecek olgulardandır. O halde, mahkemece yapılacak iş; davacının ekonomik ve sosyal durumu ayrıntılı olarak araştırıldıktan sonra tarafların sosyal ve ekonomik durumları gözetilip, nafaka takdir edilirken taraflar arasında mevcut olan denge durumu da dikkate alınarak, davalının yoksulluğunun ortadan kalkmadığı kabul edilerek, nafakanın (çoğun içinde azı da vardır ilkesi gereğince) TMK'nın 4. maddesinde vurgulan hakkaniyet ilkesi gereğince, nafakanın uygun bir miktarda indirilmesine karar vermek olmalıdır...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 13.06.2025.

Yoksulluk nafakasının, alacaklı tarafın yoksulluğunun ortadan kalkması sebebiyle sona ermesine karar verildikten sonra alacaklının ekonomik durumunun yeniden kötüleşmesi nedeniyle tekrar nafaka talep edilemez.²⁹⁰

4. Belirli Bir Süre İçin Nafaka Ödenmesine Dair Anlaşma Olması

Taraflar, aralarında yapacakları bir anlaşma ile yoksulluk nafakasının belirli bir süre için ödenmesini kararlaştırabilirler. Kanunda bu durum ile ilgili herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Nafakanın taraflarınca, alacaklının yoksulluğunun ya da yoksulluk tehlikesinin belirli bir dönem için süreceği öngörülmüşse bu dönemi kapsayacak şekilde bir süre belirleyebilirler.²⁹¹

Yoksulluk nafakası süreli olarak talep edilmişse veya taraflar aralarında anlaşarak nafakanın süreli ödeneceğine karar vermişler ise bu anlaşmaya hâkimin onay vermesi gerekmektedir.²⁹²

Taraflar aralarında belirli süre için nafaka ödeneceğine dair bir anlaşma yapmışlarsa hâkim, mahkemede bu taleple bağlı olmaktadır. Dolayısıyla taraflarca talep edilenden daha uzun süreli ya da daha kısa süreli olacak şekilde nafakaya hükmedemez.²⁹³

Boşanma davasında taraflar henüz genç ise, evliliklerinden ortak bir çocukları yoksa aralarında anlaşarak yoksulluk nafakasının belli bir süre ödeneceğini kararlaştırabilirler. Taraflar yine aralarında yapacakları anlaşma ile nafakanın belli şartların gerçekleşmesi halinde kesileceğini veya devam edeceğini kararlaştırabilirler.²⁹⁴

Taraflar yoksulluk nafakasının belirli bir süre için ödeneceğini kararlaştırmışlarsa, bu sürenin bitiminden itibaren nafakanın arttırılması talep edilemez. Ödemenin kararlaştırıldığı dönem bittikten sonra alacaklının yoksulluk durumu hala devam ediyor olsa bile nafaka ödemesine devam edilmez.²⁹⁵

²⁹⁰ Y. 3. HD, 22.11.2010 T., 2010/17488 E., 2010/18838 K.: “...Yukarıda açıklanan yasa maddeleri gereğince yoksulluk nafakası; boşanma sonucu yoksulluğa düşen eşin, diğer eşten talep edebileceği maddi yardım olup bu durumun sona ermesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılabilir. Bu sebeple, mahkeme kararıyla kaldırılan yoksulluk nafakası, tarafların mali durumlarının değiştiği gerekçe gösterilerek yeniden talep edilemeyecektir...” Karar için bkz. Özüğür, a.g.e., 2014, s. 529-530.

²⁹¹ Midik, a.g.e., 2024, s. 121.

²⁹² Öcal, a.g.e., 2019, s. 67.

²⁹³ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 164; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 49.

²⁹⁴ Öztan, a.g.e., 2015, s. 855.

²⁹⁵ Öztan, a.g.e., 2015, s. 855; Çitak, a.g.m., 2016, s. 253-254.

IX. Yoksulluk Nafakasının Süresi

Yoksulluk nafakasının süresi, TMK m. 175 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre; boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru diğerinden daha ağır olmaması koşulu ile geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olacak şekilde nafaka talep edebilir.

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak hükmedilebilmesi, onu diğer nafaka türlerinden ayırmaktadır.²⁹⁶ Söz konusu düzenlemeye göre nafaka alacaklısı eşin yoksulluğu devam ettiği müddetçe hâkim nafakaya süresiz olarak hükmedebilir.²⁹⁷

Eski düzenlemeye göre MK m. 144 hükmünde, yoksulluk nafakası boşanmadan itibaren “bir yıl” süreli olacak şekilde düzenlenmekteydi. Yoksulluk nafakasının süresinin bir yıl ile sınırlandırılmış olması hakkaniyete aykırı olduğu düşüncesi ile öğretide eleştirilmiştir.²⁹⁸ Söz konusu düzenleme 04.05.1988 tarihli 3444 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Yeni düzenlemeye göre yoksulluk nafakası “süresiz” olarak talep edilebilecektir.

Güncel düzenlemede yer alan “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.”²⁹⁹ ifadesinden anlaşılabacağı üzere taraflar yoksulluk nafakasını süresiz olarak isteyebilir ya da aralarında anlaşarak belirli süre ile ödenmesini kararlaştırabilirler.³⁰⁰

Hâkimin yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için tarafların talebinin olması gerekmektedir. Hukukumuzda yer alan taleple bağlılık ilkesi gereği hâkim tarafların talebi ile bağlıdır, istemin dışına çıkamaz. Nafaka alacaklısı nafakanın belli bir süre için ödenmesini talep etmiş ise hâkim söz konusu ilke gereği talep ile bağlıdır.³⁰¹

Tarafların yoksulluk nafakası talebi olmadan hâkim kendiliğinden bir karar veremez. Bu durum, hukukumuzda yer alan tasarruf ilkesinin bir sonucudur. Tasarruf ilkesine göre hâkim kendiliğinden bir dava veya işi göremez. Mutlaka talebin ilgililer tarafından ve usulüne uygun olarak mahkeme önüne getirilmesi gerekmektedir.³⁰²

²⁹⁶ Mıdık, a.g.e., 2024, s. 147.

²⁹⁷ Öztan, a.g.e., 2015, s. 845; Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 156; Akıntürk ve Ateş, s. 305.

²⁹⁸ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 308; Demir, a.g.e., 2020, s. 238.

²⁹⁹ TMK m. 175: “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”

³⁰⁰ Ruhi, a.g.e., 2010, s.46; Öztan, a.g.e., 2015, s.509; Yıldırım, a.g.m., 2016, s.77; Arbek, a.g.m., 2005, s. 145.

³⁰¹ Arslan & Yılmaz & Taşpınar Ayvaz & Hanağası, a.g.e., 2023, s. 163.

³⁰² Arslan & Yılmaz & Taşpınar Ayvaz & Hanağası, a.g.e., 2023, s. 158.

Yoksulluk nafakasının tarafları, nafakanın belirli bir zaman diliminde ödeneceğine dair anlaşmalarını ya da yoksulluk süresinin devam ettiği yönündeki bir anlaşmayı mahkemeye ibraz etmedikleri müddetçe, hâkimin yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmetmesi gerekmektedir.³⁰³

Yoksulluk nafakası süresiz olarak talep edilmişse hâkim bu durumda ya talebi reddeder ya da süresiz olarak yoksulluk nafakasının ödenmesine karar verir. Taraflar yoksulluk nafakasının süreli olarak ödenmesini talep etmişler ise hâkim bu durumda ya talebi reddeder ya da talep edilen süre ile bağlı olarak yoksulluk nafakasının ödenmesine karar verir.³⁰⁴

A. İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakasının Süresi

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili uluslararası hukukta farklı uygulamalar mevcuttur. Kaynak kanunun yer aldığı İsviçre hukukundaki süre uygulamasına kısaca değinmek yerinde olacaktır.

İsviçre Medeni Kanunu m.125'te süreli nafaka uygulaması düzenlenmiştir. Hâkim, evlilik sonrası katkının miktarına ve süresine karar verebilir. Ancak bu kararı verirken dikkate alması gereken hususlar kanunda sayılmıştır. Buna göre;

“(1) evlilik süresince eşlerin yükümlülükleri paylaşımı,

(2) evlilik süresi,

(3) evlilik süresindeki yaşam standardı,

(4) eşlerin yaşı ve sağlık durumu,

(5) eşlerin gelirleri ve malvarlıkları,

(6) müşterek çocukların bakımının kapsamı ve süresi,

(7) eşlerin mesleki eğitim ve kariyer beklentileri ile çalışma hayatına yeniden uyum sağlamalarının muhtemel maliyeti,

*(8) Federal yaşlılık beklentisi, hayatta kalanın sigorta hakları ve emeklilik primi gelirleri dahil olmak üzere, mesleki veya diğer özel ya da devlet emeklilik gelirleri” dikkate alınması gereken unsurlardır.*³⁰⁵

³⁰³ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 529; Özuğur, a.g.e., 2014, s. 311.

³⁰⁴ Öcal, a.g.e., 2019, s.120; Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 203.

³⁰⁵ Kulaklı, a.g.m., 2018, s. 255; Şahin, a.g.m., 2017, s. 92.

İsviçre hukukuna göre, bir evliliğin tarafların hayatını ne ölçüde etkilediği önem taşımaktadır. Evlilik sonrası ödenecek olan nafakanın miktarı ve süresi buna göre belirlenmektedir. Kısa süren ya da hayatı etkilemeyen evliliklerde nafakanın süreli olarak uygulanması gündeme gelmektedir.³⁰⁶

Evliliğin süresine göre yapılan ayırmada; süresi beş yılın altında olan evlilikler kısa süreli, süresi on yılın üzerinde olan evlilikler ise uzun süreli evlilik olarak nitelendirilmiştir.³⁰⁷

Türk hukukunda yoksulluk nafakasına süresiz olarak karar verilebilmektedir. Tarafların süreli nafaka talebine daha az rastlanmaktadır. Dolayısıyla hukukumuzda “*Clean break ilkesi*” yerine “*Evlilik sonrası dayanışma ilkesi*” benimsenmiştir.³⁰⁸

Hukukumuzda yoksulluk nafakasının, evlilik sonrası dayanışma ilkesinin bir sonucu olduğu kabul edilmiştir. Bu ilkeye göre eşler, boşanma gerçekleştikten sonra da birbirlerine yardım yükümlülüğüne sahiptir. Ancak bu durumda taraflar arasında bir denge sağlanmalıdır. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen tarafın geçiminin sağlanması amaçlanırken süresiz olması sebebiyle de nafaka ödeyen taraf için çekilemez bir durum haline gelebilmektedir.³⁰⁹

İsviçre hukukunda 2000 yılında yapılan değişikliğe göre evlilik sonrası katkı konusunda “*Clean break*” ilkesi benimsenmiştir.³¹⁰ Bu ilke ile boşanma sonucunda yaşanabilecek muhtemel olumsuzlukların ortak bir şekilde giderilmesi amaçlanmıştır.

“*Clean Break*” ilkesi sonucunda eşler, boşanma sonrasında birbirlerine karşı ekonomik talepleri en aza indirilmiş bir şekilde hayatlarına devam edebilecektir. Bu ilke sayesinde boşanma gerçekleştikten sonra her eş, kendi ekonomik ve sosyal sorumluluklarını kendi üstlenebilecektir. Mali talepler ile ilgili olabildiğince az yüz yüze gelmeleri amaçlanmıştır.³¹¹

İsviçre hukukunda yer alan süreli nafaka uygulaması, boşanan eşlerin yararlanabileceği sigorta vb. imkanların bulunması sebebiyle yerinde görülmüştür. Boşanma gerçekleştikten

³⁰⁶ Meyer, K. (2014). “İsviçre’de Eş ve İştirak Nafakası”, (Çeviren: Bilgen, K.), *UAÜHFD*, (3), ss. 191-201, s.193; Medar, A. A. (2018). “Yargı Kararları Işığında Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, s. 58.

³⁰⁷ Medar, a.g.t., s. 47.

³⁰⁸ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 366.

³⁰⁹ Akipek Öcal, Ş. (2019). “Yoksulluk Nafakası”, *Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri*, ss. 205-210, s. 208.

³¹⁰ Medar, a.g.t., s. 42; Kocabaş, a.g.m., s. 363.

³¹¹ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 365; Yağcı, a.g.m., 2018, s. 328.

sonra maddi anlamda zorluk yaşayacak olan tarafın başvurabileceği farklı kaynakların devlet tarafından sağlanıyor olması nafaka konusunda kolaylık sağlamaktadır.³¹²

³¹² Altınok Ormancı, P. (2022). “Türkiye’de Yoksulluk Nafakasına İlişkin Güncel Gelişmeler ve Nafakanın Süreye Bağlanması Meselesi –İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *TBB*, (162), ss. 189-203, s. 197.

§.5. YOKSULLUK NAFAKASINDA USUL HÜKÜMLERİ

I. Dava ve Tarafları

Taraf ehliyeti ile ilgili HMK m. 50’de yer alan düzenlemeye göre; davanın açılmasıyla başlayan usul ilişkisinin tarafları olabilme yetkisi, taraf ehliyetidir.³¹³

Dava ehliyeti, HMK m. 51 hükmünde düzenlenmiştir.³¹⁴ Buna göre kişinin kendisi veya yetkili kılacağı temsilci aracılığıyla davayı takip edebilme ve usul işlemlerini yapabilme yetkisi dava ehliyetidir. Medeni hukukta yer alan fiil ehliyetinin medeni usul hukukundaki karşılığı dava ehliyetidir.³¹⁵

Fiil ehliyetine sahip olan eş, yoksulluk nafakası davasını açarak usul işlemlerini yürütebilir. Yoksulluk nafakası kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan dava yalnızca nafaka talep eden eş ya da vekili tarafından açılabilir.³¹⁶

Yoksulluk nafakası davasının davacısı boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen ya da düşme tehlikesi olan eş, davalısı ise kendisinden mali gücü oranında nafaka talep edilen eştir.³¹⁷

Ayırt etme gücüne sahip olmayan tarafın korunması amacıyla kanuni temsilcisinin davayı takip edebilmesinde bir engel bulunmamaktadır.³¹⁸

Yoksulluk nafakası ile ilgili dava, TMK m. 177 hükmüne göre boşanma davasından sonra ayrı bir dava olarak açılabilir.³¹⁹

Yoksulluk nafakası davasının açılabilmesi için öncelikle taraflar arasındaki evliliğin sona ermiş olması gerekmektedir. Boşanma davası ile talep edilebileceği gibi boşanma davasından ayrı bir dava olarak da talep edilebilir.³²⁰

³¹³ Erdoğan & Keskin, a.g.e., 2023, s. 252; HMK m. 50: “*Medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir.*”

³¹⁴ HMK m. 51: “*Dava ehliyeti, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir.*”

³¹⁵ Atalı & Ermenek & Erdoğan, a.g.e., 2023, s. 213-217; Erdoğan & Keskin, a.g.e., 2023, s. 256.

³¹⁶ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 62

³¹⁷ Kalender, a.g.e., 2021, s. 300.

³¹⁸ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 62.

³¹⁹ TMK m. 177: “*Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.*”

³²⁰ Öztan, a.g.e., 2015, s. 836.

II. Görevli ve Yetkili Mahkeme

A. Görevli Mahkeme

Mahkemelerin görevi ile ilgili HMK m. 2 hükmüne göre; dava konusunun değerine ve miktarına bakılmaksızın malvarlığına ilişkin davalar ve şahıs varlığına ilişkin davalar söz konusu olduğunda, görevli mahkeme aksine bir hüküm bulunmadıkça Asliye Hukuk Mahkemeleridir. Ancak bazı yargı çevrelerinde özel mahkemeler kurulmuştur. Aile Mahkemeleri, bu özel mahkemeler arasında yer almaktadır.³²¹

Görevli mahkemeyi tespit edebilmek için 4787 sayılı ve 09.01.2003 tarihli Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'a bakılması gerekmektedir. Aile Mahkemelerinin görevleri ile ilgili m. 4 hükmünde; Aile Mahkemelerinin, TMK Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler için görevli olduğu belirtilmiştir.³²² Dolayısıyla yoksulluk nafakası davalarında görevli mahkeme Aile Mahkemeleridir.³²³

Yoksulluk nafakası, boşanma davasıyla birlikte talep edilebileceği gibi ayrı bir dava ile de talep edilebilir. Yoksulluk nafakasının boşanma davası ile talep edilmesi halinde ve ayrı bir dava ile talep edilmesi halinde farklılıklar meydana gelebilmektedir.

Yoksulluk nafakasının arttırılması, azaltılması veya kaldırılması ile ilgili davalarda da yine Aile Mahkemeleri görevlidir. Buradan çıkarılabilecek sonuca göre; yoksulluk nafakası, boşanma davası ile talep edilmiş olsa da ayrı bir dava ile talep edilmiş olsa da görevli mahkeme Aile Mahkemeleridir.³²⁴

³²¹ Atalı & Ermenek & Erdoğan, a.g.e., 2023, s. 135.

³²² AMKGYUDK m. 4: "Aile mahkemeleri, aşağıdaki dava ve işleri görürler:

1. 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler;
2. 20.5.1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanuna göre aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizi,
3. Kanunlarla verilen diğer görevler."

³²³ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 62; Öztan, a.g.e., 2015, s. 845; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 156; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 176.

³²⁴ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 63.

Aile Mahkemelerinin bulunmadığı yargı çevrelerinde, Aile Mahkemeleri Kanunu m. 2 hükmüne göre Asliye Hukuk Mahkemeleri görevlidir. Asliye Hukuk Mahkemeleri, Aile Mahkemesi sıfatıyla söz konusu davalara bakmaktadır.³²⁵

Aile Mahkemesi bulunmayan yargı çevrelerine sonradan Aile Mahkemesi kurulması halinde, görev alanına giren sonuçlanmamış dava ve işler için artık bölgedeki Aile Mahkemesi görevli ve yetkili olmaktadır.³²⁶

B. Yetkili Mahkeme

Yetki kuralı, medeni yargı alanındaki bir uyuşmazlığın neredeki mahkemenin görev alanına gireceğini kapsamaktadır. HMK m. 6 hükmüne göre genel yetki kuralı, davanın açıldığı tarihte davalının yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olmasıdır. Ancak bazı kanunlarda bu duruma özel yetki kuralları getirilerek başka bir mahkeme yetkili kılınmıştır.³²⁷

Nafaka talebi boşanma davası ile ya da boşanma davası devam ederken yapılmışsa bu durumda boşanma davasına bakan aile mahkemesi yetkilidir. TMK m. 168 hükmüne göre boşanma davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri mahkemesi veya eşlerin davadan önce son altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.³²⁸

Özel yetki kuralı, TMK m. 177 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre; boşanmadan sonra bağımsız olarak açılacak nafaka davalarında yetkili mahkeme, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesidir.

Özel yetki kuralının bulunmasının sebebi, mali olarak zayıf olan tarafın korunmasının amaçlanmış olmasıdır. Mali güç olarak zayıf konumda bulunan nafaka alacaklısının, kendi

³²⁵AMKGYUDK m. 2: “Aile mahkemeleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak her ilde ve merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulur. Aile mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir. Ancak yargı çevresi, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca değiştirilebilir. Gerekğinde birinci fıkradaki usule göre bir yerdeki aile mahkemesinin birden çok dairesi kurulabilir. Bu durumda daireler numaralandırılır. Aile mahkemesi kurulamayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlere, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesince bakılır.”

³²⁶AMKGYUDK Geçici m. 1: “Aile mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde, yargı çevresi içerisinde ve görev alanına giren sonuçlanmamış dava ve işler, yetkili ve görevli aile mahkemesine devredilir.”

³²⁷Atalı & Ermenek & Erdoğan, a.g.e., 2023, s. 173.

³²⁸Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 63.

yerleşim yeri dışında başka bir mahkemeden dava açmak zorunda bırakılarak mağdur edilmemesi amaçlanmıştır.³²⁹

III. Arabuluculuk

Arabuluculuk, hukuk sistemimizde yer alan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biridir. Tarafların kendi iradeleri ile bağımsız ve tarafsız bir başka kişi aracılığıyla bir araya gelerek hukuki uyuşmazlıklarına çözüm aradıkları yöntemdir.³³⁰ Aile hukuku arabuluculuğunda boşanma sürecindeki tarafların, uyuşmazlıklarını arabulucu eşliğinde çözmeleri amaçlanmaktadır.³³¹

Aile hukukunda arabuluculuk ile ilgili olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 21 Ocak 1998 tarih ve R (98) sayılı bir tavsiye kararı bulunmaktadır. Kararın kısaca amacı, aile arabuluculuğunun yaygınlaştırılması, anlaşmazlıkların ortak bir sonuç ile çözüme kavuşturulmasıdır.³³²

Hukukumuzda arabuluculuk hükümlerini düzenleyen 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na göre; yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde arabuluculuk hükümleri uygulanır. Ancak aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

Boşanma, evliliğin butlanı veya iptali, soybağının belirlenmesi, kişisel ilişkinin belirlenmesi ve velayetin kaldırılması gibi davalarda mahkeme kararı olmadan bir sonuca ulaşılamaz. Bu nedenle söz konusu davalarda arabuluculuk yoluyla çözüm aranması mümkün değildir.³³³

³²⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 176; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 63; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 310; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 158; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 457.

³³⁰ Yeşilirmak, A. (2011). *Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, İstanbul, s. 18.

³³¹ İl, S. (2009). "Aile Arabuluculuğu", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20 (1), ss. 23-31, s. 23.

³³² Özbek, M. (2005). "Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 'Aile Arabuluculuğu' Konulu Tavsiye Kararı", *DEÜHFD*, 7 (2), ss. 71-102, s.72; Demircioğlu, H. R. (2015). "Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun Uygulanabilirliği", *TAAD*, 6 (23), ss. 45-84, s. 57.

³³³ Özdoğan, A. & Dilek Ergüler, A. & Ergüler, E. & Özden, N. & Somer, P. & Özmumcu, S. & Keçer Korkmaz, S. & Akipek Öcal, Ş. & Şıpka, Ş. (2020). "Aile ve Miras Hukukunda Uzman Arabuluculuk", Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, s. 90. https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1832021210317Aile_ve_Miras.pdf?utm E.T.: 20.10.2025.

Boşanmanın mali yönü ve mal rejimi ile ilgili konular, tarafların kendi iradeleri ile düzenleyebilecekleri konular olduğundan HUAK'a göre arabuluculuğa elverişlidir. Örneğin mal rejimi tasfiyesi sonucu oluşan katkı payı alacağı gibi parasal talepler, boşanmadan sonra talep edilebilen tazminat ve nafaka talepleri gibi konular arabuluculuğa elverişlidir.³³⁴ Dolayısıyla tarafların aralarında nafaka ile ilgili yapacakları anlaşma da arabuluculuğa elverişli olmaktadır.³³⁵

Tarafların sözü edilen konular ile ilgili yapacakları anlaşma, hâkim onayı olmadan icra edilememektedir. HUAK m.18 f.2 kapsamında yer alan hüküm, burada uygulanamaz, çünkü mahkeme tarafından verilmiş boşanma kararının mevcut olması gerekmektedir. Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra nafaka veya tazminat gibi talepler arabuluculuğa elverişlidir ve HUAK m.18 f.2 kapsamında icra edilebilir.³³⁶

Yoksulluk nafakası, boşanmanın mali sonuçları arasında düzenlenmiştir ve uyuşmazlıkları tarafların serbestçe tasarruf edebilecekleri konular arasındadır. Yoksulluk nafakasına ilişkin uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olduğu kabul edilmektedir.³³⁷

Yoksulluk nafakası talebi boşanma davası devam ederken yapılabileceği gibi boşanma kararı kesinleştikten sonra da yapılabilir. Nafaka, boşanma davası devam ederken talep edilmiş ise arabuluculuğa elverişli değildir. Boşanma kararı yalnızca mahkeme tarafından verilebilecek bir karar olduğundan, boşanmayla birlikte talep edilen nafaka da mahkeme tarafından

³³⁴ Özdoğan & Dilek Ergüler & Ergüler & Özden & Somer & Özmumcu & Keçer Korkmaz & Akipek Öcal & Şıpka, a.g.e., 2020, s. 90.

³³⁵ Kaplan Güler, B. (2014). "Boşanmanın Hukuki Sonuçlarında Arabuluculuk" Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya, s. 124; Bulunmaz Güler, H. (2024). "Aile Hukukunda Arabuluculuk" Yüksek Lisans Tezi, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Gaziantep, s. 55.

³³⁶ Demircioğlu, a.g.m., 2015, s. 79-80, HUAK m. 18 f.2: "Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır."; TMK m. 184: "Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir: 1. Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmediğe, bunları ispatlanmış sayamaz. 2. Hâkim, bu olgular hakkında gerek re'sen, gerek istem üzerine taraflara yemin öneremez. 3. Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hâkimi bağlamaz. 4. Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder. 5. Boşanma veya ayrılığın fer'i sonuçlarına ilişkin anlaşmalar, hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz. 6. Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir."

³³⁷ Uyumaz, A. & Erdoğan, K. (2016). "Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları", *DEÜHFD*, 17 (1), ss. 119-169, s. 154; Kaplan Güler, a.g.t., 2014, s. 124.

belirlenmelidir. Ancak boşanma davası kesinleştikten sonra ayrı bir dava ile yoksulluk nafakası talep edilmişse, bu durumda nafaka arabuluculuğa elverişli olmaktadır.³³⁸

Aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar, HUAK m.1 f.2'ye göre arabuluculuğa elverişli değildir. Bu nedenle nafakanın arabuluculuğa elverişli olması için, söz konusu uyuşmazlığın aile içi şiddet iddiası içermemesi gerekmektedir.³³⁹

Aile hukukunda zorunlu arabuluculuk ile ilgili düzenlemeler henüz kanunlarımızda yer almamaktadır. Ancak bir süredir gündemde yer alan konular arasındadır. Kanaatimizce aile hukukunda arabuluculuk konusunda yapılacak olan detaylı düzenlemeler, süreci hem taraflar açısından hem de yargılama açısından kolaylaştıracaktır.

IV. Zamanaşımı

Zamanaşımı, alacak haklarında söz konusu olan ve borcu nispi olarak sona erdiren bir sebeptir. Zamanaşımı, borçluya def'i hakkı vermektedir. Hâkim, TBK m. 161 hükmüne göre uyuşmazlıklarda zamanaşımını kendiliğinden dikkate almaz. Borçlu tarafından zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi gerekmektedir.³⁴⁰

Boşanmanın mali sonuçlarına ilişkin zamanaşımı düzenlemesi, MK hükümlerinde yer almamaktadır. TMK m. 178'e göre; evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma kararının kesinleşmesinden sonra bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğramaktadır.³⁴¹

Boşanma davasından sonra açılan yoksulluk nafakası davasında, yoksulluk nafakasının koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği boşanma kararının kesinleştiği tarihe göre değerlendirilmelidir.³⁴²

Kanun maddesindeki bir yıllık zamanaşımı süresiyle, tarafların boşanmadan sonra ayrı talep edebilecekleri hususlar nedeniyle uzun süre boyunca karşı karşıya gelmemeleri

³³⁸ Özdoğan & Dilek Ergüler & Ergüler & Özden & Somer & Özmumcu & Keçer Korkmaz & Akipek Öcal & Şıpka, a.g.e., 2020, s. 102.

³³⁹ Barut, A. (2014). "Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabulucunun Faaliyet Sınırının Belirlenmesi", *İBD*, 88 (1), ss. 81-88, s. 85; Kaplan Güler, a.g.t., 2014, s. 107.

³⁴⁰ Eren, a.g.e., 2021, s. 1451-1453; Yıldırım, a.g.e., 2022, s. 310.

³⁴¹ Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 312; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 176; Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 168; Öztan, a.g.e., 2015, s. 856.

³⁴² Özüğür, a.g.e., 2014, s. 458.

amaçlanmıştır. Böylece söz konusu uyuşmazlıkların devam etmesinin de önüne geçilmiş olacaktır.³⁴³

Boşanma davası sırasında talep edilen yoksulluk nafakası için bir süre söz konusu değildir. Ancak boşanma davası kesinleştikten sonra boşanmanın fer'i sonuçlarına ilişkin taleplerde zamanaşımı süresi söz konusudur. Boşanma davasından sonra bağımsız bir dava ile talep edilen yoksulluk nafakası için bir yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Bu süre önceden belirlenmiş yoksulluk nafakasının arttırılması veya azaltılması davalarında söz konusu değildir.³⁴⁴

V. İspat Yüğü

İspat, davanın ilerleyişi ve sonucu bakımından önem taşımaktadır. TMK m. 6 hükmüne göre; kanunda aksi belirtilmedikçe taraflar, haklarını dayandırdıkları olguların varlığını ispat etmekle yükümlüdürler.³⁴⁵

Taraflarca iddia edilen olaylar ile ilgili hâkimde bir kanaat oluşturulması açısından ispat edilebilirlik önem taşımaktadır. Bir diğer deyişle hâkimin ikna edilmesi gerekmektedir. İspat, bu ve benzeri durumlarda karşımıza çıkmaktadır.³⁴⁶

İspat yükü ile ilgili HMK m. 190'a göre; kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça ispat yükü, iddia edilen olgudan kendi lehine hak elde eden tarafa aittir. Bu nedenle davanın taraflarının iddia ettikleri olay ve olguları ispatlamaları gerekmektedir.³⁴⁷

Kanun hükümlerinde bahsedilen genel kurala göre yoksulluk nafakası davasında taraflar, iddia ettikleri olguları ispat etmekle yükümlüdürler. Yoksulluk nafakası talep eden taraf, boşanma nedeniyle yoksulluğa düştüğünü ya da düşme tehlikesi altında olduğunu ispat etmelidir. Yoksulluk nafakasını ödemekle yükümlü olan taraf ise nafaka talep eden tarafın kusurunun daha ağır olduğunu, kendisinin nafaka ödemeye yetecek kadar mali gücünün olmadığını iddia ediyorsa bu durumu ispat etmelidir. Taraflar, ispat faaliyetini yerine getirirken hukuka uygun delillerden yararlanmalıdırlar.³⁴⁸

³⁴³ Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 176; Akıntürk & Ateş, a.g.e., 2024, s. 312; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 176; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 457.

³⁴⁴ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 53; Kılıçoğlu, a.g.e., 2024, s. 177.

³⁴⁵ TMK m. 6: "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür."

³⁴⁶ Aydos, a.g.e., 2020, s. 21.

³⁴⁷ İkizler, M. & Tüzüner, Ö. (2023). *Medeni Hukuk-I*, Ankara, s. 264; Erdoğan, İ. & Keskin, A. D. (2023). *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, Ankara, s. 208.

³⁴⁸ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 64

VI. Ödeme Yükümlülüğünün İhlali

Nafaka, yükümlü olan tarafça ödenmesi gereken bir borçtur. Nafaka yükümlüsü borcunu ödemediği takdirde nafaka alacaklısının başvurabileceği hukuki yollar mevcuttur.

Nafakaya boşanma davası sırasında bir ara karar ile karar verilmişse, bu durumda alacaklı ilamsız icra takibi yoluna başvurarak alacağını tahsil edebilir. Boşanma davası ile görülen yoksulluk nafakasında, nafaka boşanma davasının bir eki niteliğindedir. Bu nedenle karar kesinleşmeden icra takibine konu edilemez.³⁴⁹

Kesinleşmediği sürece yerine getirilemeyecek olan kararlar, HMK m. 350 hükmünde belirtilmiştir. Buna göre; kişiler hukuku, aile hukuku, taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemeyecektir. Nafaka ile ilgili kararlarda icranın geri bırakılmasına ilişkin karar verilemeyeceği aynı maddede yer almaktadır.³⁵⁰

Boşanma davasından sonra bağımsız olarak açılan davada nihai karar olarak nafakaya hükmedilmişse bu karar kesinleşmeden icra takibine konu edilebilmektedir. Bu durum, kesinleşme şartının aranmasına bir istisna oluşturmaktadır.³⁵¹ Dolayısıyla nafaka kararının borçlusu, borcunu ödemekle yükümlü olmaktadır.

Nafaka yükümlülüğüne uyulmaması ile ilgili İİK m. 344 hükmünde yaptırım düzenlenmiştir. Buna göre; nafaka yükümlülüğünü ihlal eden borçlu hakkında alacaklının şikâyeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Borçlu daha sonra söz konusu nafaka yükümlülüğünü yerine getirirse tahliye edilir.³⁵²

Borçlu, nafakanın kaldırılması veya azaltılması ile ilgili dava açmış ise ileri sürdüğü sebepler dikkate alınarak tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna bırakılabilir.

Aile hukukundan doğan yükümlülüğün ihlali, Türk Ceza Kanunu çerçevesinde düzenlenmiştir. TCK m. 233 hükmüne göre³⁵³; aile hukukundan doğan bakım, eğitim ve destek

³⁴⁹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 106; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 59.

³⁵⁰ HMK m. 350: “(1) İstinafyoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflas Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

(2) Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.”

³⁵¹ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 59; Kaçak, a.g.e., 2009, s. 176.

³⁵² Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 109.

³⁵³ TCK m. 233: “(1) Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Velayet hakları kaldırılmış olsa da itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak,

olma yükümlülüklerini yerine getirmeyen taraf, nafaka alacaklısının şikâyeti üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Nafaka yükümlülüğünü ihlal eden kişinin, kanun maddesi uyarınca işlemiş olduğu suçun yaptırımı olarak aldığı hapis cezası, seçenek yaptırımlardan birine çevrilebilmektedir.³⁵⁴

Nafaka yükümlülüğünün ihlali sonucunda verilebilecek olan tazyik hapsinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi 2014/71 E. ve 2014/200 K. sayılı, 25.12.2014 tarihli kararında; nafaka borcunun kamu düzeni ile ilgili olduğunu ve kanuni bir zorunluluk olarak yer aldığını önemle vurgulamıştır. Bu nedenle nafaka alacakları devlet tarafından koruma altına alınmıştır.³⁵⁵

Nafaka, yoksulluğa düşen tarafa ödenmesi gereken bir borç olduğundan dolayı ödenmemesi halinde zor durumlar ortaya çıkabilmektedir. Anayasa Mahkemesi de söz konusu kararında tazyik hapsi düzenlemesi ile nafaka borcunun en kısa sürede ödenmesinin ve mağduriyetin giderilmesinin amaçlandığını belirtmiştir. Bu nedenle nafaka ödememe eylemi ile bunun sonucunda gerçekleştirilecek yaptırım arasında adil bir dengenin sağlandığı belirtilerek bu yaptırımın hukuka uygun olmadığına karar verilmiştir.³⁵⁶

VII. Haczi

Kısmen haczedilebilen mal, hak ve alacaklar İİK m. 83 hükmünde sayılmıştır. Bu maddeye göre ilama bağlı olmayan nafaka alacakları kısmen haczedilebilmektedir. Ancak ilama bağlanan nafaka alacaklarının haczedilmesi mümkün değildir.³⁵⁷

Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, nafakanın kısmen haczinde haczedilebilecek miktarın, nafakanın dörtte birinden az olamayacağı belirtilmiştir.

güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

³⁵⁴ Başaran, Ş. (2019). “Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali (TCK MD 233)” Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 87; TCK m. 233 f. 1: “Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

³⁵⁵ AYM, 25.12.2014 T., 2014/71 E., 2014/200 K.: “...Kural ile bir yandan nafaka borçlusunun tazyik hapsiyle zorlanarak, nafakaya ilişkin borcun en kısa zamanda ödenmesi amaçlanırken, öte yandan nafaka borcunu ödemeyen borçlunun cezalandırılması alacaklının şikâyetine bağlı kılınmış, hükmedilecek tazyik hapsinin süresi üç ayla sınırlandırılmış ve borcun ödenmesi hâlinde borçlunun tahliye edileceği hükmüne yer verilmiş ve bu suretle eylem ile yaptırım arasındaki adil dengenin korunması sağlanmıştır. Bu yönüyle, kanun koyucunun takdir yetkisi içinde olan kuralın, hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü yoktur...” <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T.: 13.06.2025.

³⁵⁶ Karar için bkz. RG, T. 21.05.2015, S. 29362; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 71.

³⁵⁷ Atalı & Ermenek & Erdoğan, a.g.e., 2023, s. 214; Arslan & Yılmaz & Taşpınar Ayvaz & Hanağası, a.g.e., 2023, s. 348.

Mahkeme ilamına dayanan nafaka alacaklarının haczedilebilmesi mümkün değildir. Hâkim, nafaka miktarını belirlerken nafaka alacaklısının yoksulluk durumunu, hayatını devam ettirebilmesi için zorunlu ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak karar vermektedir. Alacaklıya ödenmesi belirlenen nafaka miktarı zaten alacaklının yaşamı için zorunlu olan bir ödemedir. Nafaka alacaklısı nezdinde nafakanın tamamen haczedilmesi, geçimi için zorluk teşkil etmektedir.³⁵⁸

Nafakanın haczi ile ilgili İİK m. 101 hükmüne göre, nafaka alacaklısının hacze imtiyazlı iştirak etme yetkisi bulunmaktadır.³⁵⁹ Nafaka alacağı ilama bağlanmış ise, nafaka alacaklısı önceden icra takibi yapmaksızın nafaka borçlusu aleyhine başkası tarafından konulan hacze imtiyazlı bir şekilde iştirak edebilir.³⁶⁰

VIII. Faiz

Boşanma davası sonrasında yoksulluk nafakasına faiz yürütülebilmesi için işlemiş ve muaccel olmuş nafaka alacağının mevcut olması gerekmektedir. Aksi takdirde nafakaya faiz yürütülemez.³⁶¹

Nafakaya ilişkin davalarda, nafaka hükmü inşai nitelikte olduğundan karar kesinleşmeden nafaka talep edilemez. Dolayısıyla yoksulluk nafakasına dava tarihinden itibaren faiz yürütülemez. Nafakaya hükmedildikten sonra borçlunun temerrüde düştüğü ve borcun muaccel olduğu takdirde talep halinde faiz yürütülebilir.³⁶²

³⁵⁸ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 114; Kuru & Aydın, a.g.e., 2023, s. 211.

³⁵⁹ İİK m. 101: “Borçlunun eşi ve çocukları ve vasi veya kayyımı olduğu şahıslar evlenme, velayet veya vesayetten mütevellit alacaklar için önce icrası lazım gelen takip merasimine lüzum olmaksızın ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Şu kadar ki bu hak ancak haciz, vesayetin veya velayetin veya evliliğin devamı esnasında veya zevalini takip eden sene içinde yapıldığı takdirde istimal olunabilir. Bir dava veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz.

Borçlunun reşit çocukları Kanunu Medeninin 321 inci maddesine müstenit alacaklarından dolayı önce icrası lazım gelen takip merasimine hacet kalmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Sulh mahkemesi dahi küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyım tayin edilmiş olanlar namına aynı suretle hacze iştirak edebilirler.

İcra dairesi iştirak taleplerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara, itiraz etmeleri için yedi günlük bir mühlet verir. İtiraz halinde iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumu bildirilir. Bu süre içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Açılacak davaya basit yargılama usulüne göre bakılır.

Nafaka ilamına istinat eden alacaklı önce takip merasiminin icrasına lüzum olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilir. Suiniyet hali müstesnadır.”

³⁶⁰ Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 108

³⁶¹ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 588; Özüğür, a.g.e., 2014, s. 459.

³⁶² Özüğür, a.g.e., 2014, s. 459.

Yoksulluk nafakası bakımından, dava tarihinden itibaren nafakaya faiz işletilmesi uygun değildir. Öncelikle nafaka kararının kesinleşmesi gerekmektedir. Aynı zamanda nafaka alacağının, işlemiş muaccel bir alacak haline gelmesi gerekmektedir.³⁶³

Boşanma davası ile talep edilen yoksulluk nafakasında faiz, boşanma kararının kesinleştiği tarih esas alınarak belirlenmelidir. Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra ayrı bir dava ile talep edilen yoksulluk nafakasında faiz, dava tarihi esas alınarak belirlenmelidir.³⁶⁴

³⁶³ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 589.

³⁶⁴ Y. 2. HD, 30.09.2010 T., 2010/13372 E., 2010/15742 K.: “...10.07.2007 tarihinde kesinleşmesinden sonra 02.01.2008 tarihinde açmış olduğu bu davayla yoksulluk nafakası (TMK.md.174/1-2) talep etmiştir. Nafaka ve tazminat... birlikte talep edilmesi halinde yoksulluk nafakasının ve tazminatların faizlerinin ... kesinleşmesinden itibaren geçerli...kesinleşmesinden sonra bağımsız bir dava ile bu taleplerde bulunulması durumunda ...dava tarihi olacağı mahkemece dikkate alınmadan... tarihin esas alınması doğru değil ise de; bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapmayı gerektirmediğinden hükmün...vermek gerekmiştir (HUMK.md.438/77)...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 13.06.2025.

§.6. YOKSULLUK NAFAKASININ SÜRESİ İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR VE GELİŞMELER

I. Öğretide Yer Alan Görüşler

Yoksulluk nafakasının süresi, TMK m. 175 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre; boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru diğerinden daha ağır olmaması koşulu ile geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olacak şekilde nafaka talep edebilir.

Nafaka alacaklısı eşin yoksulluğu devam ettiği müddetçe hâkim, nafakaya süresiz olarak hükmedebilecektir.³⁶⁵

Kanunda yer alan yoksulluk nafakası düzenlemesine göre, nafakanın süresi ile ilgili olarak hâkime takdir yetkisi tanınmadığı kabul edilmektedir.³⁶⁶ Taraflar aralarında yapacakları ve hâkimin onayına sunacakları anlaşma ile yoksulluk nafakasının süreli olarak ödeneceğini kararlaştırabilirler. Hâkim bu durumda tarafların söz konusu talebi ile bağlıdır.³⁶⁷

Yoksulluk nafakasının taraflar tarafından süresiz olarak talep edilmesi durumunda, hâkimin süresiz nafakaya karar vermek zorunda olması durumu ve hâkimin yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili takdir yetkisinin olup olmadığı durumu öğretide tartışmalıdır.³⁶⁸

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili olarak öğretide görüş farklılıkları mevcuttur. Genel çerçevede bu görüşlerden bahsedilecektir.

A. Nafakanın Süresinin Sınırlı Olmasına Dair Görüşler

Öğretide yer alan bir görüşe göre, yoksulluk nafakasının süresine bir üst sınır getirilmelidir. Hâkimin söz konusu sınır doğrultusunda karar vermesi gerekmektedir.³⁶⁹

³⁶⁵ Öztan, a.g.e., 2015, s. 845; Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 156; Akıntürk ve Ateş, s. 305.

³⁶⁶ Kahraman, Z. (2019). “Yoksulluk Nafakası Hakkında Güncel Meselelerin Kadın Hakları Bakımından Değerlendirilmesi”, *II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu*, s. 6; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 78.

³⁶⁷ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 77; Arbek, a.g.m., 2005, s. 145; Yağcı, K. (2018). “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76 (1), ss. 323-358, s. 326.

³⁶⁸ Kahraman, a.g.m., 2019, s. 6.

³⁶⁹ Arbek, a.g.m., 2005, s. 145; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 83; Gençcan, a.g.e., 2018, s. 529; Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 49.

Bir diğerk görüşe göre hâkim, bazı koşullar çerçevesinde somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yaparak belirli bir süre ile sınırlı kalacak şekilde nafaka ödenmesine karar verebilmelidir.³⁷⁰

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili değerlendirme yapılırken, kanun koyucunun ifade etme şekli de dikkate alınmalıdır. Kanun maddesine göre yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebileceği belirtilmiştir. Yoksulluk nafakasının kesin olarak süresiz olup olmadığını anlamak için kanunun emrediciliğini de dikkate almak gerekmektedir. Örneğin “*süresiz olarak nafaka isteyebilir*” ifadesi ile “*nafaka süresizdir*” ifadesi emredici olma yönünden birbirinden farklı anlamlar içermektedir.³⁷¹

Yoksulluk nafakası, evlilikten doğan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün bir sonucudur. Ancak süresiz olarak ödenmesi durumunda bu yükümlülüğün insan doğasına aykırı olduğu ve yaşamın gerçeklerine uygun olmadığı görüşü bulunmaktadır.³⁷²

Öğretide yer alan bir görüşe göre, hâkimin yoksulluk nafakasının süresini belirleme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır.³⁷³ Taraflar yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili aralarında yapabilecekleri anlaşma ile bir sınırlandırma yapmamış olsalar da durumun gereğince somut koşullara göre süreli olarak nafakaya hükmedilebileceği görüşü de yer almaktadır.³⁷⁴

Hâkimin nafakanın süresi ile ilgili konularda takdir yetkisinin olduğunu savunan görüşe göre, nafaka alacaklısının çalışma imkânı, iş bulabilme potansiyeli vb. durumlar dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin bir mesleği ve geliri olan ancak hamile olması sebebiyle çalışmaya ara vermiş olan ve tekrar çalışma hayatına dönebilecek olan eş için sınırlı süreli olarak yoksulluk nafakasına karar verilebilmelidir.³⁷⁵

Kanun çerçevesinde yoksulluk nafakasına süresiz olarak karar verilebilmektedir. Tarafların süreli nafaka talebine daha az rastlanmaktadır. Nafakaya genel olarak süresiz olacak

³⁷⁰ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 193; Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 366; Oğuz, a.g.m., 2000, s. 33; Yağcı, a.g.m., 2018, s. 340; Şahin, a.g.m., 2017, s. 86; Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 233; Kulaklı, a.g.m., 2018, s. 265.

³⁷¹ Bulut, H. (2024). “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununa İlişkin Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri”, *Adalet Dergisi*, 1 (72), ss. 593-617, s. 602.

³⁷² Gençcan, a.g.e., 2018, s. 529.

³⁷³ Kulaklı, a.g.m., 2018, s. 254; Yağcı, a.g.m., 2018, s. 340; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 78; Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 366-367.

³⁷⁴ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 193.

³⁷⁵ Köseoğlu & Kocaağa, a.g.e., 2011, s. 193.

şekilde hükmedilmektedir. Dolayısıyla hukukumuzda “*Clean break ilkesi*” yerine “*Evlilik sonrası dayanışma ilkesi*” benimsenmiştir.³⁷⁶

“*Clean break*” ilkesi ile boşanma sonucunda yaşanabilecek muhtemel olumsuzlukların ortak bir şekilde giderilmesi amaçlanmıştır. Bunun sonucunda eşlerin boşanma sonrasında birbirlerine karşı ekonomik taleplerinin en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Bu ilke sayesinde boşanma gerçekleşikten sonra her eş, kendi ekonomik ve sosyal sorumluluklarını kendi üstlenebilecektir. Mali talepler ile ilgili olabildiğince az yüz yüze gelmeleri amaçlanmıştır.³⁷⁷

Yoksulluk nafakasının süresiz olması sebebiyle taraflar birçok kez yüz yüze gelebilmektedir. Boşanmadan sonra devam edecek olan bu uzun süreli nafaka ilişkisinin, taraflar arasında sorunlar yaratmaya devam edeceği ve birbirlerinin özel hayatlarına müdahale etme problemini de doğuracağı yönünde eleştiriler mevcuttur.³⁷⁸

Yoksulluk nafakasının amacının, boşanma nedeniyle evliliklerine son vermiş olan tarafların evlilik öncesinde yaşadıkları hayatlarına hem ekonomik hem de sosyal açıdan geri dönebilmeleri olduğu belirtilmektedir.³⁷⁹

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili TMK sistematğinde belirli bir sınır öngörülmemiştir. Yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilebileceği kanunda yer almaktadır.

Yoksulluk nafakası evlilik sonrası dayanışma ilkesinin bir sonucu olduğundan, eşler boşanma gerçekleşikten sonra da birbirlerine yardım yükümlülüğüne sahiptir. Ancak bu durumda taraflar arasında bir denge sağlanmalıdır. Nafaka talep eden tarafın yoksulluğu ve nafaka ödeyecek olan tarafın mali gücü arasında sağlanan denge, süresiz olma olgusu bakımından her durumda adil olmamaktadır. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen tarafın geçiminin sağlanması amaçlanırken süresiz olması sebebiyle de nafaka ödeyen taraf için çekilemez bir durum haline gelebilmektedir.³⁸⁰

Yoksulluk nafakasının süresiz ödeneceğini içeren TMK m. 175 hükmü, öğretide eleştirilmektedir. Söz konusu eleştirilerin sebebi, evliliği kısa süren tarafların ömür boyu nafaka

³⁷⁶ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 366.

³⁷⁷ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 365; Yağcı, a.g.m., 2018, s. 328.

³⁷⁸ Arbek, a.g.m., 2005, s. 146; Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 83.

³⁷⁹ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 364.

³⁸⁰ Akipek Öcal, Ş. (2019). “Yoksulluk Nafakası”, *Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri*, ss. 205-210, s. 208.

ödemek zorunda kalmasının uygun olmadığıdır. Bu nedenle yoksulluk nafakasının süresiz olmasının insan onuruna ve hakkaniyete aykırı olduğu savunulmaktadır.³⁸¹

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili eleştiride bulunan bir görüşe göre, yoksulluk nafakasının süresinin bir sınırının olması gerekmektedir. Süre ile yoksulluk nafakası ödenen tarafın yoksulluğa düşmesi sonucunda devlet, Anayasa’da yer alan ödevlerini yerine getirmeli ve sosyal devlet ilkesine uygun bir şekilde hareket etmelidir.³⁸² Boşanan eşlerden birinin, hayat boyu diğerinin geçimini sağlaması, bir nevi devlet rolünü üstlenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır.³⁸³

Yoksulluk nafakasının süresiz talep edilebilmesinin amaca göre yorumlanması gerektiğini savunan bir görüşe göre; nafakaya kanun gereği süresiz olarak hükmedilebilir. Ancak kanun koyucunun burada belirtmek istediği, her somut durumda nafakanın süresiz olması gerektiği değildir. Olayın özeline göre süreli ya da süresiz nafakaya hükmedilebilmelidir.³⁸⁴

Kanun hükmünde geçen “süresiz” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ile ilgili öğretide görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre süresiz olarak talep edilebilmesi ifadesinden; nafaka talep eden tarafın boşanma nedeniyle düşeceği yoksulluğun giderilebilmesi için geçecek makul bir süre anlaşılmalıdır. Taraflar arasındaki denge sağlanarak nafaka için makul bir süre belirlenmesi, bu sorunun çözümü için uygun olacaktır.³⁸⁵

Kanun hükmünün her şeyi açıkça belirttiğini ve nafakanın süresiz olarak istenebilmesinin sadece bir seçenek olduğunu savunan görüşe göre; kanunda yer alan “süresiz olarak nafaka isteyebilir” ifadesinden, nafakanın süresiz talep edilebilmesi imkânı olduğu anlaşılmalıdır. Buna göre hâkim nafakaya süresiz karar vermek zorunda değildir. Nafakanın mutlaka süresiz olarak verilmesi gerektiği anlaşılmamalı, süresiz olarak da verilebilmesinin mümkün olduğu anlaşılmalıdır.³⁸⁶

Yoksulluk nafakasının süresiz olmasının sonucunda nafaka yükümlüsü olan tarafın, kendisi sonradan evlense dahi, diğer taraf evlenene ya da şartlar gerçekleşene kadar bir mali yükümlülük taşımasının hakkaniyete uygun olmadığı düşünülmektedir. Nafakanın asıl amacının yoksulluğa düşen eşin olabildiğince bu durumdan kurtarılması olduğu, onun

³⁸¹ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 83; Şahin, a.g.m., 2017, s. 80; Çitak, a.g.m., 2016, s. 251.

³⁸² Gençcan, Nafaka, a.g.e., s. 530.

³⁸³ Şahin, a.g.m., 2017, s. 88.

³⁸⁴ Kocabaş, a.g.m., 2013, s. 366

³⁸⁵ Şahin, a.g.m., 2017, s. 88.

³⁸⁶ Reyhani Yüksel, a.g.m., 2021, s. 505.

geçiminin hayatı boyunca sağlanması olmadığı görüşü savunulmaktadır. Nafakanın süresiz olması sebebiyle nafaka alacaklısı tarafın özellikle bir işe girerek çalışmadığı, evlenmesi halinde nafakanın kesileceği için evlilik dışı birliktelikler yaşama yoluna gidildiği görülmektedir. Bu yönde eleştiriler mevcuttur.³⁸⁷

Yoksulluk nafakasının süresiz olmasının nafaka alacaklısını çalışmamaya özendirdiğini savunan bir görüşe göre, nafaka alacağının sona ermemesi için tarafların yeni bir evlilik yapmaktan kaçınmaları, sigortasız çalışmaya yönelmeleri sonuçları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle nafakanın bir üst sınırı olmalı ve sürenin belirlenebilmesi için hâkime takdir yetkisi tanınmalıdır.³⁸⁸

Öğretide birçok tartışmaya sebep olan bu durum ile ilgili bazı çözüm önerileri sunulmuştur. Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili bir üst sınır getirilmesi ve hâkimin bu süre sınırı doğrultusunda takdir yetkisini kullanması önerilmiştir.³⁸⁹

Süre ile ilgili olarak sunulan önerilerden bir diğeri ise, kanun maddesinde ve başlığında değişiklik yapılması yönündedir. Bu öneriye göre nafakanın süresi; hakkaniyet hali göz önünde tutularak, evliliğin süresine göre, ortak çocukların yaşına göre, nafaka talep eden eşin yaşına, eğitim ve sağlık durumuna, çalışabilme ihtimallerine göre belirlenmelidir. Söz konusu durumların somut olaydaki özelliklerine göre hâkim nafakaya süresiz ya da belirli süreli olarak karar verebilir. Sayılan bu kriterler kanunda yer almalıdır.³⁹⁰ İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan kriterlerin örnek alınarak kanunumuza eklenmesi öneriler arasında yer almaktadır.³⁹¹

Nafakanın süresiz olmasının hakkaniyete uygun olmadığını düşünen bazı yazarlar, süre ile ilgili kesin sınırlar olması gerektiğini savunarak önerilerde bulunmuşlardır. Tarafların evli kaldıkları süre, sosyal ve ekonomik durumları, ülkenin ekonomik durumu gibi etkenler göz önünde tutularak bir yıldan az olmamak koşulu ile beş yıla kadar ödenebileceği önerilmiştir.³⁹²

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili olarak öğretilerde yer alan görüşlerden biri, nafakanın süresinin evlilik süresi ile eşdeğer olması gerektiğidir. Bu görüşe göre, tarafların evli olarak geçirdikleri süre dikkate alınarak yoksulluk nafakasının süresi belirlenmelidir. Örneğin taraflar

³⁸⁷ Arbek, a.g.m., 2005, s. 144, Şahin, a.g.m., 2017, s. 77, Yağcı, a.g.m., 2018, s. 334, Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 227, Doğan, İ. (2015). “Türk Medeni Kanunu’nun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası”, *MHB*, 35 (1), s. 59- 95, s. 83, Kulaklı, a.g.m., 2018, s. 262.

³⁸⁸ Demirbaş, a.g.m., 2018, s. 230; Doğan, a.g.m., 2015, s. 83.

³⁸⁹ Yıldırım, a.g.m., 2016, s. 83. Karş. Görş. İçin bkz. Yağcı, a.g.m., 2018, s. 334-335; Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 204; Uzun, a.g.e., 2013, s. 100.

³⁹⁰ Şıpka, Ş. (2018). “Yoksulluk Nafakasının Süresine Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri)*, s. 15-20, s. 20.

³⁹¹ Şahin, a.g.m., 2017, s. 104.

³⁹² Ruhi & Ruhi, a.g.e., 2021, s. 49. Gençcan, a.g.e., 2018, s. 530.

arasındaki evlilik beş yıl sürmüş ise, yoksulluğa düşecek olan tarafa ödenecek nafakanın süresi de beş yıl olmalıdır.³⁹³

Kanaatimizce; evlilik birliği süresince çalışmamış taraf için boşandıktan sonra devlet yardımı ile istihdam olanakları sağlanmalıdır. Gerek eğitim gerek iş imkanları yönünden, boşanma sonrası dezavantajlı durumda olan kadınlar, devlet yardımı ile veya resmî kurumlar tarafından desteklenmelidir. Nafakanın süresiz olmasından ziyade, zor durumda olan taraf için çeşitli iş ve eğitim imkanlarının sağlanabiliyor olması sosyal devlet anlayışına daha uygundur.

Evlilik birliği süresince tarafların sahip olduğu sorumlulukların evlilik bittikten sonra da ortak bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir. Örneğin ortak çocuğun velayetinin genellikle kadınlara verilmesi, kadın eşin bu konuda daha fazla sorumluluğa sahip olması ve çalışma imkanlarının düşmesine neden olabilmektedir. Bu konuda ortak velayet uygulaması geliştirilerek aslında sadece kadını sorumluluğunda olmayan bu durumun ortak bir şekilde çözüme ulaştırılması gerekmektedir.

Süresiz nafaka yerine; yoksul durumda olan taraf için istihdam olanaklarının sağlanması, eğitim hayatına devam edebilmesi için devlet desteği alabilmesi vb. durumlar kanaatimizce imkân olarak sunulabilir. Bu sayede çalışma hayatına başlayana kadar, düzenli bir gelir elde edene kadar, nafaka alabilecektir. Boşanma gerçekleştikten sonra yaşı gereği çalışamayacak durumda olanlar ya da benzeri durumlarda olanlar için istisna öngörülebilir, bu konuda hâkimin takdir yetkisi gündeme getirilebilir.

B. Nafakanın Süresiz Olarak Uygulanmasına Dair Görüşler

Nafakanın süresiz olmasının hakkaniyete uygun olduğunu savunan görüşe göre, süresiz nafaka uygulaması ülkemizde kadın ve çocuk lehine yapılmış bir düzenlemedir. Nafaka talep eden ve yoksulluğa düşmüş olan kadının geçiminin en doğru şekilde sağlanması amaçlanmıştır. Bu görüşe göre yoksulluk nafakası, sosyal devlet ilkesinin bir sonucudur ve taraflar arasındaki dayanışmayı destekleyen bir niteliği mevcuttur, bu nedenle süresiz olması isabetlidir. Aynı zamanda bu görüşe göre yoksulluk nafakasını sona erdiren sebepler yeterince geniş bir biçimde sayılarak nafaka borçlusu korunmuştur. Dolayısıyla süre gibi başka bir sınır ile daraltılmaması gerekmektedir.³⁹⁴

³⁹³ Çalışmada Tez Danışmanım olan Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS'un konu ile ilgili görüşüne yer verilmiştir.

³⁹⁴ Demir, Remzi. "Yoksulluk Nafakasının Süresizliğinin Önemi." *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi)*, 2021, ss. 195-202 sf 199, Hatemi, a.g.e., 2023, s. 134.

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak ödenmesinin doğru bir yaklaşım olduğunu savunan bir görüşe göre uygulama bu şekilde devam etmelidir, kanunda uygun olmayan herhangi bir durum bulunmamaktadır.³⁹⁵

Nafaka ile ilgili kanunda yer alan düzenlemeyi yerinde ve yeterli bulan görüşlerden biri, nafakanın halihazırda sona erme şartlarının kanunda düzenlenmiş bulunmasını ileri sürmektedir. Buna göre yoksulluk nafakası, kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi ile son bulacağından ömür boyu sürecek şekilde düzenlenmemiştir.³⁹⁶

Öğretide yer alan bir diğer görüşe göre, yoksulluk nafakasının taraflar tarafından süre sınırı olmadan talep edilmesi halinde, hâkimin süre bakımından takdir yetkisi bulunmamaktadır. Hâkim bu durumda nafakanın süresiz olarak ödenmesine karar vermeli ya da tarafların talebini reddetmelidir. Bu konuda Yargıtay görüşü de hâkimin takdir yetkisinin olmadığı yönündedir.³⁹⁷

Hâkimin süre ile sınırlandırılmamış nafaka talebi karşısında süresiz nafakaya hükmetmemesi, kanuna aykırılık oluşturmaktadır.³⁹⁸

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili olarak çeşitli Yargıtay kararları mevcuttur. Yargıtay uygulamasına göre, süreli olarak verilen yerel mahkeme kararları yasaya uygun bulunmamaktadır. Yargıtayın bir kararına göre; nafaka talep eden tarafın yaşı, iş bulma olasılığının yüksek olması, evlilik süresinin kısalığı göz önünde tutularak verilen iki yıllık süre ile nafaka ödenmesi kararı yasaya uygun bulunmamıştır.³⁹⁹

Yoksulluk nafakasının süresiz olması gerektiğini savunan bir görüşe göre; nafakanın süresiz olması durumu hukuka ve vicdana daha uygundur. Bunun nedeni, toplumumuzda

³⁹⁵ Dural & Ögüz & Gümüş, a.g.e., 2024, s. 161, Demir, a.g.m., 2020, s. 246; Erdem & Makaracı Başak, a.g.e., 2022, s. 208.

³⁹⁶ <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tubakkom-nafaka-calistayi-sonuc-bildirgesi-80777> (Tübakkom Nafaka Çalıştayı Sonuç Bildirgesi). E.T.: 17.05.2025.

³⁹⁷ Demir, a.g.m., 2020, s. 239; Ersöz, a.g.m., 2018, s. 474.

³⁹⁸ Gençcan, a.g.e., 2018, s. 529; Demir, a.g.m., 2020, s. 240; Y. 2. HD, 12.12.2017 T., 2016/8859 E., 2017/14407 K.: “...Kanun, yoksulluk nafakasının süresiyle ilgili hâkime herhangi bir takdir hakkı tanımamış, süresini durumun gerekleri ya da haklı sebepleri göz önünde tutarak belirlemeyi de emretmemiştir. Kanun, bu nafakanın “süresiz” olmasını açıkça öngördüğüne göre, takdir hakkına sığınarak nafakayı belirli bir süreyle sınırlamak kanuna açık aykırılık oluşturur. Öyleyse, aylık irat şeklinde takdir edilen yoksulluk nafakasının belirli bir süreyle sınırlandırılması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...”. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 14.06.2025.

³⁹⁹ Y. 2. HD, 31.05.2010 T., 2010/7918 E., 2010/10493 K.: “...Mahkemece, davacı yararına toptan ödeme şeklinde yoksulluk nafakasına hükmedilmiş, toptan ödemeye ilişkin gerekçede “davacının yaşı, tarafların evlilik hayatlarının kısa süreli olması, evlenme ve iş bulma şansının yüksek olduğundan” bahisle “iki yıllık nafaka tutarının tüm yoksulluk nafakası haklarını karşılamak üzere toptan ödeme miktarının belirlendiği” açıklanmıştır. Kuşkusuz yoksulluk nafakasının toptan ödenmesine karar verilebilir...”. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 15.06.2025.

genellikle yoksulluk nafakasının yoksul durumda olan kadınlara verilmesidir. Kadınlar, aldıkları nafaka sayesinde kimseye ihtiyaç duymadan geçimlerini sağlayabilmektedirler. Bu nedenle hukukumuzda kadın lehine yapılan böyle bir düzenleme yerinde görülmüştür.⁴⁰⁰

Yargıtay'ın bir başka kararında, yoksulluk nafakasının süresinin kanunda açık bir şekilde “süresiz” olarak belirtildiği, bu konuda hâkime takdir yetkisi tanınmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle hâkimin takdir hakkını kullanarak belirli süreli olacak şekilde nafakaya hükmetmesi yasaya aykırıdır.⁴⁰¹

Yargıtay farklı bir kararında yoksulluk nafakasının süresini tarafların yaşları ve diğer etkenleri dikkate alarak sınırlayan yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Nafakanın süresi ile ilgili hâkime bir takdir yetkisi tanınmadığı gerekçesi belirtilmiştir.⁴⁰²

Anayasa Mahkemesi, konu ile ilgili verdiği bir kararında; sosyal hukuk devletinin insan onuruna yakışacak şekilde kişilere asgari yaşama düzeyi sağlamayı ifade ettiğini, bu nedenle de sosyal ve ekonomik yaşama devletin aktif olarak müdahale etmesinin olağan olduğunu belirtmiştir. Sosyal devlet ilkesinin güçsüzleri koruduğu, eşitliği sağlamaya çalıştığı ifade edilmiştir.

Yoksulluk nafakası ile ilgili madde metnindeki “süresiz” ifadesinin her durumda nafaka alacaklısının ölümüne kadar nafaka alabileceği sonucunu taşımadığına söz konusu kararında yer verilmiştir. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafın, şartlarının mevcut olduğu sürece diğer tarafça desteklenmesi ve hayatına en azından asgari koşullarda devam edebilmesi amaçlanmıştır.⁴⁰³

⁴⁰⁰ Demir, R. (2021). “Yoksulluk Nafakasının Süresizliğinin Önemi”, *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, ss. 195-202, s. 199.

⁴⁰¹ Y. 2. HD, 12.12.2017 T., 2016/8859 E., 2017/14407 K.: “...Kanun, yoksulluk nafakasının süresiyle ilgili hâkime herhangi bir takdir hakkı tanımamış, süresini durumun gerekleri ya da haklı sebepleri göz önünde tutarak belirlemeyi de emretmemiştir. Kanun, bu nafakanın “süresiz” olmasını açıkça öngördüğüne göre, takdir hakkına sığınarak nafakayı belirli bir süreyle sınırlamak kanuna açık aykırılık oluşturur. Öyleyse, aylık irat şeklinde takdir edilen yoksulluk nafakasının belirli bir süreyle sınırlandırılması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 16.06.2025.

⁴⁰² Y. 2. HD, 11.07.2012 T., 2012/14283 E., 2012/19487 K.: “...Kanun yoksulluk nafakasının süresiyle ilgili hâkime herhangi bir takdir yetkisi tanımamış, süresini durumun gerekleri ya da haklı sebepleri göz önünde tutarak belirlemeyi de emretmemiştir. Kanun, bu nafakanın “süresiz” olmasını açıkça öngördüğüne göre, takdir hakkına sığınarak nafakayı belirli bir süreyle sınırlamak kanuna açık aykırılık oluşturur...” <https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 16.06.2025.

⁴⁰³ AYM, 17.5.2012 T., 2011/136 E., 2012/72 K. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T.: 12.03.2025.

II. Meclis Araştırması Komisyonu Raporu

Yoksulluk nafakasının süresi ile ilgili olarak yaşanan tartışmalara Meclis, kayıtsız kalmamıştır. Bu konu ile ilgili olarak 2016 yılında bir meclis araştırma komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon, “*Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu*” adıyla faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.⁴⁰⁴

Komisyonun çalışmaları arasında yoksulluk nafakası ve nafakanın süre sorunu da yer almaktadır. Konu ile ilgili olarak ülke genelinde çalışmalar yapılmış, farklı görüşler değerlendirilmiş, toplantılar üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Toplantılarda, yoksulluk nafakasının süresine yönelik görüşler ve öneriler de yer almaktadır.

Komisyonun gerçekleştirdiği saha çalışmalarında; kısa süren veya fiili birliktelik gerçekleşmemiş olan evliliklerde ya da tarafların eşit kusurlu olduğu boşanmalarda, taraflardan birinin süresiz olarak diğerine nafaka ödemesinin bir nevi ceza olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Dolayısıyla yoksulluk nafakasının süresinin bir sorun olarak karşımıza çıktığı ve aynı zamanda kadının güçlenmesinin önünde de bir engel olduğu belirtilmiştir.⁴⁰⁵

Boşanma davalarında maddi ve manevi tazminatın talep edilebilmesi için talep eden tarafın az kusurlu olma koşulu aranmıştır. Ancak yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi için böyle bir şart aranmamış, eşit kusurlu eş hakkında da nafakaya karar verilebileceği kanunda belirtilmiştir. Komisyon raporunda bu durumun bir çelişki ortaya çıkardığı ifade edilmektedir.⁴⁰⁶

Komisyon raporunda; boşanmada eşit kusuru bulunan, kısa süreli veya fiili birliktelik olmadan sona eren evliliklerde süresiz nafaka uygulamasının yeni çatışmalara yol açabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle hakkaniyet gereği nafaka yükümlüsü olan tarafın bu yükümlülüğünün süreli olması gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu raporun Aile Hukukuna Dair Öneriler başlığında, yoksulluk nafakasının süre sorununa öneri olarak farklı ülkelerdeki gibi süreli nafaka uygulamasının benimsenmesi

⁴⁰⁴ Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 26. yasama dönemi, 1. yasama yılı ve 399. sıra sayısı olan, 14 Mayıs 2016 tarihli Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 1-445, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss399.pdf> E.T.: 19.05.2025.

⁴⁰⁵ Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 83.

⁴⁰⁶ Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 332.

gerektiği ve sonrasında oluşturulacak bir fon üzerinden nafakanın ödenmesi için çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁰⁷

Yoksulluk nafakası alan tarafın, nafaka aldığı süre boyunca hem ekonomik hem de sosyal açıdan desteklenmesi gerekmektedir. Bunun için meslek edinmesi ve istihdam imkanlarından faydalandırılması gerekmektedir. Tüm önlemlere rağmen nafaka alan tarafın yoksulluğu devam ediyorsa, nafakanın önerilen fondan karşılanması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁰⁸

Aynı zamanda asgari ücretle çalışan ve nafaka yükümlüsü olan taraf için de söz konusu fondan destek sağlanabileceği bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Komisyon, yaptığı çeşitli toplantılar ve görüşmeler üzerine birtakım öneriler üzerinde uzlaşmıştır. Komisyonun 2 Mart 2016 tarihli onuncu toplantısında, komisyon üyeleri tarafından yoksulluk nafakasının süreli olması gerektiği konusunda fikir birliğine ulaşıldığı vurgulanmıştır.⁴⁰⁹

III. Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımı

Kanun maddesinde açık bir şekilde; boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan tarafın, kusuru daha ağır olmaması koşuluyla geçimi için diğer taraftan “*süresiz*” olarak nafaka isteyebileceği belirtilmiştir. Nafakanın süresiz olması çalışmanın önceki başlıklarında da ifade edildiği gibi birçok görüş ayrılıklarına neden olmuştur.

Yoksulluk nafakasının süresiz olması, Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesinin önüne taşınmıştır. Somut norm denetimi yolu ile madde metninde yer alan “*süresiz*” ifadesinin iptali isteminde bulunulmuştur.

⁴⁰⁷ Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 373.

⁴⁰⁸ Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 83.

⁴⁰⁹ Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, s. 21.

Kestel Asliye Hukuk Mahkemesi, Aile Mahkemesi sıfatıyla TMK m. 175 hükmünde yer alan “süresiz olarak” ifadesinin Anayasa’nın m. 2, m. 10 ve m. 41 hükümlerine⁴¹⁰ aykırı olduğu gerekçesiyle söz konusu ifadenin iptalini istemiştir.⁴¹¹

A. İtirazın Gerekçesi

Kanun metninde boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafın, kurusunun daha ağır olmaması koşulu ile diğer taraftan geçimi için mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebileceği belirtilmiştir. Nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmadığı da ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’ne yapılan itirazın gerekçesine göre, kanunda yer alan ifadeler eksik olarak belirtilmiştir. Davacı ve davalı tarafın ekonomik durumlarının nasıl dikkate alınacağı, evli kaldıkları süre, tarafların yaşları, ortak çocuklarının olup olmadığı durumları yeterince açıklanmamıştır.

Yoksulluk nafakası ile ilgili TMK m. 175 hükmünde, nafaka isteyecek tarafın koşulu olarak kusurunun daha ağır olmaması gerektiği belirtilmiştir. Aynı zamanda nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmadığı da kanun metninde yer almaktadır. Boşanmaya neden olan olaylarda tarafların kusur durumunun her zaman net olarak belirlenemeyeceği itirazın gerekçesinde ifade edilmiştir.

Boşanma davasında ve nafaka davasında; tarafların olayları aktarma şekli, ispat kabiliyetleri, mahremiyeti koruma düşünceleri olayların net olarak anlaşılabilmesine sebep olabilmektedir. Bu nedenle tarafların kusur durumunun tam olarak belirlenebilmesi zorlaşmakta ve nispeten göreceli bir hale gelebilmektedir. Dolayısıyla tam ve net bir şekilde belirlenemeyen

⁴¹⁰ Anayasa m. 2: “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

Anayasa m. 10: “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

Anayasa m. 41: “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

⁴¹¹ AYM, 17.5.2012 T., 2011/136 E., 2012/72 K. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> E.T.: 22.05.2025.

kusur durumları için bir tarafın ömür boyu yükümlülük altına alınmasının hakkaniyete uygun olmadığı görüşü ifade edilmiştir.

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak ödenmesinin, nafaka alan kişileri çalışmamaya özendirdiği, evliliklerin dürüstlüğünü ortadan kaldırdığı, boşanan tarafların yeniden evlenmesini her iki taraf için de zorlaştırdığı belirtilmiştir.

Yoksulluk nafakasının süresiz olmasının bir sonucu olarak; yolunda gitmeyen evliliklerin, ömür boyu nafaka ödeme yükümlülüğü korkusu ile boşanma ile sonuçlanmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle boşanmanın gerçekleşmemesinden dolayı aile içi şiddet ve geçimsizlik durumlarında artış yaşandığı düşünülmektedir.

İtiraz başvurusunda, kanunda yer alan “*süresiz*” ifadesinin Anayasa’nın m. 2 hükmünde yer alan “*insan haklarına saygılı bir hukuk devleti*” ilkesine aykırı olduğu belirtilmiştir. Gerekçe olarak, kişinin kan bağı ile bağlı olmadığı ve boşandığı eski eşine ömür boyu nafaka ödemesinin insan haklarına aykırı olduğu gösterilmiştir.

Gerekçenin devamında bir tarafın sürekli olarak nafaka yükümlülüğü altında olmasının; herkesin kanun önünde eşit olduğunu gösteren Anayasa’nın m. 10 hükmüne, nafaka yükümlüsü olan kişilerin yeniden aile hayatı kurmasının zorlaşması sebebiyle devletin ailenin huzur ve refahı ile korunması, aile planlamasının öğrenimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağını gösteren Anayasa’nın m. 41 hükmüne aykırı olduğu belirtilmiştir.

B. Esas İncelemesi

İtiraz gerekçesinde kanun maddesinin “*süresiz*” ifadesi sebebiyle Anayasa m. 2 hükmüne aykırı olduğu belirtilmiştir. AYM esas incelemesinde; sosyal hukuk devletinin insan onuruna yakışacak şekilde, kişilere asgari yaşama düzeyi sağlamayı ifade ettiğini bu nedenle de sosyal ve ekonomik yaşama devletin aktif olarak müdahale etmesinin olağan olduğunu belirtmiştir. Sosyal devlet ilkesinin güçsüzleri koruduğu, eşitliği sağlamaya çalıştığı ifade edilmiştir.

İtiraza konu olan madde metnindeki “*süresiz*” ifadesinin her durumda nafaka alacaklısının ölümüne kadar nafaka alabileceği sonucunu taşımadığına esas incelemede yer verilmiştir. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafın, şartlarının mevcut olduğu sürece diğer tarafça desteklenmesi ve hayatına en azından asgari koşullarda devam edebilmesi amaçlanmıştır.

Yoksulluk nafakasının sona erme sebepleri, kanun sistematığımızda sayılmış bulunmaktadır. Söz konusu şartlar gerçekleştiği takdirde nafaka son bulmaktadır. Bu nedenle

alacaklının ölümüne kadar devam eden nafakanın her durumda söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

Yoksulluk nafakası; eşler arasında evlilik süresince bulunan yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğünün, boşanma gerçekleştikten sonra da belirli bir seviyede devam etmesinin bir sonucudur. Dolayısıyla nafakanın özünde ahlaki değerler ve yardımlaşma olgusu yer almaktadır.

Yoksulluk nafakası ile, tıpkı tazminat alacaklarında olduğu gibi, nafaka alacaklısının zengin olmasını sağlamak amaçlanmamıştır. Nafakanın şartlarını taşıyan alacaklı tarafın geçiminin asgari koşullarda sağlanabilmesi amaçlanmıştır. Bu durumda nafaka ödeyecek olan tarafın mali gücünün yeterli olması da koşullar arasında sayılmıştır.

İtiraza konu TMK m. 175 hükmünde, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eş korunmaktadır. Bu durum sosyal devlet ilkesinin bir sonucu olarak görüldüğünden itiraz konusu maddenin Anayasa m. 2'ye aykırı olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle Kestel Asliye Hukuk Mahkemesinin Aile Mahkemesi sıfatıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurusunda yapmış olduğu iptal isteminin esastan reddine oy çokluğu ile karar verilmiştir.

C. Karşı Oy Yazısı

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan iptal isteminin esastan reddine oy birliği ile değil oy çokluğu ile karar verilmiştir. Bunun sonucunda karara ilişkin olarak karşı görüşte bulunan üyenin görüşüne yer verilmiştir. Karşı oy yazısında, yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesinin Anayasa m. 2 hükmüne, dolayısıyla sosyal hukuk devletine aykırı olduğu belirtilmiştir.

Taraflar arasında boşanmanın gerçekleşmesi ile aralarındaki evlilik bağından doğan hukuki ilişki sona ermektedir. Buna rağmen nafaka yükümlülüğünün biten bir ilişki sonrası ömür boyu devam etmesi hakkaniyete aykırı görülmüştür. Evlilik bağının sona ermesinden sonra taraflar arasında nafaka ilişkisinin ömür boyu devam etmesi, taraflar için fazladan yükümlülük meydana getirmektedir.

Tarafların belirli koşullar gerçekleşmedikçe ömür boyu nafaka ödemesi ve nafaka almasının, tıpkı mülkiyet hakkı gibi sürekli bir durum yarattığı belirtilmiştir. Bu nedenle söz konusu durumun, zamanaşımı ve hak düşürücü süre gibi kavramların uygulama alanı bulduğu hukuk sistemimizde hakkaniyete aykırı olduğu belirtilmiştir.

Hukuk sistemimizde hakların kullanılmasında zamanaşımı ve hak düşürücü süre kavramları bulunmaktadır. Bu kavramlar, sahip olduğumuz hakların genellikle süre ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Zamanaşımı süresi ile ya da hak düşürücü süre ile hak kayıpları yaşanabilmektedir. Bir alacak hakkı olan nafakanın ise süresiz olması, boşanma davasından ayrı bir dava ile talep edilmesi dışında herhangi bir zamanaşımı ya da hak düşürücü sürenin bulunmaması, bu durum ile çelişmektedir.

Karşı oy yazısındaki gerekçeye göre; süresiz olarak ödenmeye devam edilen yoksulluk nafakası, ileride daha büyük sorunlara yol açabilecektir. Süresiz ödenen nafakanın hayatın olağan akışına uygun olarak gün geldiğinde arttırılması, azaltılması ya da kaldırılması talep edilebilecektir. Bu nedenle taraflar sık sık karşı karşıya gelmek durumunda kalacaklardır. Aralarındaki evlilik bağının iyi ya da kötü birtakım nedenlerle sona erdiği taraflar, sık sık karşı karşıya geldiklerinde olumsuz sonuçlar meydana gelebilir. Bu durum kişiler arasında çatışmaya, bireysel ve aile içi huzursuzluğa sebebiyet verebilir.

Nafakanın süresiz olması sonucunda nafaka yükümlüsü olan eş, nafakanın sona erebileceği haller ile ilgili nafaka alacaklısının şartlara uygun yaşayıp yaşamadığını kontrol etme ihtiyacı hissedecektir. Bu durumun, taraflar arasında birbirlerinin özel hayatlarına müdahale edebilecek boyutlara ulaşabilmesi olasıdır.

Nafaka alacaklısı taraf, nafakanın süresiz olarak devam edebilmesi için gerekli koşulları sağlayabilmek adına birtakım yöntemlere başvurabilmektedir. Durumun gereğine göre çalışmamayı tercih edecek, evlilik olmadan fiili birliktelik yaşamayı tercih edebilecektir. Bahsedilen durumların yaşanmaması için nafakanın süresinde bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Son olarak özetlemek gerekirse; karşı oy yazısında yer alan görüş, yoksulluk nafakasının süresiz olarak ödenmesinin, toplumumuzda yer alan ahlaki ve sosyal çerçeveye uygun olmadığını belirtmektedir.

§.7. SONUÇ

Nafaka; aile ya da yardımda bulunma yükümlülüğü bulunan hısımlar arasında mevcut olan, yoksulluğa düşmüş veya yoksulluğa düşme tehlikesi bulunan kişilere yapılan yardım olarak tanımlanabilir. Nafakanın amacı, kişiyi içerisinde bulunduğu yoksulluk durumundan kurtararak onun geçimini sağlayabilmektir. Aile içerisinde bir kişinin geçimine destek olmak, toplumumuzda sosyal ve ahlaki ödevlerden doğmaktadır. Bu durum hukuksal düzenlemeler çerçevesinde korunmuştur.

Ailenin korunması ve devamlılığının sağlanabilmesi adına nafaka yükümlülüğü ile ilgili konularda devletin müdahalesi mevcuttur. Nafaka yükümlülüğünün ihlal edilmesi sonucunda, ilgili kanunda tazyik hapsi düzenlenmiştir. Söz konusu tazyik hapsinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine bir başvuru yapılmıştır.

Nafaka borcu kamu düzeni ile ilgilidir. Hukukumuzda kanuni bir zorunluluk olarak yer almaktadır. Bu nedenle nafaka alacakları devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Nafaka, kişinin geçimini sağlayabilmesi için zorunlu bir ihtiyaç olduğundan bu yükümlülüğün ihlali halinde yaptırım öngörülmesi kanaatimizce yerinde bir uygulamadır.

Nafaka alacağı miras yolu ile mirasçılara geçmemektedir. Kişiyi sıkı sıkıya bağlı bir hak olan nafaka, kişinin ölümü ile sona ermektedir. Ancak ölüm anına kadar ödenmemiş ve muaccel olan nafakanın, alacaklının mirasçıları tarafından talep edilebilmesi mümkündür. Nafaka borçlusunun ölümü halinde ise yine nafaka borcu mirasçılara geçmemektedir. Ancak muaccel hale gelen borçlar terekeye dahil olduğundan borçlunun mirasçıları sadece bu kısım için sorumlu olabilirler.

Nafaka borçlusunun ölümünden sonra mirasçılarının alacaklıya nafaka ödemeye devam etmesine dair görüş, kanaatimizce nafakanın şahsi niteliğine aykırılık teşkil etmektedir. Nafaka borçlusunun ölümünden sonra mirasçıların nafaka ödemeye devam etmesi, mirasçılar için fazladan yükümlülük doğması anlamına gelmektedir. Bu nedenle borçlunun mirasçıları, alacaklının mirasçıları gibi sadece muaccel hale gelen ve ödenmemiş nafaka borcundan sorumlu olmaktadır.

Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen ya da düşme tehlikesi bulunan kişiye ödenen nafakadır. Boşanma ile evlilik birliği eşler arasında sona ermektedir. Evlilik birliği sona ermesine rağmen taraflar arasındaki yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğü devam etmektedir. Yoksulluk nafakası, bu yardımlaşma ve dayanışma yükümlülüğünün bir sonucudur. Boşanma nedeniyle yoksul duruma düşen tarafın korunması amaçlanmıştır.

Yoksulluk nafakasının miktarı ile ilgili kanunda herhangi bir ölçüt bulunmamaktadır. Hâkim nafaka miktarına karar verirken tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını dikkate alarak hakkaniyete uygun bir karar verir. Taraflar, nafakanın miktarı konusunda aralarında anlaşmışlarsa, hâkim bu yönde karar vermektedir.

Taraflar arasında yoksulluk nafakasının belirli bir süre için ödenmesine dair bir anlaşma varsa, bu sürenin sonunda yoksulluk nafakası da sona ermektedir. Yoksulluk nafakası, şartları olduğu takdirde süresiz olarak talep edilebilmektedir. Yoksulluk nafakasının süresiz olması, öğretide görüş ayrılıklarına neden olmuştur.

Evlilik birliği devam ederken eşler arasında mevcut olan dayanışma yükümlülüğü, boşanma gerçekleştikten sonra da karşımıza çıkmaktadır. Evlilik sonrası dayanışma yükümlülüğü, yoksulluk nafakasını gündeme getirmektedir. Evlilik sonrası dayanışma ilkesi, tarafların boşanma gerçekleştikten sonra belirli ölçüler çerçevesinde birbirlerine destek olmalarını gerektirir.

Yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi ile ilgili kadın veya erkek taraf için bir ayrım gözetilmemiştir. Günümüzde artmakta olan eşit çalışma imkanları, herkesin hayatını sürdürebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle kadının da erkeğe nafaka ödeyebilmesi mümkündür.

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesi, sosyal devlet ilkesinin bir sonucu olarak görülse de taraflar arasındaki sorunları arttırdığı, özel hayatlarına müdahaleyi gerektirdiği, yükümlü olan taraf için süreci çekilemez hale getirdiği bir gerçektir.

Tarafların aralarındaki evlilik birliğinin boşanma yoluyla sona ermesi ile tüm hukuki ilişkileri keskin sınırlar ile ayrılmamaktadır. Birbiri ile bağ kurmuş, ortak çocuk sahibi olmuş kişiler için bu durum olağandır. Ancak taraflar arasındaki ilişki her zaman olumlu olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Boşanma sonrasında tarafların sık sık karşı karşıya gelmeleri, aralarındaki husumeti arttırmaya neden olmaktadır. Boşanma sonrası tarafların en kısa sürede kendi hayatlarına dönebilmeleri sağlanmalıdır. Birbirlerinin özel hayatlarına müdahale etmeden, birbirlerine bağımlı olmadan hayatlarına devam edebilmelidirler.

Boşanma sonrası yoksulluğa düşen tarafın geçiminin sağlanmasının tek bir tarafa yükletilmesi, hakkaniyete uygun olmadığı yönünde eleştirilmektedir. Bir tarafın mali gücü oranında süresiz olarak diğer tarafın geçimini sağlaması hem erkek hem de kadın için zorluklar

meydana getirebilmektedir. Hali hazırda süresiz bir şekilde nafaka ödeyen nafaka borçlusunun yeniden evlenebilmesi ve aile kurabilmesi de zorlaşmaktadır.

Tarafların yaşı, aralarındaki evliliğin süresi, ortak çocukların durumu vb. koşullar dikkate alınmalıdır. Bu sebeple uzun süren evliliklerde, tarafların ortak çocuklarının mevcut olduğu evliliklerde durumun gerektirdiği şekilde uzun süreli nafaka ödemeleri olağan karşılanabilmektedir. Ancak tarafların arasında kısa süren bir evlilik gerçekleşmişse, ortak çocukları yoksa yine de süresiz olarak nafaka ödenmesi uygun bulunmamaktadır.

Yoksulluk nafakası, ülkemizde genel olarak kadınları destekler niteliktedir. Evlilik birliği süresince evliliğin yükümlülüklerine katlanan, boşanma gerçekleştikten sonra ise ekonomik olarak zor duruma düşecek olan taraf desteklenmektedir. Ancak günümüzde evlilik birliği boşanma ile sona eren kadının tek geçim kaynağı nafaka değildir.

Kanaatimizce, evlilik birliği süresince çalışmamış taraf için boşandıktan sonra devlet yardımı ile istihdam olanakları sağlanmalıdır. Gerek eğitim gerek iş imkanları yönünden, boşanma sonrası dezavantajlı durumda olan kadınlar, devlet yardımı ile veya resmî kurumlar tarafından desteklenmelidir. Nafakanın süresiz olmasından ziyade, zor durumda olan taraf için çeşitli iş ve eğitim imkanlarının sağlanabiliyor olması sosyal devlet anlayışına daha uygundur.

Boşanmadan sonra yoksulluğa düşecek ve dezavantajlı durumda olan taraf için, örneğin evlilik boyunca çalışmamış ve eğitim hayatına devam edememiş kişiler için farklı düzenlemeler getirilebilir. Süresiz nafaka yerine; yoksul durumda olan taraf için istihdam olanaklarının sağlanması, eğitim hayatına devam edebilmesi için devlet desteği alabilmesi vb. durumlar imkân olarak sunulabilir. Bu sayede çalışma hayatına başlayana kadar, düzenli bir gelir elde edene kadar, nafaka alabilecektir.

Hayatını idame ettirebilecek gelire sahip olan taraf için yoksulluk nafakası mahkeme kararı ile sona erdirilebilmektedir. Ancak burada bahsedilen durum, gelir elde edilinceye kadar devletin daha aktif olarak rol alması ve istihdam için imkanlar sunabilmesidir.

Boşanma gerçekleştikten sonra yaşı gereği çalışamayacak durumda olanlar ya da benzeri durumlarda olanlar için istisna öngörülebilir, bu konuda hâkimin takdir yetkisi gündeme getirilebilir.

Yoksulluğun ve yoksulluk nafakasının kadınlara özel bir durum olarak algılanmasının önüne geçmek için kadınların toplumdaki yerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma hayatında ve sosyal hayatta eşitliğin sağlanması için toplumdaki her bireyin buna uygun davranabilmesi gerekir.

Evlilik süresince olduğu gibi evlilik sonrasında da sorumluluklar ortaktır. Örneğin ortak çocuğun bakımı, ihtiyaçlarının karşılanması için taraflar birlikte sorumludur. Ortak çocuğun velayetinin verildiği tarafın çalışma hayatına devam edebilmesi için kolaylık sağlanması, kreş vb. uygulamaların yaygınlaştırılması ve ulaşılabilir olması faydalı olacaktır.

Hukuk sistemiğimiz, aileye ve ailenin korunmasına önem vermektedir. Aile bireyleri arasındaki yükümlölükler titizlikle düzenlenmiştir. Yoksulluk nafakası ile ilgili olarak, süresiz nafakanın devam etmesi ile hem alacaklı hem borçlu taraf duruma göre mağdur olabilmektedir. Hukukumuzda gerçekleştirilecek bir yenileme ile toplumun her kesimi için adil olabilecek bir denge sağlanabilir. Bunun için gerekli araştırmalar yapılmalı, ihtiyaç duyulan veriler toplanarak değeriendirilmelidir.

EXTENDED ABSTRACT

Poverty Alimony

Alimony can be defined as the assistance provided between family members or between relatives who are obliged to provide assistance and who are in a state of poverty or in danger of falling into poverty.

The purpose of alimony is to help the person to get out of poverty by helping him/her to make a living. Contributing to the subsistence of a person who falls into poverty among family members arises from social and moral duties in our society. This situation is also protected within the framework of legal regulations.

Alimony claims have some characteristics in the systematisation of our law. First of all, alimony claims are related to public order since they are the result of protecting the family institution. In order to ensure the protection and continuity of the family, there is state intervention in matters related to alimony obligation.

As a rule, alimony receivable cannot be transferred to third parties. Since the needs, lifestyle and social status of the person are taken into consideration when determining the alimony, it has a personal character. Therefore, alimony is a strictly personalised right. The alimony creditor cannot transfer this strictly personalised right to third parties.

No pledge can be established on maintenance receivables. The rights that can be pledged are listed in our legal system. Alimony cannot be transferred to another person due to its feature of being a right strictly bound to the person. Pledge of rights that can be transferred to others is possible. Therefore, a pledge cannot be established on the right to alimony.

Alimony receivable cannot be garnished. Alimony paid to the alimony creditor is a payment necessary for his/her subsistence. Therefore, it is not possible to attach alimony receivables based on a court judgement.

Alimony receivable does not pass to the heirs by inheritance. Alimony, which is a right strictly connected to the person, ends with the death of the person. However, it is possible for the heirs of the creditor to claim the alimony that has not been paid until the moment of death and is due.

Alimony receivable cannot be exchanged without the consent of the creditor. Since alimony is personal in nature and is a compulsory need for the creditor's livelihood, it can only be exchanged with the consent of the creditor.

Alimony receivables cannot be waived in advance. There is no waiver of an alimony receivable that has not yet arisen. However, the creditor may waive the alimony receivable that has already been processed.

As a rule, alimony must be paid in Turkish currency. If there is no agreement between the parties that the alimony may be paid in foreign currency, the judge may not order the alimony to be paid in foreign currency.

Alimony must be paid in cash and in advance. As an exceptional case, it may be decided to pay the alimony in lump sum. For this, the conditions must be appropriate.

The statute of limitations for alimony is specially regulated. Alimony receivables that are subject to execution are time-barred according to the Enforcement and Bankruptcy Law, while alimony receivables that are not subject to execution are time-barred according to the general provisions.

According to the Turkish Civil Code, the types of alimony are regulated. Accordingly, alimony is divided into two as alimony for assistance and alimony for maintenance. Support alimony covers the descendants, lineal descendants and siblings who will fall into poverty. The alimony obligation of siblings is dependent on their welfare. While determining the maintenance alimony, the needs of the person and the financial power of the payer should be taken into consideration.

Maintenance alimony is divided into the following types: precautionary alimony, subsidiary alimony and poverty alimony. Precautionary alimony is a temporary alimony type awarded during the divorce proceedings. During the divorce case, the spouse who cannot provide for his/her own livelihood is supported by the other spouse. Precautionary alimony is also a type of alimony paid for the person who has custody of the common child while the divorce case is pending. It is decided by taking into consideration the needs of the spouse and children who are the alimony creditor.

Alimony is the alimony paid to the spouse who has custody of the child after the divorce case is finalised. The spouse who has custody is obliged to meet the maintenance expenses of the child, but the spouse who does not have custody has to contribute to these expenses in proportion to his/her financial power.

Poverty alimony is the alimony paid to the person who falls into poverty or is in danger of falling into poverty due to divorce. With divorce, the marriage union ends between the spouses. Despite the end of the marriage union, the obligation of assistance and solidarity between the parties continues. Poverty alimony is a result of this solidarity and solidarity obligation. It is aimed to protect the party who has become poor due to divorce.

In order to decide on poverty alimony, firstly, there must be a court decision stating that the marriage between the parties has ended. Parties whose marital union has ended with divorce may request poverty alimony. Poverty alimony cannot be decided automatically without a request. The parties must be clear about the amount of alimony in their requests.

The fault of the spouse requesting poverty alimony should not be more severe than the other spouse. Alimony cannot be awarded in favour of the spouse who is more at fault in the events leading to divorce. If the parties are equally at fault, alimony may be awarded in favour of the party who will fall into poverty.

The spouse claiming alimony must fall into poverty due to divorce. There are definitions in the doctrine and judicial decisions regarding what should be understood from the concept of falling into poverty. The fact that a person cannot meet the expenses necessary for his/her own life shows that he/she is in poverty. There is no definition of the concept of poverty in the law.

The amount of poverty alimony should be proportional to the financial power of the spouse obliged to alimony. There is a situation where one of the parties, between whom the marriage union has ended, supports the other for his/her livelihood. Therefore, one of the parties has an important obligation here. If the financial power of the party obliged to pay alimony is not sufficient to pay alimony, alimony is not decided.

There is no criterion in the law regarding the amount of poverty alimony. When deciding on the amount of alimony, the judge takes into account the social and economic situation of the parties and makes an equitable decision. If the parties have agreed on the amount of alimony, the judge decides accordingly.

The amount of alimony determined after the lawsuit can be changed later. In the ordinary course of life, it is a normal situation that the amount of alimony is not sufficient for the ability

to pay over time. For this reason, in alimony paid in the form of income, it may be decided to increase or decrease the alimony upon request.

Poverty alimony can be terminated automatically or by a court decision. Poverty alimony is automatically terminated upon the death of one of the parties or the remarriage of the creditor. Since the alimony receivable is a right firmly attached to the person, it ends with the death of the creditor. However, the heirs of the creditor may make a claim for the alimony receivables due until the moment of death. In the event of the death of the alimony debtor, the alimony debt does not pass to the heirs. However, since the debts that have become due are included in the estate, the debtor's heirs may only be responsible for this part.

The remarriage of the alimony creditor is one of the situations that automatically terminates the alimony. With the marriage of the alimony creditor, there is now another person who has to support the common life. Therefore, the obligation to contribute to the union of marriage in accordance with the obligations between the spouses will exist between the new spouses.

Cases of termination of alimony with a court decision can be listed as the de facto cohabitation of the creditor, the creditor's leading an undignified life, the disappearance of the creditor's poverty and the agreement that the alimony will be paid for a certain period of time. The fact that the alimony creditor lives with another person as if he/she is actually married without an official marriage is considered as an abuse of the right. As in the case where the alimony is automatically cancelled with the marriage of the alimony creditor, it is considered that the alimony creditor who lives with another person as if he/she is married is now living his/her life with another person. Therefore, it is foreseen that the maintenance obligation will be between the parties actually living together.

The creditor's leading a life without dignity means living a life that is incompatible with the value judgements of the society. Since the purpose of alimony is to ensure the livelihood of the person and to eliminate poverty, it is stated that the person leading a dishonourable life is incompatible with this purpose.

With the disappearance of the poverty of the alimony creditor, the ultimate purpose of the alimony is also eliminated. Since the alimony is no longer needed, the alimony will have to be terminated.

If there is an agreement between the parties that poverty alimony will be paid for a certain period of time, poverty alimony ends at the end of this period.

The plaintiff of the alimony is the creditor and the defendant is the debtor. The court in charge of hearing alimony cases is the Family Courts. The competent court is the court of residence of the alimony creditor.

Poverty alimony can be claimed indefinitely if the conditions are met. The indefinite duration of poverty alimony has caused differences of opinion in the doctrine. In our study, different opinions in the doctrine are included. The report of the Parliamentary Research Commission and the decision of the Constitutional Court regarding the indefinite duration of the alimony of poverty are included.

There is no discrimination for the male or female party in relation to the claim for poverty alimony. Today, the increasing number of equal employment opportunities enables everyone to sustain their lives. Therefore, it is possible for a woman to pay alimony to a man.

The fact that poverty alimony can be claimed indefinitely is seen as a result of the principle of social state. Nevertheless, it is criticised for reasons such as increasing the problems

between the parties, requiring interference in their private lives, and making the process unbearable for the obliged party.

The age of the persons, the duration of the marriage, the status of the common children, etc. should be taken into consideration when determining the duration of the alimony. For this reason, in long-lasting marriages, in marriages where the parties have children in common, long-term alimony payments may be considered ordinary as required by the situation. However, if the parties have had a short marriage and do not have children in common, it is still inappropriate to pay alimony indefinitely.

The reason for the indefinite duration of poverty alimony is that after the divorce, it becomes difficult for women to be employed and to take care of their joint children. This may be possible when interpreted according to the date of the law. However, alimony is not the only source of income for women today. Due to increasing employment conditions and education rates, women are also more involved in working life. This situation is not valid for everyone in the same way, but it is necessary to make a special evaluation for those who are disadvantaged. For the disadvantaged party who will fall into poverty after the divorce, for example, those who could not work during the marriage and could not continue their education, instead of indefinite alimony; employment opportunities, state support to continue their education, etc. can be offered as opportunities.

Our legal system attaches importance to the family and its protection. The obligations between family members are meticulously regulated. With regard to poverty alimony, both the creditor and the debtor may be aggrieved by the continuation of indefinite alimony. With a renewal in our law, a balance that is fair for all segments of the society can be achieved. For this purpose, necessary research should be conducted, and the necessary data should be collected and evaluated.

KAYNAKLAR

- Akıntürk, T. & Ateş, A. (2024). *Aile Hukuku*, Beta Yayıncılık, Ankara.
- Akipek Öcal, Ş. (2019). “Yoksulluk Nafakası”, *Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri*, ss. 205-210.
- Akipek Öcal, Ş. (2020). “Hukukumuzda Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi 8 Mart 2020 Özel Yayını*.
- Akkurt, S. S. & Erdoğan, K. & Tokat, H. (2023). *Tablolar Şemalar Örnek Olaylar ve Test Sorularıyla Medeni Hukuk Temel Bilgiler*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Akpınar İş, M. (2022). “Türk Hukukunda Tedbir Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Altınok Ormanlı, P. (2022). “Türkiye’de Yoksulluk Nafakasına İlişkin Güncel Gelişmeler ve Nafakanın Süreye Bağlanması Meselesi –İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *TBB*, (162), ss. 189-203.
- Arbek, Ö. (2005). “Boşanmanın Mali Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(1), ss. 115-161.
- Arkan Serim, A. (2007). “Yoksulluk Nafakası”, *İÜHFM*, 65 (1), ss. 277-302.
- Arslan, R. & Yılmaz, E. & Taşpınar Ayvaz, S. & Hanağası, E. (2023). *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Aşık, G. (2020). *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yardım Nafakası*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Atalı, M. & Ermenek, İ. & Erdoğan, E. (2023). *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, ss. 574-576.
- Atar, E. A. (2016). “Nafakadan Feragat”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3), ss. 251-267.
- Aydos, O. S. (2021). *Pratik Eşya Hukuku*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Aydos, O. S. (2020). *Pratik Medeni Hukuk*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Barut, A. (2014). “Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabulucunun Faaliyet Sınırının Belirlenmesi”, *İBD*, 88 (1), ss. 81-88.
- Başaran, Ş. (2019). “Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali (TCK MD 233)” Yüksek Lisans Tezi, *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yalova.
- Belge, A. M. (2022). “Vasiyet (Belirli Mal Bırakma)” Doktora Tezi, *Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Bozdağ, G. G. (2014). “Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka” Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Bozovalı, H. (1990). *Türk Medeni Hukukunda Bakım Nafakaları*, Kazancı Yayınevi, İstanbul.
- Bulunmaz Güler, H. (2024). “Aile Hukukunda Arabuluculuk” Yüksek Lisans Tezi, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Gaziantep.
- Bulut, H. (2024). “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununa İlişkin Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri”, *Adalet Dergisi*, 1 (72), ss. 593-617.

- Ceylan, E. (2006). *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Çakırca, S. İ. (2015). “Kardeşler Arasında Nafaka Yükümlülüğü”, *AÜHFD*, 64 (1), ss. 65-101.
- Çitak, B. (2016). “Yoksulluk Nafakası”, *İÜHFM*, 74 (1), ss. 241-257.
- Dede, İ. (2016). “Yoksulluk Nafakasının Fiili Birliktelik ve Haysiyetsiz Yaşam Sürme Sebebiyle Sona Ermesi” Prof. Dr. İlhan Ulusan’a Armağan Cilt I, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15 (2), (özel sayı), ss. 557-575.
- Demir, M. (2018). *Türk Medeni Hukuk Öğreti ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Demir, R. (2020). “Yoksulluk Nafakasının Sona Erme Sebepleri ve Yoksulluk Nafakasının Süresizliğine Dair Tartışmalar”, *TBB Dergisi*, (147), ss. 221-249.
- Demir, R. (2021). “Yoksulluk Nafakasının Süresizliğinin Önemi.” *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, ss. 195-202.
- Demirbaş, A. (2018). “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, *İMÜHFD*, 5 (2), ss. 219-235.
- Demircioğlu, H. R. (2015). “Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun Uygulanabilirliği”, *TAAD*, 6 (23), ss. 45-84.
- Doğan, İ. (2015). “Türk Medeni Kanunu’nun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası”, *MHB*, 35 (1), ss. 59- 95.
- Dural, M. & Ögüz, T. & Gümüş, M. A. (2024). *Türk Özel Hukuku Cilt III*, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Erdem, M. & Makaracı Başak, A. (2022). *Aile Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Erdoğan, İ. & Keskin, A. D. (2023). *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Erdoğan, İ. (2017). *Borçlar Hukuku*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Eren, F. (2021). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Ersöz, O. (2018). “Yoksulluk Nafakasının Sona Ermesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 12, ss. 463-509.
- Ertürk, E. (2005). *4721 Sayılı Yeni Medeni Kanun’a Göre Uygulamada Nafaka Davaları*, Kazancı Yayınları, İstanbul.
- Gençcan, Ö. U. (2018). *Nafaka Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Gençcan, Ö. U. (2021). *Aile Mahkemesi Davaları*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Gürsoy, K. T. (1955). *Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti*, Yıldız Matbaası, Ankara.
- Hamzaçebi, M. (2002). “Türk Medeni Kanunu’na Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası (Düzenleniş Biçimi, Mukayesesi, Uygulamadaki Yeri ve Değeri)”, *SÜHFD*, 10 (3-4), ss. 23-48.
- Hatemi, H. (2023). *Aile Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- İkizler, M. & Tüzüner, Ö. (2023). *Medeni Hukuk-I*, Adalet Yayınevi, Ankara.

- İkizler, M. & Tüzüner, Ö. (2023). *Medeni Hukuk-II*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- İl, S. (2009). “Aile Arabuluculuğu”, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20 (1), ss. 23-31.
- İmre, E. & Erman, H. (2017). *Miras Hukuku, Yasal Mirasçılık, Ölüme Bağlı Tasarruflar, Mirasın Geçmesi, Mirasın Taksimi*, Gözden Geçirilmiş 13. Basım, Der Basım, İstanbul.
- İnal, N. (2021). *Boşanma ve Nafaka Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kaçak, N. (2004). *Açıklamalı ve İçtihatlı Boşanma, Nafaka, Mal Rejimleri, Velayet ve Aile Mahkemeleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Kaçak, N. (2009). *Açıklamalı ve İçtihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Kahraman, Z. (2019). “Yoksulluk Nafakası Hakkında Güncel Meselelerin Kadın Hakları Bakımından Değerlendirilmesi”, *II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu*.
- Kalender, A. (2021). *Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Kaplan Güler, B. (2014). “Boşanmanın Hukuki Sonuçlarında Arabuluculuk” Yüksek Lisans Tezi, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya.
- Keskin, A. (2017). *Boşanma Davaları Cilt I*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Keskin, A. D. (2016). *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Kılıç, M. (2020). *Medeni Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Görüşler*, Son Çağ Yayıncılık, Ankara.
- Kılıçoğlu, A. M. (2024). *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kılıkçılar, O. (2020). *Boşanma ve Nafaka Rehberi*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Kırmızı, M. (2021). *Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Davaları*, Bilge Yayınevi, Ankara.
- Kibar, A. F. (2020). “Türk Hukukunda “Hayata Kast” Sebebi ile Boşanma ve Doğurduğu Hukuki Sonuçların Değerlendirilmesi (TMK. m. 162)”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2), 2020, ss. 633-676.
- Kocabaş, G. (2013). “Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler”, *MÜHFD*, 19 (1), ss. 357-392.
- Köseoğlu, B. & Kocağa, K. (2011). *Aile Hukuku ve Uygulaması*, Ekin Yayıncılık, Ankara.
- Kulaklı, E. (2018). “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (2), ss. 237-268.
- Kuru, B. & Aydın, B. (2023). *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Medar, A. A. (2018). “Yargı Kararları Işığında Türk ve İsviçre Hukukunda Yoksulluk Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Meyer, K. (2014). “İsviçre’de Eş ve İştirak Nafakası”, (Çeviren: Bilgen, K.), *UAÜHFD*, (3), ss. 191-201.
- Mıdık, S. F. (2024). *Türk Hukukunda Genel Olarak Nafaka Türleri Ve Özellikle Yoksulluk Nafakası ile Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, Adalet Yayınevi, Ankara.

- Odabaşı, B. (2020). “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 94 (2), ss. 44-82.
- Oğuz, C. (2000). “Medeni Kanun Madde 174/1 ile 175 Arasındaki Farklar”, *AHBVÜHFD*, 4 (2), ss. 23-37.
- Oğuzman M. K. & Öz, M. T. (2024). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Oğuzman, M. K. & Seliçi, Ö. & Oktay Özdemir, S. (2024). *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Oy, O. & Oy, G. O. (2023). *Boşanma Davaları El Kitabı*, Platon Hukuk Yayınevi, İstanbul.
- Öcal, M. (2019). *Yoksulluk Nafakasının Süresi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Özbek, M. (2005). “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin ‘Aile Arabuluculuğu’ Konulu Tavsiye Kararı”, *DEÜHFD*, 7 (2), ss. 71-102.
- Özdemir, H. (2014). “Yargıtay Kararları Işığında Türk Medeni Hukukunda Yardım Nafakası”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 9 (100), ss. 65-78.
- Özdemir, H. (2021). “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu” *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu (Onur Konuğu Prof. Dr. Hüseyin Hatemi)*, ss. 27-29.
- Özdoğan, A. & Dilek Ergüler, A. & Ergüler, E. & Özden, N. & Somer, P. & Özmumcu, S. & Keçer Korkmaz, S. & Akipek Öcal, Ş. & Şıpka, Ş. (2020). “Aile ve Miras Hukukunda Uzman Arabuluculuk”, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara.
- Öztan, B. (2015). *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Özüğür, A. İ. (2014). *Nafaka Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Özyazgan, Ö. (2019). “Yoksulluk Nafakası” Yüksek Lisans Tezi, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Gaziantep.
- Pekcanitez, H. & Atalay, O. & Özkan, S. & Özekes, M. (2024). *İcra ve İflas Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Reyhani Yüksel, S. (2021). “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *TNKÜHFD*, 2 (2), ss. 485-509.
- Ruhi, A. C. & Ruhi, C. (2021). *Nafaka Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ruhi, A. C. (2010). *Nafaka Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Ruhi, A. C. (2020). *Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Shukor, T. (2022). “Boşanma Davalarında Nafaka Türleri ve Şartları” Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.
- Şahin, M. (2017). “Türk – İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175 – ZGB m. 125)”, *AHBVÜHFD*, 21 (3), ss. 75-108.
- Şentürk, E. (2023). “Belirli Mal Vasiyeti” Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

- Şıpka, Ş. (2018). “Yoksulluk Nafakasının Süresine Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri)*, ss. 15-20.
- Tekinay, S. S. (1990). *Türk Aile Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Tutar, E. (2023). “Yoksulluk Nafakası”, Doktora Tezi, *Yaşar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İzmir.
- Türk Hukuk Kurumu (1991). *Türk Hukuk Lûgatı*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Türk Hukuk Kurumu. (2021). *Türk Hukuk Lûgatı*, Yetkin Yayınevi, Ankara.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 26. yasama dönemi, 1. yasama yılı ve 399. sıra sayısı olan, 14 Mayıs 2016 tarihli Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, ss. 1-445.
- Uyumaz A. & Erdoğan K. (2016). “Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları”, *DEÜHFD*, 17 (1), ss. 119-169.
- Uzun, M. (2013). *Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Yağcı, K. (2018). “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76 (1), ss. 323-358.
- Yeşilirmak, A. (2011). *Türkiye’de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Yetik, N. (2007). *Nüfus Velayet Vesayet Nafaka*, Bilge Yayınevi, Ankara.
- Yıldırım, A. (2016). “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu”, *Legal Hukuk Dergisi*, 14 (157), ss. 59-89.
- Yıldırım, A. (2022). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Monopol Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, E. (2014). *(Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü*, Yetkin Yayınevi, Ankara.
- Yiğit, E. (2022). “Yoksulluk Nafakası”, *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5 (1), ss. 1-37.
- Yücedağ, N. (2017). “Kadının Talep Ettiği Yoksulluk Nafakası (Woman's Alimony)”, 6. *Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali “Yoksulluk” Tebliğler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, ss. 509-530.

İnternet Kaynakları

<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/tubakkom-nafaka-calistayi-sonuc-bildirgesi-80777>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss399.pdf>

[https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1832021210317Aile ve Miras.
pdf?utm](https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1832021210317Aile%20ve%20Miras.pdf?utm)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KAHRAMAN, Selin
Uyruğu : TC.
ORCID : 0009-0004-1616-4082

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2020
Lise	Özel Zafer Tek Yıldız Anadolu Lisesi	2016

Yabancı Dil

İngilizce

